

Dragan Petrovec

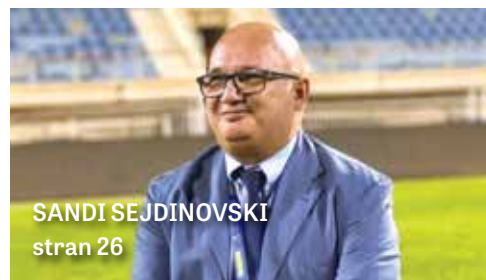
stran 14

ALENKA KRANJAC
stran 30

ALAYA
stran 38

SANDI SEJDINOVSKI
stran 26

TRENDI
stran 42

stran 10

TOMAŽ
PEROVIČ

Potovanja v države z drugačno kulturo so v redu in poučna. Na ulicah večjega mesta v eni od azijskih držav sva z Darjo opazila nekakšne kontejnerske omarice s črnimi vratci na sprednji strani. Podobne so našim paketomatom, le da so nekoliko večje. Povedali so nama, da gre za preproste menjalnike baterij za električne mopede. Nekega večera sva opazovala neizmerne množice mopodov in motornih koles, ki so tam glavno prevozno sredstvo. Niti enega električnega nisva videla. Najinega gostitelja sva vprašala, čemu služijo menjalniki baterij, če na cestah ni električnih motorjev. Povedal je, da jih danes res ni, čez tri leta pa bodo po cestah vozili samo električni mopedi. V tej isti državi je v polovici prejšnjega stoletja zmagal komunistični voditelj in zamenjal prejšnjo kraljevino s komunističnim sistemom. Kralja ni ubil niti izgnal iz države, temveč mu je celo ponudil, da bi mu bil svetovalec. Seveda nas še vedno pogosto zamenjujejo s Slovaško in ne znajo povedati, zakaj. Nisva srečala skoraj nikogar, ki ne bi poznal »Žana« Oblaka; en študent mi je omenil celo Handanoviča, midva pa sva poskusila še z Luko Dončičem in smučarji — brez večjega uspeha. Nikoli pa nama ni padlo na pamet, da bi denimo povedala, da je Melania Trump po rodu Slovenka.

**BO IZOLA DOBILA
UNIVERZITETNI
KLINIČNI
CENTER?**

Pet poslancev Gibanja Svoboda je na ministrice za zdravje Valentino Prevolnik Rupel naslovilo pobudo za začetek postopkov ustanovitve Univerzitetnega kliničnega centra (UKC) Primorska v okviru Splošne bolnišnice Izola. Po njihovem mnenju bi takšna institucija pomembno izboljšala dostopnost in kakovost zdravstvenih sto-

ritev na Primorskem ter podprla razvoj zdravstvenega in izobraževalnega sistema v regiji. Eden od osrednjih argumentov za ustanovitev UKC je načrtovana uvedba študija medicine na Univerzi na Primorskem. Prvi vpis študentov je predviden v študijskem letu 2027/2028. Fakulteta za vede o zdravju načrtuje novogradnjo v neposredni bližini bolnišnice, kar bi omogočilo sodobne pogoje za izvajanje študijskega programa. Poslanci opozarjajo, da bo ob tem nujno zagotoviti tudi ustrezne bolnišnične kapacitete za klinično usposabljanje in praktično izobraževanje bodočih zdravnikov.

**OBČINA PIRAN ODSVETUJE UPORABO
PREDORA VALETA**

Predor Valeta je ena najbolj priljubljenih kolesarskih poti v slovenski Istri, številni turisti in domačini pa ga radi vključijo v sprehode ter izlete v naravo in skozi edinstveno okolje nekdanjega železniškega rova. Dotrajanost objekta ter obilno deževje v zadnjih dneh sta dodatno vzbudila pozornost javnosti. Fotografije iz predora Valeta razkrivajo zamakanje, še posebej zaskrbljujoča pa je razkrita električna napeljava na stropu predora, ki predstavlja potencialno nevarnost za uporabnike.

**PREDSEDNICA DRŽAVE NATAŠA PIRC
MUSAR ZAPELA V POKLON ELDI VILER**

V predsedniški palači je potekala slovesnost, na kateri je predsednica republike Nataša Pirc Musar pevki Eldi Viler ob 60-letnici njenega glasbenega ustvarjanja in izjemnem prispevku k slovenski popularni glasbi vročila državno odlikovanje red za zasluge. Dogodek je dobil posebno noto, ko je predsednica tudi sama stopila pred mikrofonski skupaj z glasbenicami zapela eno najbolj prepoznavnih pesmi iz repertoarja nagrajenke.

**S KARJOLCO TUDI DO
NAKUPOVALNIH CENTROV**

Mestna občina Koper je nadgradila povezavo električnega dostavnega vozila Karjolca in razširila območje vožnje. Storitev, namenjena lažjemu prevozu blaga za prebivalce in obiskovalce mesta, ni več omejena zgolj na ožje mestno jedro, temveč zdaj vključuje tudi glavno avtobusno postajo ter večja nakupovalna območja: Park Center, Supernovo 2, Planet Koper ter trgovini Obi in Bauhaus.

**KOPRSKA
OBČINA PRODAJA
PARCELE NA
SRMINU**

Mestna občina Koper bo v četrtek, 5. marca, izvedla javno dražbo za prodajo nepremičnin v njeni lasti. Predmet javne dražbe bosta dva sklopa nepremičnin na Srminu. Zainteresirani morajo varščino vplačati najkasneje do ponedeljka, 2. marca. Vse nepremičnine na Srminu, umeščene na javno dražbo, so del območja, ki je namenjeno proizvodnim, obrtnim, poslovnim, trgovskim in storitvenim dejavnostim. Občinski podrobni prostorski načrt na območju dovoljuje gradnjo nestanovanjskih stavb in gradbeno-inženirskih objektov. Mestna občina Koper bo na javni dražbi po izklicni ceni 1.225.592 evrov prodajala nepremičnino v skupni izmeri 5.190 kvadratnih metrov. Skupaj bo prodajala tudi nepremičnino v izmeri 37 kvadratnih metrov in nepremičnino v izmeri 641 kvadratnih metrov do deleža polovice, in sicer po skupni izklicni ceni 108.049 evrov. V izklicnih cenah ni všteti davek na dodatno vrednost oz. dvo odstotni davek na promet nepremičnin.

FRANCO JURJ

Volitve kot pravljíčna odrešitev

Če nova vlada ne bo delovala, bomo morali zamenjati ljudstvo

Kaj smemo pričakovati od letošnjih volitev v državni zbor? Kaj lahko obalne občine prinesejo državi? In kaj lahko istrski poslanci prinesejo občinam v Istri? Tako enostavna in pragmatična bi morala biti vprašanja, ki bi nam morda pomagala pri odločanju o tem, ali naš glas lahko kaj spremeni. Še pred temi pričakovanji bi se seveda morali vprašati, ali vsi mi, ki sodelujemo v tem volilnem cirkusu, razumemo, kaj pravzaprav hočemo in kaj bi morali narediti, da bi se naši dobri nameni uresničili. Dvomim, da si ljudje ta vprašanja zastavljajo dovolj resno. Še manj verjetno je, da si odgovorijo dovolj kompetentno, tako da bi jim odgovor lahko pomagal do najboljše rešitve. Politiki oziroma tisti, ki bi jim zaupali vodenje države, bi morali poskrbeti, da bi večini državljanov uspelo kar najbolj učinkovito organizirati življenje in razviti svoje sposobnosti, da bi bilo življenje vsaj znosno — če ne tudi razkošno, zadovoljivo, uspešno in prijetno. Organizirati uspešno državo je uganka, s katero so se potili številni, tudi zelo stari misleci od Aristotela dalje in še prej.

KAKO DOSEČI USKLAJENO IN ORGANIZIRANO, VSESTRANSKO UČINKOVITO DRŽAVO?

Sedanji premier Robert Golob ne izgubi nobene priložnosti, da nas ne bi opozoril na volilno dolžnost. S tem izžareva precej negotovosti. Izhaja iz predpostavke, da bi le visoka volilna udeležba pripomogla k njegovi ponovni izvolitvi. Morda samo vnaprej pripravlja izgovor za morebiten neuspeh. Pravzaprav ne vemo, zakaj je prepričan, da ga večina ljudi sicer podpira in da je njegova edina nesreča ta, da so ljudje malomarni, leni in nezainteresirani za politiko in volitve. Morda je kaj od tega tudi res. Toda sam sem vedno mislil, da je volilni uspeh bolj odvisen od tega, koliko

KOPER 1:
dr. Slaven Bajić (Demokrati. Anžeta Logarja)
Tamara Kozlović (Gibanje Svoboda)
Nataša Sukić (Levica in Vesna)
Nataša Korenika (Slovenska demokratska stranka)
Matej Tašner Vatovec (Socialni demokrati)
Irena Jaklič Valenti (Državljsko gibanje Resni.ca)
Igor Ovčak (Glas upokojencev Pavla Ruparja)
Martin Agostini Pregelj (Pirati)
Matjaž Klemenčič (Zeleni Slovenije + SG Stranka generacij)
Andreja Lindič (Mi, socialisti!)
Erika Marinko (Prerod - stranka Vladimirja Prebiliča)
Viljem Kopše (NSi, SLS in Fokus Marka Lotriča)
Timor Jeretić (Slovenska nacionalna stranka)

posameznemu kandidatu volivci res zaupajo. Politiki, ki so na oblasti, bi v resnici morali biti v prednosti. Če bi dobro opravili svoje delo, se jim ne bi bilo treba bati odstotka volilne udeležbe, saj bi večina ljudi prepoznala dobro državo. In še noben razumen volivec se ne bi hotel odpovedati dobrim razmeram, dobri plači ter kulturnemu in urejenemu okolju. Kdo ve, zakaj v Sloveniji ni ravno tako. V zadnjih 28 letih nismo imeli vlade, ki bi dvakrat zapored ponovila mandat. Res pa je, da je imel Janez Janša in njegova stranka SDS že trikrat priložnost sestaviti vlado in voditi državo, a ni nikoli prepričal ljudi, da bi mu z veseljem prepustili ponovitev mandata. Hkrati pa je edini voditelj v državi, ki ima (če gre verjeti javnomnenjskim raziskavam) možnost, da bi funkcijo ponovil še četrtič. Če se bo to zgodilo, potem ne moremo reči, da vlado sestavlja začetnik, ki nima pojma o tem, kako se stvari streže. Če pa mu kljub četrti vladi ne bo uspelo vzpostaviti v vseh pogledih »poštene« države, potem je nekaj narobe z volivci. Z vso lahkoto in pravico si lahko privoščimo misel Josipa V. Stalina, da bo v tem primeru možna samo ena rešitev — zamenjava ljudstva.

LAHKOVERNO POLITIČNO TELO

Povsem mogoče je, da so nekateri nastopajoči v tej predvolilni predstavi bistveno bolje izurjeni »prevaranti«, ki na limanice zlahka ujamejo lahkoverniše, vernike nasploh. Med vrhunske mojstre prepričevanja zagotovo sodi tudi Janša, ki je na nedavnem pogovornem popoldnevu Obale plus v Marini Portorož nastopil v precej drugačni podobi kot običajno. Mojster prilagajanja publiki je med drugim dejal, da živimo v problematični Evropi — da je nekaj res hudo narobe ne samo s Slovenijo in njenimi voditelji, ampak kar s celotno Evropo. »Evropa je za ZDA kakor tudi za druge velike igralce (verjetno je mislil tudi na Rusijo, Kitajsko, Indijo ...) stranski oder,« je dejal Janša. Evropa po tej njegovi trditvi ne pomeni nič več — ne razvojno, ne gospodarsko, ne kulturno, ne politično ne vojaško. Tako sem razumel Janševo težko prikrito

POSLANEC ITALIJANSKE NARODNE SKUPNOSTI

Iz Državne volilne komisije so sporočili tudi, da so kandidaturo za poslanca italijanske narodne skupnosti vložili aktualni poslanec Felice Ziza, podjetnik Stefano Destefano, piranski podžupan Christian Poletti in predsednik Obalne samoupravne skupnosti italijanske narodnosti Alberto Scheriani.

KOPER 2:
Mojca Hilj Trivić (Demokrati. Anžeta Logarja)
Mateja Čalušić (Gibanje Svoboda)
Alan Medveš (Levica in Vesna)
Jure Colja (Slovenska demokratska stranka)
Jadranka Šturm Kocjan (Socialni demokrati)
Valter Krmac (Državljsko gibanje Resni.ca)
Mirko Tomšič (Glas upokojencev Pavla Ruparja)
Matej Sukić (Pirati)
Maja Poberaj (Zeleni Slovenije + SG Stranka generacij)
Ylenia Mahnič (Mi, socialisti!)
Barbara Umek (Prerod - stranka Vladimirja Prebiliča)
Jelka Železnik Markežič (NSi, SLS in Fokus Marka Lotriča)
Borut Hribernik (Slovenska nacionalna stranka)

zaničevanje Evrope. V resnici je njen položaj bistveno drugačen. Tako Rusija kot tudi ZDA do skrajnosti zavidata kakovosti življenja v Evropi, njenim naravnim in kulturnim vrednotam, načinu življenja ter družbenim, demokratičnim, etičnim in socialnim normam, standardu, veselju in evropski mentaliteti. Še vsak kaj vreden ruski oligarh si je moral omisliti jahte in razkošne vile ter se zabavati v Evropi. Še v vsakem povprečnem ameriškem filmu si glavne igralke kot najvišji cilj v življenju želijo priti v Evropo in vsaj nekoliko (na dopustu) okusiti evropskega duha. Še vsak ameriški milijarder sanja o poroki v Benetkah. Poznam upokojenega ameriškega diplomata, ki skoraj vsako leto komaj čaka prihod v Evropo, da se naučije delčka njenega zraka, predvsem pa kulture, hrane in njene odprtega in svobodnega duha. Niti približno ne drži, da je Evropska unija stranski oder. EU je zlata princesa, ki si jo hočejo vojaško razpoloženi mišičnjaki vzeti na silo. In to tudi počnejo. Podobno kot so počeli

z ljubiciami in mladoletnicami pri Epsteinu, tako bi si oni podredili in jemali Evropo. Logika je že zdavnaj sprevržena, morala že ti-sočkrat zlagana in pohojena, čeprav lahko vsak dan molijo svoje bogove in se postavljajo s svojo hlinjeno bogaboječnostjo.

KANDIDATI OBLJUBLJAJO, DOKAZATI PA BI MORALI UČINKOVITOST

Nekaj podobnega kot z Evropo je tudi s Slovenijo. Mnogi bi jo imeli. Kaj lahko v tem zelo zahtevnem in grobem svetu za Slovenijo spremenijo kandidati iz štirih istrskih občin? So sploh pripravljeni žrtvovati svoje življenje za politično kariero? S čim so se dokazali? In kako bodo dosegli, da bo Sloveniji šlo bolje? Ob teh vprašanjih se nam porajajo dvomi, če upoštevamo, koliko časa se izvoljeni predstavniki ljudstva ukvarjajo z aferami, spori, ovadbami, prepiri in razpravami brez rešitev ter koliko časa zapravijo za ponavljanje istih fraz, obljub in praznih besed. Ko dosedanje predstavnike ljudstva iz štirih istrskih občin vprašamo, zakaj še niso uresničili obljub s področja infrastrukture (za tranzitno cesto v hrvaško Istro pripravljajo državni prostorski načrt že 22 let, oskrbo Istre z vodo obljublja že 40 let ...), odgovorijo, da je kriva birokracija oziroma zapleteni postopki. Zakaj ne znajo »pospraviti« te birokracije? Morda zato, ker na 19 ministrstvih in enem uradu dela kakih 6600 ljudi. Vsak od njih je pomemben

samo tedaj, ko da od sebe toliko in toliko kilogramov papirjev. Bi-rokrati ne morejo pospraviti bi-rokracije, ampak jo povečujejo. Nekateri poslanci so dosegli vsaj to, da ni več vinjet na obalni hitri cesti, da bo zdravljenje red-kih bolezni vsaj deloma krila dr-žavna blagajna in da bo morda malce več javnega reda in miru ... Ampak to seveda niso velike strateške pridobitve, s kateri-mi bi se lahko pretirano hvalili. Zakaj zakon o gostinstvu resno ovira delo zasebnih soboda-jalcev, zakaj je še zmeraj toliko težav na področju prostorske politike, zakaj oblast pobira višje davke za hrano, kot jih po-birajo v sosednji Italiji, zakaj skuša upokojence podkupovati z drobtinami in hkrati sprejme zakon, po katerem pokojnine zaostajajo za rastjo življenjskih stroškov in plač ... Lahko našte-vamo do neskončnosti. Volivci se takih »izboljšav« naveliča-jo in potem upajo, da bodo v novem krogu izvolili genialne predstavnike ljudstva, ki jim ob-ljubljajo Indijo Koromandijo. A samo obljubljajo, saj najkasne-je po letu dni znova ugotovijo, da tudi nova oblast pravzaprav sploh ni bistveno drugačna. Kako lahko kandidati, o katerih se bomo odločali čez nekaj te-dnov, spremenijo vso to navla-ko, če je med njimi pravzaprav malo zares sposobnih? Pa še med slednjimi skoraj ni tako karizmatičnih, da bi pokazali znanje z več področij, nadpov-prečno delavnost in sposob-nost vodenja ali sodelovanja z drugimi. Kolegica Katja je rekla, da so mlade generacije povsem drugačne in da prinašajo upa-nje. Temu težko verjamem, če mladi v svojih nastopih pogosto

PIRAN:

- Robert Smrekar (Demokrati. Anžeta Logarja)
- Neset Dulai (Gibanje Svoboda)
- Peter Bastjančič (Levica in Vesna)
- Klea Jeretič (Slovenska demokratska stranka)
- Meira Hot (Socialni demokrati)
- Goran Dubajić (Državljsansko gibanje Resni.ca)
- Nevenka Kavčič (Glas upokojencev Pavla Ruparja)
- Gregor Nemec (Pirati)
- Lilijana Jelačić Kerin (Zeleni Slovenije + SG Stranka generacij)
- Barbara Nagode (Mi, socialisti!)
- Mitja Troha (Prerod - stranka Vladimirja Prebiliča)
- Tinkara Starman (NSi, SLS in Fokus Marka Lotriča)
- Lijana Perko (Slovenska nacionalna stranka)

kopirajo stare manire in stare prijeme, če ponavljajo iste besede, iste vzorce ter uporabljajo iste fraze in klišeje. Kako lahko izvolimo dobre predstavnike ljudstva, če jih presoja-mo predvsem po njihovih skrbno izbranih (naučenih) besedah, ne vemo pa, koliko zares obvladajo posel, koliko lahko pregovorijo druge, koliko so sposobni opustiti stare navade in koliko časa bodo posvetili premikom, ne pa praznim razpravam ali praznim papir-jem? V času lažnih novic, ko nas oblegajo tone informacij, tudi vse težje preverjamo podatke, ki nam jih bolj ali manj spretno podtika-jo.

VSAKA OBLAST JE ZRCALO LJUDSTVA

V vsakem primeru se dobra vlada in dobra država začneta pri nas, ne pri tistih, ki so izvoljeni. Mi jih izvolimo. Izvolimo takšne, za ka-tere po lastnih sposobnostih presoje upamo, da so najboljši. Za nameček še dodatna nevšečnost: včasih bi volili kandidata, vendar nam stranka in njeni voditelji nikakor ne ustrezajo; drugič bi volili stranko, vendar kandidata predobro poznamo in mu nikakor ne bi dali glasu. Nekaj bo treba spremeniti v sistemu volitev, ker nekaj očitno ne

IZOLA:

- Robert Gregorič (Demokrati. Anžeta Logarja)
- Robert Janev (Gibanje Svoboda)
- Alan Medveš (Levica in Vesna)
- Gregor Perič (Slovenska demokratska stranka)
- Sabrina Simonovich Stambolija (Državljsansko gibanje Resni.ca)
- Leonid Danilović (Socialni demokrati)
- Boris Geček (Glas upokojencev Pavla Ruparja)
- Urša Filiput (Pirati)
- Igor Črnič (Zeleni Slovenije + SG Stranka generacij)
- Marko Dimač (Mi, socialisti!)
- Vasja Medvešček (Prerod - stranka Vladimirja Prebiliča)
- Tomo Drevenšek (NSi, SLS in Fokus Marka Lotriča)
- Lijana Perko (Slovenska nacionalna stranka)

deluje. V vsakem primeru pa so za izvolitev nove vlade vedno najbolj zaslužni tisti, ki so trenu-tno na oblasti. Če bi bili ljudje z njimi zadovoljni, jih menda ja ne bi menjali. Nekaj zagotovo ne more biti v redu, da jih ves čas menjujemo s takšno lah-koto. Morda se to politično ko-lobarjenje dogaja načrtno. Po-litika je vse bolj podobna šovu, predstavi za javnost, zato da lahko v miru in za svoje račune deluje vzporedni sistem stricev iz ozadja po načelu: dobro živi tisti, ki se dobro skrije. Napovedovati, kdo od ponu-jenih kandidatov ima največ možnosti, da pride do štiriletna dobre plače, kdo bo pustil naj-večjo sled in ali bo izbrancem uspelo premakniti kaj več od tega, kar so premaknili dose-danji poslanci, bi bilo čisto ugi-banje. Še nikoli v preteklosti ni bilo toliko negotovosti o tem, kaj se bo zgodilo na volitvah, javnomnenjskim raziskavam navkljub ali prav zaradi njih. Je pa res, da je bolje imeti poslance tistih strank, ki dobro poznajo prostor. Torej strank, ki se jim vsaj približno svita, kaj vse bi morali urediti, da bi slo-venski Istri šlo bolje. V minulih 20 letih je slovenska Istra v pri-merjavi z drugimi slovenskimi regijami močno nazadovala. Ene stranke so do tega pros-tora bolj odgovorne kot druge, vendar tudi tiste, od katerih smo največ pričakovali, niso izpolnile pričakovanj. Zato je v tej popolni zmedi napotek lah-ko samo en: glasujemo lahko le za tiste, ki jim najbolj — ali bolje, vsaj malo — zaupamo.

V času priprave časopisa so bile liste in kandidati še neuradni.

8. POSLOVNI BRUNCH
MATJAŽ HAN

NA 8. POSLOVNEM BRUNCHU V ORGANIZACIJI MEDIJA OBALAPLUS JE BIL GOST MINISTER ZA GOSPODARSTVO, TURIZEM IN ŠPORT TER PREDSEDNIK SOCIALNIH DEMOKRATOV MATJAŽ HAN. V POGOVORU Z UREDNIKOM PORTALA TOMAŽEM PEROVIČEM JE SPREGOVORIL O SVOJI POLITIČNI POTI, ODNOSU DO GOSPODARSTVA, IZZIVIH AKTUALNE VLADE TER POGLEDIH SOCIALNIH DEMOKRATOV NA VOLITVE IN POVOLILNO SODELOVANJE.

Dogodek je potekal v času, ko se slovenski politični prostor že intenzivno pripravlja na državnozborske volitve. Razprava se je večkrat dotaknila vprašanj politične odgo-vornosti, stabilnosti zakonodaje in zaupa-nja javnosti v politične odločevalce.

OD PODJETNIŠTVA DO POLITIKE

Matjaž Han je v uvodu pogovora orisal svojo pot iz podjetništva v politiko. Kot so-ustanovitelj podjetja M&M International je bil že v mladih letih aktiven v podjetniškem okolju, hkrati pa tudi družbeno angažiran – zlasti na lokalni ravni in v športu. Leta 2004 je bil prvič izvoljen v Državni zbor RS, med letoma 2006 in 2011 pa je opravljal funkcijo župana Občine Radeče. V politiko je, kot je pojasnil, vstopil na pobu-do takratnega vodstva stranke, sprva brez dolgoročnega načrta. V naslednjih letih je bil večkrat ponovno izvoljen za poslanca, po volitvah leta 2022 pa je prevzel vodenje Ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport ter kasneje še funkcijo predsednika stranke Socialni demokrati. Han je ob tem dejal, da združevanje pod-jetništva in politike dolgoročno ni mogoče. Odločitev za profesionalno politično pot je pomenila umik iz neposrednega vodenja podjetja. Priznava pa, da podjetniške iz-kušnje še vedno močno vplivajo na njegov pogled na gospodarske politike.

GOSPODARSTVO, STROŠKI DELA IN SOCIALNI DIALOG

Pomemben del pogovora je bil namenjen odnosu med vlado in gospodarstvom, zlasti opozorilom Gospodarske zborni-ce Slovenije glede naraščajočih stroškov dela, obremenitev podjetij in posledic za konkurenčnost. Han ocenjuje, da so raz-mere zahtevne, hkrati pa poudarja pomen socialne države in pravic, ki jih ta zagota-vlja. Po njegovem mnenju so plače v Sloveniji relativno visoko obremenjene. Kljub temu

to spremljajo ugodnosti, ki vplivajo na ka-kovost življenja in privlačnost države za delovno silo. Posebej kritičen je bil do po-manjkanja stabilnega socialnega dialoga in pogostih sprememb zakonodaje. Opo-zoril je, da sprejemanje zakonov po nujnih ali skrajšanih postopkih zmanjšuje pred-vidljivost poslovnega okolja. Kot primer je navedel področje nagrajevanja zaposlenih in obdavčitve izplačil, kjer bi bilo po njego-vem mnenju mogoče doseči bolj uravno-težene rešitve z dogovorom med sindikati in delodajalci.

IZKUŠNJA V VLADI IN POGLED NAZAJ

Minister je izpostavil, da delo v koaliciji ni bilo enostavno. Socialni demokrati po nje-govih besedah niso populistična stranka, kar se pogosto odraža tudi v volilnih re-zultatih. Hkrati poudarja, da stranka nosi breme preteklih odločitev, kar vpliva na njeno današnjo percepcijo v javnosti. V pogovoru je večkrat opozoril na pomen postopnosti in previdnosti pri vodenju dr-žave. Kritičen je bil do političnih praks, ki temeljijo na hitrih, vsečnih rešitvah brez dolgoročnih analiz. Sam zagovarja učenje, spoštovanje institucij in postopno gradnjo

JAN ŠPEH

rešitev, zlasti na področjih davčne politike, trga dela in razvoja gospodarstva. Ena osrednjih tem je bila tudi davčna za-konodaja. Zavzema se za večjo predvidlj-i-vost in dolgoročno stabilnost davčnega sistema. Po njegovem mnenju bi bilo tre-ba celovito razpravljati o razbremenitvi plač, hkrati pa zagotoviti vzdržnost javnih financ. Opozoril je, da ima Slovenija izrazi-to izvozno usmerjeno gospodarstvo, zato mora pri oblikovanju politik spremljati dogajanje v sosednjih državah. Dodal je, da bi bilo mogoče z boljšo organizacijo in racionalizacijo javne porabe nadomestiti del izpada prihodkov, ki bi nastal ob raz-bremenitvi dohodnine.

POLITIČNI DIALOG IN SODELOVANJE

V razpravi o sodelovanju med političnimi strankami je Han navedel več primerov zakonov, ki so bili sprejeti soglasno, tudi ob podpori opozicije. Po njegovem mnenju je dialog mogoč, kadar obstaja vsebinska pripravljenost na sodelovanje, zlasti pri zakonih, ki imajo dolgoročne družbene učinke. Socialni demokrati ne izključujejo pogovo-rov s strankami desnega političnega pola, kadar gre za vprašanja, kot so davki, var-nost in ključni razvojni projekti. Sam zav-rača politiko izključevanja in poenostavlje-nega deljenja na »leve« in »desne« .

VOLITVE IN PRIHODNOST

V zaključnem delu pogovora se je dotaknil prihajajočih državnozborskih in lokalnih volitev. Trenutni fokus stranke je na parla-mentarnih volitvah, ki bodo vplivale tudi na razmerja na lokalni ravni. Socialni demo-kрати po njegovih besedah razpolagajo z močnimi lokalnimi kandidati in namerava-jo nastopiti s prepoznavnimi kandidati tudi v obalnih občinah. Glede povolilnih scenarijev je bil zadržan, a jasen: ključna bo aritmetika volilnega iz-ida in spoštovanje programskih izhodišč. Napovedal je, da bo v primeru sodelovanja v prihodnji vladi vztrajal pri jasnih pravilih igre, določenih že ob oblikovanju koalicije.

OBIŠČI NAS TUDI NA SPLETU!
www.obalaplus.si

Luka Mesec

S koordinatorjem Levice in aktualnim ministrom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Luko Mesecem smo se pogovarjali o delovanju stranke, njenem delu ter aktualnih državnih in lokalnih temah.

Kako odgovarjate kritikom, ki pravijo, da je Levica v vladi izgubila ostrino? Je Levica danes bolj sistemska ali še vedno protestna stranka? Kako se je stranka spremenila od časa opozicije?
Levica je v vladi uresničila projekte, ki jih je kot opozicijska stranka dva mandata napovedovala. Vzpostavili smo stanovanjsko politiko z desetletnim okvirom in milijardo evrov sredstev za največji val stanovanjske gradnje po osamosvojitvi. Uvedli smo sistem dolgotrajne oskrbe, ki so ga številni ministri pred nami le prelagali iz predala v predal. Izpeljali smo pokojninsko in medijsko reformo. S tem smo pokazali, da Levica ni le glasna opozicija, ampak da smo v vladi sposobni svoje obljube tudi uresničiti.
Kje vam v koaliciji ni uspelo uresničiti ciljev – in zakaj? Ste morali pri ključnih temah sklepati prevelike kompromise?
Razlika med koalicijo in opozicijo je, če re- čeva čez palec, v tem, da si v opoziciji lah-

ko brezkompromisen, ker ti ni treba iskati soglasja z drugimi. V koaliciji pa moraš ob tem, da stojiš za svojimi načeli in vrednota- mi, znati poiskati kompromis. V Levici smo dokazali, da znamo oboje: vztrajati pri svo- jih načelih in hkrati poiskati kompromis s koaliicijskimi ter socialnimi partnerji, kadar je to potrebno.
Bi danes kaj naredili drugače?
Kot član vlade bi izpostavil eno stvar – od začetka bi bil bolj vztrajen pri tem, da se izpelje davčna reforma. Koaliicijske stran- ke smo od prvega dne govorile, da je treba davčno breme prenesti z dela na kapital in bogastvo. To ni bilo izvedeno in menim, da je bila to največja napaka naše vlade. Če v eni besedi povem, kaj ljudje tej vladi najbolj zamerijo, so to davki.
Prav to vas želim vprašati. Podpira- te višje obdavčenje premoženja – kako konkretno? Kako si vi zamišljate davčno reformo?

Ideja, za katero je stala tudi koalicija, je predvsem dohodninsko razbremeniti delo in obdavčiti stanovanja, zlasti prazna. Samo v Ljubljani jih je po podatkih o neu- porabi elektrike in ogrevanja okoli 14 tisoč. Zdi se mi nesprejemljivo, da se v tej državi izplača kupovati stanovanja kot špekula- tivno naložbo, medtem ko cele generacije zaradi vrtoglavih cen do stanovanj sploh ne morejo. To intervencijo na nepremič- ninskem trgu bo treba izpeljati nemudoma – prav to bo tudi ena naših prvih nalog v naslednjem mandatu.
Kdaj bodo ljudje dejansko občutili učinke stanovanjske politike?
Nekateri se že kažejo. V zadnjih treh letih smo odprli približno dva tisoč novih stano- vanj, začeli pa smo gradnjo še skoraj dveh tisoč. Cilj tega mandata je bil vzpostaviti sistem, ki bo zmožen ustvariti dva tisoč stanovanj letno, da bi v desetih letih dosegli cilj 20 tisoč zgrajenih stanovanj. Učinki na

področju oddajanja prek Airbnbja se bodo začeli kazati prihodnje leto, ko bo zakon stopil v veljavo. Za resnejše znižanje cen na nepremičninskem trgu pa je nujen še tretji element – davek na prazna stanovanja.
Menite, da bo politika kdaj dosegla kon- senz o davku na nepremičnine?
Če je to uspelo Hrvatom, lahko tudi nam. To bo eno naših temeljnih pričakovanj do nas- lednje vlade.
Kako komentirate predlog predsednika vlade, da že tretjič poseže v sistem (nor- miranih) samostojnih podjetnikov, in kako vidite ta del podjetništva na sploš- no?
Problem je, da nekateri s. p.-ji sistem zlo- rabljajo. Najbolj zgovoren je primer izpred dveh let: nekdo je za dva meseca odprl s. p., si prek njega nakazal skoraj pet milijonov evrov in ga nato zaprl. Zaradi takih prime- rov obstajajo omejitve.
Drug problem je, da s. p.-ji z zelo različnimi prihodki plačujejo enake prispevke. Nekdo, ki zasluži 15.000 evrov letno, plača enako kot nekdo s 60.000 evri letno. Pravičen sistem bi takšne primere obravnaval raz- lično – uvesti bi bilo treba razrede.
Kot minister, pristojen za pokojnine, mo- ram opozoriti, da je pravičnost treba gle- dati tudi skozi prizmo tega, da si mora vsak na koncu zagotoviti lastno pokojnino. Po človeški plati bi zaradi s. p.-jev z nizkimi pri- hodki predlog Svobode podprl, vendar bi s tem ustvarili veliko nesorazmerje med s. p.-ji in redno zaposlenimi, na kar opozarja- jo sindikati in drugi.
Po katerih merljivih kazalnikih bomo ob koncu vašega mandata lahko rekli, da so se položaj delavcev, plače in socialna var- nost v Sloveniji dejansko izboljšali?
Prvi kazalnik je minimalna plača – tukaj vi- dimo velik napredek. Od leta 2018, ko smo se začeli intenzivneje ukvarjati z njenim dvi- gom in je znašala 843 evrov bruto, smo le- tos prišli do ravni 1.482 evrov bruto. Temu sledi tudi rast drugih plač. Ob tem moram izpostaviti reformo plačnega sistema v jav- nem sektorju, po kateri od leta 2023 nihče več ne prejema plače pod ravno minimal- ne. Temu trendu sledi tudi zasebni sektor. Drugi kazalnik so nadomestila za brezpo- selnost, ki smo jih občutno izboljšali. Prej je bilo mogoče prejeti največ 653 evrov neto nadomestila, zdaj pa je najvišje nadomesti- lo vezano na minimalno plačo, če upraviče- nec izpolnjuje pogoje.

Tretji kazalnik je pokojninska reforma, s ka- tero smo sistem stabilizirali. Celo desetle- tje so se ljudje upokojevali z zelo nizkimi od- mernimi odstotki. Ob upokojitvi mora imeti vsak zagotovljeno dostojno pokojnino, ki se lahko nato usklajuje na vzdržen način.
Nič še nismo rekli o zdravstvu.
Menim, da je trenutna ministrica (Valenti- na Prevolnik Rupel, op. a.) pokazala, kako se izvaja zdravstvena reforma. Nekdanji minister je nastopil z velikim, ambicioznim načrtom, ki je v hipu sprožil preplah po ce- lotnem zdravstvenem sistemu. Dvignilo se je preveč prahu, da bi bilo mogoče narediti kaj konstruktivnega. Reform se ne da izva- jati na silo.
Na drugi strani je ministrica k reformi pris- topila postopno in premišljeno. Danes je javni zdravstveni sistem veliko bolj stabilen kot pred njenim mandatom, vsekakor pa bo treba nadaljevati v načrtani smeri in re- formo tudi dokončati.
Glede na to, da na volitvah nastopate sku- paj s stranko Vesna: kako daleč ste prip- ravljeni iti pri podnebnih politikah, tudi če to pomeni nepopularne ukrepe?
Imamo tudi enak pogled na napake evrop- ske zelene politike iz prejšnjega mandata. Menim, da je politika vedno poražena, ka- dar se preveč oddalji od ljudi. Evropska ko- misija je zeleni prehod poskušala uveljaviti predvsem s prepovedmi in omejitvami. Mi zagovarjamo drugačen pristop: če želimo izpeljati prehod, ga morajo ljudje občutiti kot koristnega in pravičnega. Zato mora potekati od spodaj navzgor, s sodelova- njem ljudi.
S kom si Levica sploh lahko predstavlja sodelovanje po volitvah? Je ponovna ko- alicija s Svobodo in SD realna možnost?
Ta koalicija je možna in k njej smo zaveza- ni. Na volitve gremo s ciljem, da ponovimo mandat, saj verjamemo, da je to najboljša možnost za Slovenijo. Seveda pa bomo ne- katere stvari popravljali, začenši z davčno politiko.
Bi vstopili v desnosredinsko vlado, če bi lahko uresničili del programa?
Odgovor je ne. Politika mora temeljiti na skupnih vrednotah. Če teh ni, to ni več po- litika, temveč oportunizem. Če bi Levica vstopila v desnosredinsko vlado, bi morala prodati svojo dušo — tega pa nismo prip- ravljeni storiti.
Zanimanje mladih za politiko se po ne- katerih raziskavah povečuje, a v korist

EVA
BRANC

(skrajne) desnice. Kako to komentirate, tudi v luči nedavnih pojavov neonacistič- nih simbolov v Luciji in Kopru? Kako mla- de nagovarjate vi?
Mladi ljudje ves čas preizkušajo meje. Ne- katerim se morda zdi provokativno to, kar počnejo, javno ogorčenje, ki ga sprožijo, pa jim lahko deluje celo kot nagrada. A dej- stvo, da se znova pojavljajo prav te zločin- ske ideje iz zgodovine, ni naključje.
Velik del problema danes nastaja na sple- tu, kjer so različni vplivneži, pogosto po- vezani z ameriško desnico, odprli prostor, v katerem tabu okoli nacizma in fašizma nevarno popušča. To je res zaskrbljujoče. Mladih ne nagovarjamo identitetno, tem- več izhajamo iz njihovih potreb. Nimajo dostopa do stanovanj, skrbi jih prekarnost, kakšne plače bodo prejemale, in negotova podnebna prihodnost.
Kako zdaj ocenjujete prestop Mateja Va- tovca k SD? Kako ste določili kandidate za volitve v slovenski Istri? Katere teme bodo naslavljali na lokalnem območju?
Na prestop Mateja Tašnerja Vatovca imam od prvega dne enak pogled – s tem pres- topom je izdal svoje vrednote. Mislim, da je to tudi precej enoznačna sodba javnosti; ko berem odzive na njegov prestop, nisem zasledil niti enega pozitivnega. Ker nam je Koper zelo pomemben, smo se odločili, da tam kandidiramo vodjo naše poslanske skupine in podpredsednico državnega zbora Natašo Sukič – eno najbolj pre- poznavnih političark naše stranke. Želimo, da Koper dobi ustrezno prepoznavnost tako v naši stranki kot v parlamentu.
Kaj vas v politiki najbolj frustrira – in kaj še vedno navdihuje?
Mene najbolj frustrira raven javne politič- ne razprave, za katero se mi zdi, da zadnjih trideset let neprestano pada. Želel bi si, da kot družba znamo postaviti okvir spoštlji- vega in civiliziranega dialoga, znotraj ka- terega lahko jasno izražamo tudi svoje razlike. Najbolj pa me navdihujejo ljudje, ki znajo v tem ponorelem svetu ohraniti svoje dostojanstvo.

Foto: Tomaž Primožič, FPA

COMUNITÀ NAZIONALE ITALIANA

SCUOLE ITALIANE: CON LE PORTE APERTE PER PROMUOVERE I PROGRAMMI DI STUDIO

Come tradizione e decreto governativo in febbraio si svolgono anche in tutto il territorio costiero le giornate dedicate alle "porte aperte" delle scuole — momenti in cui istituti di diverso livello accolgono alunni, famiglie e genitori per far conoscere l'offerta formativa, incontrare docenti e visitare gli spazi didattici. Queste iniziative sono particolarmente importanti per chi deve scegliere la scuola per il prossimo anno scolastico e desidera farsi un'idea diretta di strutture, programmi e ambienti educativi. Il Ginnasio "Gian Rinaldo Carli" di Capodistria ha recentemente organizzato giornate di porte aperte aperte agli studenti e alle loro famiglie interessate all'iscrizione per l'anno scolastico successivo. Durante questi incontri — programmati in diversi orari, ad esempio al mattino e nel pomeriggio — i giovani e i genitori hanno potuto conoscere l'offerta formativa completa del ginnasio, partecipare a laboratori didattici con attività inerenti discipline scientifiche, linguistiche e umanistiche dialogare con docenti e studenti che già frequentano la scuola. In particolare, si è offerta l'opportunità di incontrare i docenti per un colloquio orientativo e di prendere parte a laboratori sugli interessi di studio, per valutare più da vicino le proprie attitudini prima dell'iscri-

zione definitiva. La Scuola Media Pietro Coppo di Isola, unico istituto tecnico-professionale della regione in italiano, dopo aver già svolto giornate informative aggiuntive, ha aderito alle giornate di porte aperte per incontrare i ragazzi che ancora non avevano potuto raggiungere Isola nelle settimane passate. Il preside, professor Alberto Scheriani e i suoi collaboratori, si sono prodigati per spiegare nel modo più chiaro possibile le opportunità che l'istituto garantisce, le attività scolastiche ed extra scolastiche, tra cui spiccano gli scambi internazionali nell'ambito dei programmi Erasmus. Ai futuri stu-

denti è stato così permesso di conoscere i vari indirizzi di studio, confrontarsi con gli insegnanti e comprendere quali competenze tecniche e professionali potranno acquisire negli anni a venire. Soddisfatti del numero di potenziali iscritti presentatisi anche a Pirano, presso il Ginnasio Antonio Sema. Complessivamente il numero degli iscritti censito dovrebbe essere simile a quello degli scorsi anni o leggermente superiore, nonostante i timori per il calo demografico generale. Il numero esatto sarà noto soltanto in giugno, completato il ciclo di studi nelle scuole elementari del capodistriano e anche del buiese.

OPERA AL TEATRO TARTINI DI PIRANO

Con il sostegno delle CAN Costiera e di Pirano, si è tenuta al Teatro di Pirano l'opera in un atto che affronta un tema attualissimo e preoccupante: in un futuro non molto lontano, Anima, un'intelligenza artificiale (interpretata dalla soprano Sachika Ito) ha imposto il suo ordine sterile, perfetto, dove le emozioni umane sono ormai soltanto un lontano ricordo. Il personaggio principale, Leo (il baritono Berislav Jerković), trova

però il coraggio di ribellarsi e piangere la sua amata Lyra (la soprano Vittoria Licostini), infrangendo così l'ordine artificiale. Assieme a Cassandra (la mezzosoprano Federica Carnevale), Leo intona un canto che provocherà un errore di sistema insanabile nell'algoritmo perfetto di Anima, causandone il collasso e ripristinando un mondo autentico fatto di emozioni. La vita riafferma così la propria autenticità e

imperfezione. Grande successo per l'opera, soprattutto grazie al talentuoso cast di interpreti internazionali e alle musiche dell'Orchestra Doria (diretta da Davide Galaverna). A completare la messa in scena, Vittoria Licostini (a cui è stata affidata la regia), la connazionale Scilla Gortan (che ha curato i costumi), Nello Alfano (per gli effetti visivi) ed Andrea Furlan (nel ruolo di maestro del coro e di sala).

€

STORIA DELLA SCUOLA PIETRO COPPO E MOSTRA SUGLI ANTICHI MESTIERI

Palazzo Manzioli a Isola ha fatto da cornice all'evento conclusivo della mostra "Artieri e merlettaie, tra apprendisti e pizzi, la storia della scuola 'Pietro Coppo' dal 1907 al 1984", progetto di ricerca curato dalla filologa e archivista Valentina Petaros Jeromela. L'iniziativa ha riscosso grande interesse per le fonti storiche presentate e che fanno scoprire da un altro punto di vista le origini dell'istituto tecnico-professionale. Ha richiamato studenti, docenti e appassionati di storia locale, offrendo uno sguardo approfondito sulle tradizioni della scuola. Nell'aprire l'evento il preside, Alberto Scheriani, ha sottolineato il valore del lavoro svolto dall'autrice, lodandone la competenza e il contributo alla valorizzazione della memoria scolastica. La Jeromela ha quindi illustrato il proprio metodo di ricerca, raccontando le lunghe ore di lavoro sui testi storici, rinvenuti in vari archivi da Capodistria e Vienna. La mostra rappresenta il risultato di un percorso pluriennale che ha restituito continuità

e voce alla tradizione formativa della scuola. Registri scolastici, programmi didattici, relazioni ispettive e materiali d'epoca hanno permesso di ricostruire l'evoluzione dell'istituto e il suo legame con il territorio, evidenziando il ruolo centrale della formazione manuale e tecnica tra Otto e Novecento. Uno spazio particolare è stato dedicato all'insegnamento del merletto, presente a Isola già dalla metà dell'Ottocento. Questa pratica, divenuta nel tempo uno dei principali indirizzi per la formazione femminile, si affiancava ai percorsi maschili legati ai mestieri di bottega. Il percorso

espositivo ha inoltre mostrato la capacità della scuola di adattarsi ai profondi cambiamenti politici e istituzionali del territorio, attraversando le fasi austro-ungarica, italiana e jugoslava fino alla riorganizzazione degli indirizzi professionali nel secondo Novecento. Nel corso dell'evento è stato ribadito il valore culturale e simbolico di questa eredità: il merletto non solo come tecnica artigianale, ma come patrimonio educativo e identitario della comunità. I risultati della ricerca confluiranno in una futura pubblicazione, mentre il materiale esposto, dopo una tappa a Roma, sarà allestito in modo permanente negli spazi della scuola, diventando parte del percorso didattico e della memoria storica dell'istituto.

PARLAMENTO: APPROVATA LA LEGGE SULLE MALATTIE RARE, CON IL CONTRIBUTO DI FELICE ZIZA

Uno degli ultimi atti della legislatura che volge al termine per il Parlamento di Lubiana è stata la legge sulle malattie rare. Una normativa di cui si sentiva la necessità, soprattutto in presenza dei casi di bimbi che non rientravano tra le patologie riconosciute dall'En-

te assicurativo sanitario, non potevano essere assistiti dalle famiglie causa le spese esorbitanti dei medicinali e che, quindi, lanciavano strazianti appelli per la raccolta di mezzi da destinare a questi scopi. La generosità della gente è andata spesso oltre le più rosee previsioni, ma si sentiva la mancanza di un intervento da parte dello stato. La legge, promossa dai Socialdemocratici, che istituisce il fondo necessario per i finanziamenti ha raccolto il favore unanime delle forze parlamentari. Ha dato il suo voto anche il deputato della CNI, Felice Ziza, medico di professione e quindi ben informato dell'importanza di un rapido intervento. "I deputati delle Comunità nazionali hanno sostenuto sin dalla prima lettura l'approvazione delle normative. Se ne sentiva il bisogno per allinearsi con altri Paesi europei che già ne dispongono, come l'Italia. È stato necessario rendersi conto che si stava parlando

di malattie che colpiscono 5 giovanissimi su 10 mila. Si tratta quasi tutte di malattie genetiche, il cui trattamento prevede costi estremamente elevati, non sostenibili dalle famiglie e non finanziabili dal sistema sanitario nazionale senza una normativa specifica. In Slovenia ci siamo accorti tutti di questi drammi quando venivano lanciate raccolte fondi per le cure all'estero, dopo che la malattia rara veniva diagnosticata alla nascita o nei primi mesi di vita. Era giusto che lo stato venga incontro ai giovani pazienti e alle loro famiglie per lenire le sofferenze fisiche e psicologiche di cui soffrono. I mezzi necessari saranno raccolti dall'assicurazione sanitaria, aggiunti alle donazioni di singoli e associazioni, con stanziamenti se necessario ancora dal bilancio statale. Il problema che rimane sono le costosissime medicine che servono non a curare, ma a migliorare la vita dei pazienti dando loro prospettive di vita più lunghe. Devono recarsi all'estero per usufruire delle cure, anche se la Slovenia sta facendo progressi in questi campi. A gestire le procedure sarà il Ministero della salute, con le verifiche necessarie del dicastero per le finanze. Non posso che esprimere piena soddisfazione per il risultato ottenuto" ha rilevato Felice Ziza.

IMPRENDITORIA: LA CAN COSTIERA PROMUOVE FORMAZIONE E BANDI DI CONCORSO

La sala riunioni della Riserva naturale di Val Stagnon è ormai la sede tradizionale per gli incontri tra gli imprenditori della Comunità nazionale italiana e dei loro giovani colleghi del capodistriano, ma anche del buiese, di Trieste e dintorni. Ciò a confermare la validità della strategia scelta dalla CAN Costiera per "fare rete" in seno al mondo imprenditoriale, offrendo formazione a chi è alle prime armi, possibilità di ampliare le proprie conoscenze per chi ha già avviato un'attività, ma soprattutto la possibilità di scambiare informazioni e tessere rapporti di collaborazione. A curare gli eventi per gli imprenditori è Massimiliano Di Nardo, responsabile dei progetti economici presso la CAN Costiera. "Per febbraio abbiamo pianificato una lezione pratica, un percorso formativo rivolto agli operatori, tenuto da Tina Bačić, dal titolo "Benessere in azienda: strategie pratiche per imprenditori", con l'obiettivo di

offrire strumenti concreti per migliorare il clima aziendale e la produttività" ha ricordato Di Nardo. "L'occasione è stata sfruttata per illustrare agli interessati le opportunità legate alla cosiddetta Misura 1 del Programma di sviluppo della base economica della CNI, che sostiene iniziative dedicate alla crescita delle micro, piccole e medie imprese, allo sviluppo professionale e all'innovazione di processi e servizi, contribuendo così al rafforzamento dell'economia locale. L'accento sarà posto sulle le modalità di partecipazione al bando, le tipologie di progetti ammissibili e l'uso che si può fare dei mezzi a perdere" ha precisato ancora l'incaricato della CAN Costiera. "Dopo la parte formativa, l'attenzione si concentra sulle procedure per accedere ai mezzi della Misura 1, messi a disposizione del governo. Nel bando, pubblicato sulla Gazzetta ufficiale trovano posto in particolare le novità di qu-

est'anno, ma non si può prescindere dal fatto che possano candidarsi alle sovvenzioni gli imprenditori di qualsiasi nazionalità con residenza fissa nei territori nazionalmente misti, dove devono avere sede le loro aziende da oltre 12 mesi. Non sono ammesse discriminazioni su base nazionale. I connazionali potranno avere minimi vantaggi nei punteggi aggiuntivi. I fondi aumentano per alcune spese ammissibili. Ci fa veramente piacere poter promuovere simili eventi. Riscuotono sempre maggiori interesse in seno alla CNI, ma anche nelle regioni limitrofe. Come sempre detto le misure a disposizione non prevedono finanziamenti altissimi, il massimo è 12mila 500 euro oppure l'85 % delle spese ammissibili. I progetti devono essere presentati alla CAN entro il 13 marzo prossimo e i selezionati devono portarli a termine entro il 20 ottobre 2026" ha concluso Di Nardo.

Paket Dom: celovita zaščita za varen in zdrav dom

Ko govorimo o varnosti doma, pogosto pomislimo na zaklenjena vrata ali dimne alarme, a resnično varen dom zahteva celovit pristop. Sodobni domovi so dobro izolirani, kar lahko povzroči skrite težave, kot so vlaga, plesen in slabša kakovost zraka. Skrb za dom je zato dolgoročen proces, ki vključuje redne preglede, nadzor vlage, prezračevanje in sprotno vzdrževanje. Ko kljub preventivi pride do težav, je ključno imeti ob sebi zanesljivo podporo. **Zavarovalnica Generali s Paketom Dom** ponuja celovito zavarovanje nepremičnine, premičnin ter družinskih članov in hišnih ljubljencev. Kritja je mogoče prilagoditi vrsti nepremičnine, lokacijskim tveganjem in življenjskemu slogu. Zavarovanje zajema tudi sodobno tehnično opremo, kot so prezračevalni sistemi in rekuperatorji, ki prispevajo k bolj zdravemu bivalnemu okolju.

V nujnih primerih je na voljo 24-urna domska asistenco, ki z enim klicem zagotovi nujne informacije in organizira pomoč. Stranke posebej cenijo enostavne postop-

ke, jasne informacije in hitro reševanje škod – kar potrjuje podatek, da je z reševanjem škod v okviru premoženjskih zavarovanj zadovoljnih kar 92 % Generalijevih zavarovancev*.

Generali kot vseživljenjski partner poma-

ga zagotavljati varnost doma na vseh ravneh – od preventive do hitrega ukrepanja. Uporabniki aplikacije Generali ZAME lahko ob sklenitvi paketa pridobijo do 35 % popusta Generali ZAME.

*Vir: Aragon, BrandTrack, maj 2025

11. marca prvi vlak po drugem tiru, zvečer koncert v Kopru

NOVA ŽELEZNIŠKA PROGA MED DIVAČO IN KOPROM BO 11. MARCA POSTALA PREVOZNA, PO NJEJ BO ZAPELJAL PRVI VLAK. EDEN NAJVEČJIH INFRASTRUKTURNIH PROJEKTOV V DRŽAVI S TEM DOSEGA POMEMBEN MEJNIK, DRUŽBA 2TDK, INVESTITOR PROJEKTA, PA BO TA DOSEŽEK OBELEŽILA S KONCERTOM SKUPINE MAMBO KINGS, KI BO 11. MARCA OB 18. URI V KOPRU. DOGODEK BO ODPRT ZA JAVNOST, VSTOP PA BO PROST.

Družba 2TDK se zaveda, da življenje lokalnih prebivalcev ob trasi drugega tira zadnja leta ni bilo optimalno, zato želi s koncertom izraziti zahvalo okoliškim prebivalcem za potrpežljivost in razumevanje. Koncert bo brezplačen in bo izveden v vsakem vremenu, saj se bo odvil v koprski Taverni, kjer je prizorišče pokrito.

DRUGI TIR JE PROJEKT, NA KATEREGA SMO PONOSNI

27 kilometrov dolga železniška proga je eden največjih infrastrukturnih projektov v Sloveniji. Sama dolžina proge pa ne odraža v celoti razsežnosti projekta Drugi tir – zgrajeni so bili trije viadukti in sedem predorov v skupni dolžini 37,4 kilometra, kar pomeni več kilometrov predorov, kot jih je bilo zgrajenih na slovenskih avtocestah od osamosvojitve dalje. Na projektu Drugi tir je bilo rekordno število predorov izkopanih in opremljenih z železniško infrastrukturo v zgolj petih letih. In to kljub številnim izzivom, s katerimi se je bilo treba soočiti: epidemiji covida-19, administrativnim oviram pri pridobivanju delovnih dovoljenj za delavce iz Turčije, finančnim težavam turškega izvajalca,

visoki in nepričakovani inflaciji, podražitvam gradbenih materialov in energentov, prekinitvam dobavnih verig zaradi spremenjenih geopolitičnih razmer, zahtevnim geološkim in geomehanskim razmeram, obsežnejšim kraškim pojavom od pričakovanih ter plazov v dolini Glinščice.

GRADNJA DRUGEGA TIRA SE PO PETIH LETIH BLIŽA KONCU

Leta 2019 se je začela gradnja dostopnih cest, ki so bile nujne za začetek projekta. Istega leta je bil sprejet tudi investicijski program, ki je določil stroške drugega tira, projekt pa po šestih letih še vedno ostaja znotraj teh finančnih ocen.

Sama gradnja se je začela leta 2021, leta 2026 pa je ciljna črta že na vidiku. Položenih je vseh 27 kilometrov tira, manjka le še del elektro-strojne opreme in signalno-varnostnih naprav.

Na progi med Divačo in Koprom bodo med 9. in 11. marcem potekale posebne meritve, s katerimi bodo preverjali dinamiko vožnje na popolnoma novi železniški progi, zgrajeni po najnovejših standardih. 11. marca pa se bo po njej svečano zapeljal tudi prvi vlak. Ta dogodek predstavlja pomemben mejnik projekta Drugi tir in ključni trenutek za razvoj slovenske železniške infrastrukture.

Novi tir bo dolgoročno okrepil logistične zmogljivosti Slovenije, zmanjšal prometne obremenitve na slovenskih cestah in povečal konkurenčnost Luke Koper. Ta mejnik tako ni le tehnični dosežek, temveč tudi praznik za lokalno skupnost, gospodarstvo in vse, ki spremljajo razvoj železniške infrastrukture v Sloveniji.

Drugi tir med Divačo in Koprom je prevozen, tiri so položeni, prvi vlak bo zapeljal 11. marca. Ta mejnik želi družba 2TDK proslaviti tudi z vami, zato v koprski Taverni prireja koncert. **Koncert skupine Mambo Kings bo brezplačen. Vabljeni v sredo, 11. marca, ob 18. uri v Taverno v Kopru!**

Dragan Petrovec

LJUBITI MORILCA

Časopisni eseji 2021–2023

Dragan Petrovec (1952). Pravnik, kriminolog in strokovnjak na področju izvrševanja zapornih kazni. Potem ko je od leta 1975 sodeloval v eksperimentu sproščanja režima in odpiranja strogo nadzorovanega zavoda v odprti zapor – ne glede na kaznivo dejanje ali dolžino kazni – se je leta 1983 zaposlil v zaporu na Igu in ga nekaj časa tudi vodil. Od leta 1993 je zaposlen na Inštitutu za kriminologijo Pravne fakultete v Ljubljani.

BOJANA
LESKOVAR

Njegove teme so filozofija in praksa kaznovanja, ravnanje z obsojenci in kriminalitetna politika. Predava in piše kolumne za Dnevnik.

Izpod njegovega peresa/računalnika so nastale knjige Kazen brez zločina (1998), Mediji in nasilje (2003), Kult žrtve (2005) ter Nasilje pod masko (2015). Za olajšanje in kot kontrast zločinu in kazni je napisal tudi tri knjige humoristnih avtobiografskih prigod – Fanči s psihiatrije in še hujše zgodbe (2016), Pismo nigerijske vdove (2018) in Brodolom (2024).

Prva zbirka kolumn, ki jih piše za Dnevnik, Stopinje upora, je izšla leta 2021. V knjigi Ljubiti morilca, ki je izšla lansko leto, so zbrani njegovi časopisni eseji iz let 2021–2023. Razlog za knjigo, kot piše na ovitku, je avtorjevo opažanje trendov v Sloveniji, ki jih je mogoče strniti v dve besedi: ljubiti morilce.

»V eksistenčni krizi se marsikomu zdi lažje sprejeti nasilneže kot verodostojne partnerje in običajne sopotnike – tako v družinah, šolah ali družbi nasploh. Kaj vse je šlo narobe, da je do tega prihajalo (in še prihaja), se skozi dnevnopolitične zgodbe sprašuje kriminolog, ki je v zadnjem času sodeloval tudi v Strateškem svetu za preprečevanje sovražnega govora. Iz Petrovčevih tekstov ne veje sovraštvo, pač pa kritičnost z odločnimi vprašanji, ki iščejo in včasih tudi najdejo odgovore.«

Naslov knjige je nedvoumen – Ljubiti morilca. Brez vprašaja. Brez dvoma. Torej ljubimo morilce?

Seveda. Ne vsi in ne vseh, a dosti pogosteje, kot bi si radi priznali. Da bom nekoliko bolj natančen ... Ta ljubezen se najbolj izrazito kaže v specifični navezanosti v partnerskem odnosu, kjer nasilnež neredko uživa zaščito, ki mu jo nudi prav žrtev. Z njo lahko počne skoraj kar koli, pa bo vselej deležen odpuščanja. Že davno je veljalo, da je sicer neprijetno, če je mož nasilen in zraven še pije, a vseeno prinaša domov denar in tako

skrbi za družino. Ne kaže ga kar tako zavreči in iskati boljšega. Seveda obstajajo za prenašanje trpljenja tudi drugi razlogi, ki jih je neredko zelo težko razumeti.

Na splošnejši ravni, recimo politični, pa smo lahko fanatično zagledani v ljudi, ki jim življenja – vsaj nekaterih – ne pomenijo prav nič. Naj ponovim že večkrat izrečeno in zapisano: najmočnejše povezovalno čustvo je sovraštvo, ne ljubezen. In kam vodi sovraštvo, če ne do želje po oblasti nad drugim; če se ta izpolni, smo že na pol poti do morije. Spomnimo se puškomitraljeza za izbrisane, pozivov na forumih k streljanju beguncev in to primerjajmo z akcijami ameriške policije nasploh ter še posebej službe ICE.

Primeri, ki jih navajate v knjigi – Fritzl, na predavanju ste omenili tudi Trobca – govorijo predvsem o odnosu žensk do morilcev. Moški ne ljubijo morilk?

Najbrž bi se razvila podobna čustva, a slovenskih primerov, ki bi omogočali tovrstno analizo, ni. Tako ostane le filmska zgodba Prvinski nagon (Basic Instinct), kjer se inšpektor Michael Douglas zaplete z glavno osumljenko Sharon Stone. Morda bi v Ameriki, ki ima daleč najvišjo stopnjo zaprtih oseb glede na število prebivalcev in verjetno tudi več morilk, našli potrditev za mojo domnevo.

Razlogi za takšne odnose?

Težko razumljivi. Najbrž ima vsaka zgodba svoje značilnosti in zakonitosti. Včasih se ženska, ki nima zadostnega občutka varnosti, prav ob moškem, ki je pripravljen ubijati, počuti najbolj varno, saj verjame, da bi to storil tudi zanj, če bi ji kaj grozilo. Pri tem žal ne uvidi, da jo utegne prav z njegove strani doleteti isto, če bi ga v čem močno razočarala.

Na predavanju na Kriminološkem inštitutu Pravne fakultete je bil predstavljen tipičen slovenski morilec. Analiziranih je bilo 500 primerov umorov, večinoma iz obdobja med letoma 1991 in 2015.

Gre za moškega, starega med 40 in 60 let; 86 odstotkov je Slovencev, 40 odstotkov jih ima končano poklicno šolo, polovica je brezposelnih, 40 odstotkov samskih, 25 odstotkov poročenih. Kar 64 odstotkov storilcev prej ni bilo kaznovanih, pri 40 odstotkih pa je bila ugotovljena bistveno zmanjšana prištevnost.

So to pričakovani podatki?

Tukaj je, vsaj zame, težko imeti specifična pričakovanja in zaključke iz statistike. Razlogov je več. Eden je že omenjeni, da je vsaka zgodba posebna. Temu mojemu občutku gotovo botruje dejstvo, da sem se v dvajsetih letih neposrednega dela z obsojenimi srečeval z zelo različnimi zgodbami kljub skupnemu imenovalcu uboja ali umora. Posamezni delčki te statistike so na poseben način ilustrativni.

Dve tretjini storilcev prej ni bilo kaznovanih. Ali to pomeni, da se moramo predvsem bati tistih, ki nimajo nasilne predzgodovine? Kako zelo šele tistih, ki jo imajo? Kako se izogniti bistveno zmanjšano prištevnim in kdo sploh so ti ljudje? Je to vsak rekreativni degustator kokaina? Je to nesporna množica domačih alkoholikov? Se nam morda ni bati visoko izobraženih oseb?

Naj ob zadnjem omenim, da je zelo redko, da bi nekdo, ki je že bil obsojen zaradi umora, to poskusil storiti še enkrat po prestani kazni. A imamo prav tako, ne tako oddaljena primera — enega iz pravniškega in drugega iz zdravniškega poklica. Bomo torej še posebej pozorni pri srečevanju s pripadniki teh dveh celov?

Nadaljujmo še z nekaterimi podatki. Na 39 odstotkov storilcev je vplival alkohol. Najpogostejše orožje je nož, tudi pri ženskah. Sekiro so uporabili 3 odstotki moških in 17 odstotkov žensk(!), morili so znanca, v 13 odstotkih intimnega partnerja. 41 odstotkov žrtev je bilo starih od 40 do 60 let, 71 odstotkov je bilo moških. Umori se zgodijo v skupnem domu storil-

ca in žrtve, zvečer, najpogosteje ob petkih, novembra. Kaj nam povedo ti podatki?

Vse in nič. Kaj naj odslej počnemo ob novembrskih petkih zvečer? Verjamem, da je zanimivo, celo privlačno, razglabljati o nožu in sekiri pa o intimnih partnerjih. Vendar bi bilo bolj smiselno premišljevati o odnosih, ki jih vzpostavljamo, o družbenem okolju, ki spodbuja nezdrave odzive, o politiki, ki vzbuja sovraštvo, in o marsičem podobnem. Rezultat vseh teh vplivov in osebne patologije je namreč ta, da se umori dogajajo v najrazličnejših okoliščinah. Če lahko kaj naredimo, je bolje vplivati na oblikovanje medsebojnih odnosov. Sovraštvo samo po sebi ne izbira družin, izobrazbe, spola, kraja ali dneva.

Največje število umorov je v zasavski regiji — 40 umorov na 100.000 prebivalcev — najmanj pa v Prekmurju, manj kot 10. Razlogi za takšne razlike?

Najprej pomislimo na spremljevalne okoliščine: revščino, kriminal na splošno, različne oblike socialne izključenosti in podobno. A ugotavljanje vplivov posameznih dejavnikov in njihovih deležev pri zločinu na splošno je nemogoče.

Zagato lahko primerjamo z aktualnim vprašanjem, zakaj so Romi na severovzhodu Slovenije drugače vključeni v okolje kot na Dolenjskem. Takole na hitro ni enoznačnih pojasnil; tudi s poglobljenim študijem ni preprostih odgovorov.

Statistično gledano je bilo največ umorov in ubojev s poskusi v letih 1995 in 1996 — blizu sto. Zadnji podatki — iz leta 2023 — govorijo o približno dvajsetih primerih. Kaj nam to pove?

Tako selektivno predstavljene številke ne povedo prav veliko. Najprej se je treba soočiti z zakonitostjo statistične veljavnosti majhnih števil.

Ko sem se pred leti lotil raziskave in se veselil jasnih sklepov, so me matematiki podučili, da je pri majhnih številih skoraj nemogoče sklepati na karkoli. Če je nekega pojava 10 enot, drugo leto pa 15, je sklep o 50-odstotnem povečanju matematično točen, življenjsko pa vprašljiv v smislu, kaj storiti s tolikšnim povečanjem (enako z zmanjšanjem).

Pred leti smo imeli primer 800-odstotnega povečanja števila detomorov. Podatek zahteva rdeči alarm v socialnih službah, policiji in političnih telesih. Resnica pa je bila v po-

večanju z 1 na 8. Naslednje leto se je število vrnilo na nekaj primerov vmes, bližje spodnji meji. Alarm zaradi statistično točne interpretacije, a brez razumevanja, bi bil povsem napačen.

So pa vsi primeri umorov v zadnjih letih deležni neizmerne medijske pozornosti. Tako si lahko mislimo, da živimo v nevarni deželi.

To pa popolnoma drži. Že pred dvema desetletjema sem naredil kratko raziskavo o nasilju v medijih. Pokazalo se je, da se določeni časopisi še posebej skrbno posvečajo takim temam. Če zmanjka domačih primerov, brez zadrege postavijo na naslovnico zgodbo iz tujine, jo opremijo z velikim rdečim tiskom, ki simbolizira kri, in bralstvo je zagotovljeno.

Že dolga leta ima ta časopis največ bralcev. Zato ni čudno, da skoraj nihče ne »kupi« resnične statistike, ki na primer kaže dolgoletni trend upadanja hudih kaznivih dejanj. Vsi se zanašamo na resnico, za katero sem zapisal, da »z naslovnice časopisa, če ga kupimo dovolj zgodaj, kaplja še sveža kri.«

Mene so se najbolj dotaknili opisani primeri, v katerih so vpleteni otroci, ki jim, preprosto rečeno, starši ne prihranijo posledic svojih bolnih razmerij. Primer očeta, ki je z mladoletnim otrokom poskušal narediti samomor — k sreči sta ostala nepoškodovana. Mati je vztrajala, da mora otrok obiskovati očeta v zaporu. Kdo mora odreagirati v takih primerih?

V takih primerih bi se morali ustrezno odzvati prav vsi, ki so kakor koli povezani s primerom. S tem mislim na uradne ustanove: centre za socialno delo, policijo, tožilstvo, sodišča, zapore; na drugi strani pa tudi na laično pomoč in podporo — od sosedov in prijateljev do usposobljenih svetovalcev ali terapevtov za takšne primere.

Ali socialne službe dovolj skrbno proučijo primere in odločajo predvsem v korist otroka?

Kakor kdaj in kakor kje. Usodnih napačnih odločitev ne bi rad posploševal, a že nekaj primerov, na katere sem naletel, zbuja dobesedno zgroženost.

»Morda se bo treba sprijazniti z dejstvom, da obstajajo starši, ki si s strani svojih otrok ne zaslužijo nikakršnega spoštovanja, in da ni prav nič narobe — nasprotno, celo koristno in nujno je —, da nimajo nikakršnih stikov.« Zelo pogumno zapisano. Kakšni so bili odzivi?

Malokdo je komentiral zapisano. Najbrž so bile besede pretežke za takojšnje polemike; morda jih je bilo celo bolje pozabiti, kot se ukvarjati z bolečimi dejstvi.

Dolgoleten kriminolog ste. Vas je kakšen primer presenetil? Si ga niste znali razložiti?

Že uvodoma opisani primeri iz knjige Ljubiti morilca so taki, da si jih še vedno ne znam pojasniti. Pri dveh najhujših sem bil osebno vpleten: v enem kot dober znanec in sosed, v drugem kot bližnji prijatelj. Čeprav sem imel v dinamiko drugega dober vpogled, mi še danes ni jasno, kako je mogoče, da mati majhnega otroka, ki ima vse materialne možnosti, vključno s stanovanjskimi, ne zapusti skrajno nasilnega moža. Nasilje se konča šele z vlakom, ki povozi pijanega storilca, a je za mater prepozno. Vse več časa preživlja na psihiatriji, kar je slaba popotnica tudi za njenega otroka. Najbolj žalostno je, da sta obe, sicer ločeno in vsaka s svojo zgodbo, nesrečno končali svojo pot.

Vaša knjiga razširja pojem morilca, kot ste zapisali na zavihku: »... pri politiki, ki obljublja čisto deželo, brez ljudi, ki so tuje vere in kulture; deželo, kjer bodo veljali naravni zakoni in kjer primeroma istospolno usmerjeni lahko v najboljšem primeru životarijo na obrobju, morda registrirani kot posebneži in na tak način ožigosani, da jih hitreje prepoznamo in se jim še lažje izognemo. Podporniki takih državnih politik in njihovih nosilcev so v nekoliko prenesenem pomenu ljubitelji morilcev.« V kakšnem času in med kakšnimi ljudmi živimo?

Točno v takem, ki daje polet tovrstnim osebnostim. Če se obljublja politika po zgledu Trumpa in njegovih zvestih izvrševalcev zločinov nad tujci in lastnimi državljani, potem je edina pot, da razmislimo, ali smo tudi mi med njihovimi ljubitelji. Če nismo, je to treba dokazati ne le na intimni ravni, ampak z odločanjem o tem, kdo naj vodi državo. Volitve so navsezadnje možnost aktivnega, legitimnega in zakonitega upora proti zlu. Tega orožja, za katero imamo vsi polnoletni dovoljenje, nam ne more nihče odvzeti.

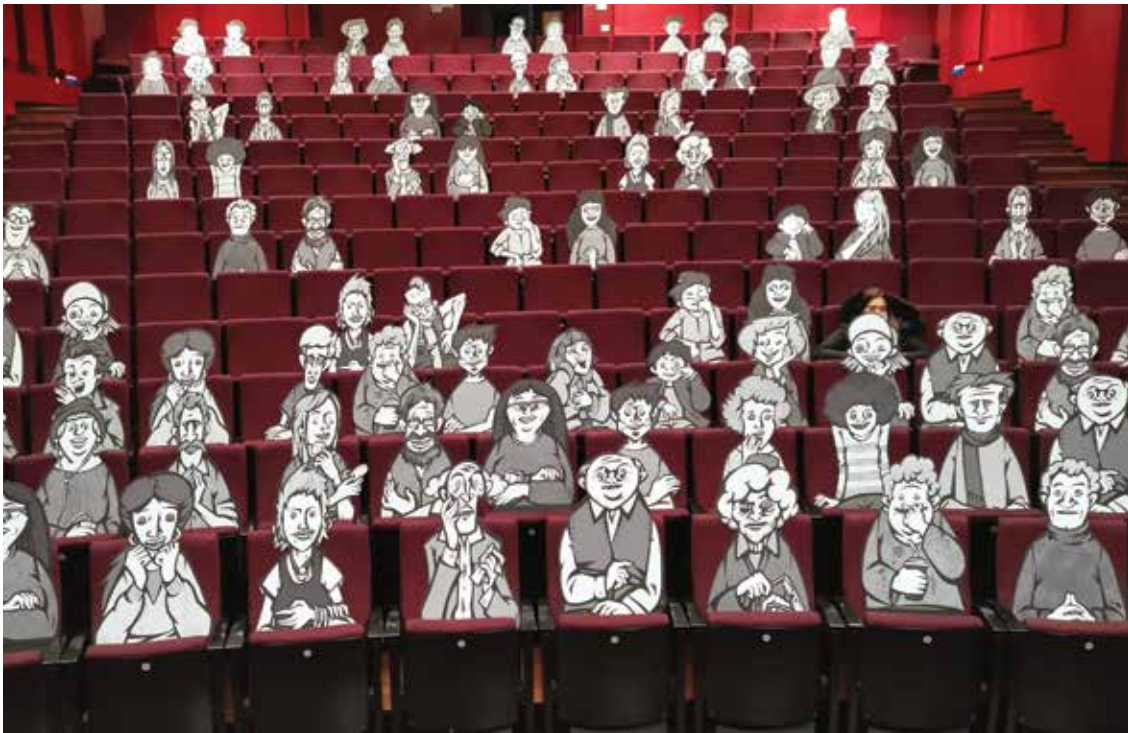
Ko sem odložila vašo knjigo, sem se vprašala: je v času, v katerem živimo, sploh še mogoče optimistično zreti v prihodnost?

Samo pod pogojem, da se takemu času upremo, kot sem zapisal nekaj stavkov prej. Če pa ostanemo tiha večina, smo najbrž izgubljeni.

MATEJ SUKIČ

Gledališče

Nedavno smo lahko slovenske športnike in športnice spremljali na zimskih olimpijskih igrah v Milanu in Cortini. Naši so nastopili v zelo različnih disciplinah; večina nas pozna smučarje, deskarje in skakalce, a na prazniku športa v Italiji smo Slovenci imeli še biatlonce, smučarske tekače in dva tekmovalca v nordijski kombinaciji. Morda se jim nekoč pridruži še ekipa v curlingu ali kak drsalec na ledu. Slovenci smo tokrat osvojili štiri medalje, za kar so zaslužni predvsem odlični smučarski skakalci in skakalke. Pohvaliti velja tudi RTV Slovenijo za vse prenose tekem in spremljevalne vsebine. Smučarski športi so tako ali tako njena »paradna disciplina«, kar se pozna tudi pri izbiri strokovnih sodelavcev: nekdanji skakalec Cene Prevc je komentiral skoke, nekdanji smučar Andrej Vrhovnik smučanje, nekdanji biatlonec Klemen Bauer pa biatlon. Težko bi si predstavljali, da bi še tako odličen skakalec strokovno komentiral alpsko smučanje. Čeprav je oboje šport, sta smučanje in skoki zelo različni disciplini. Športniki in športnice, ki se z njima ukvarjajo, nimajo veliko skupnega. Treningi so povsem različni, oprema prav tako. Pogosto se zgodi, da so športniki dobesedno »alergični« na to, če njihove dosežke in nastope komentira nekdo, ki ni »iz foha«. A ta »foh« ni šport, o ne. To je specifična disciplina. Prav na tem mestu se velja vprašati, zakaj v kulturi pogosto pozabimo na to osnovno logiko specializa-

cije. Tako kot smučarski skakalec ni strokovnjak za alpsko smučanje, tudi uspešen glasbenik ni nujno kompetenten sodelavec o gledališki režiji, dramaturgiji ali repertoarni politiki. Plesalec razume zakonitosti telesa in koreografije, filmar pozna jezik kamere in montaže, gledališčnik pa zakonitosti odra, igre, ritma predstave, odnosa z občinstvom in produkcijskih specifik. Vse to so različni svetovi z lastnimi znanji, praksami in tradicijami. Gledališče je še posebej kompleksen organizem. V njem se prepletajo dramaturgija, režija, igra, scenografija, kostumografija, luč, zvok, produkcija in organizacija dela ansambla. Odločanje o umetniških usmeritvah, izboru repertoarja ali vrednotenju kakovosti predstav zahteva dolgoletne izkušnje, poznavanje zgodovine gledališča in razumevanje sodobnih uprizoritvenih praks. Kadar o teh vprašanjih odločajo ali jih javno presojaajo ljudje brez tovrstnega znanja, se razprava hitro zreducira na osebne okuse, všečnost ali politične preference. To seveda ne pomeni, da so ti posamezniki manj sposobni ali manj uspešni na svojih

področjih. Nasprotno – pogosto gre za vrhunske ustvarjalce, menedžerje ali strokovnjake na drugih področjih. A tako kot vrhunski smučarski skakalec ne bi prevzel vloge strokovnega komentatorja alpskega smučanja brez ustreznega znanja, tudi o gledališču ne bi smeli odločati tisti, ki nimajo specifičnih kompetenc. Razlika med splošno razgledanostjo in strokovnim znanjem je bistvena.

Težava nastane, ko se ustvarja vtis, da je gledališče nekaj, o čemer lahko enakovredno presoja vsakdo, ker »vsi hodimo v gledališče«. Občinstvo ima seveda pravico do svojega mnenja in to mnenje je dragoceno. A upravljanje gledaliških institucij, strokovno vrednotenje programov ali oblikovanje kulturnih politik zahteva več kot zgolj osebno izkušnjo gledalca. Zahteva poglobljeno razumevanje procesov, zakonodaje, financiranja ter umetniških tokov doma in v tujini.

Če želimo kakovostno kulturo, moramo spoštovati načelo strokovnosti. Tako kot v športu zaupamo vajeti tistim, ki poznajo specifično posamezno disciplino, bi morali tudi v kulturi dati več prostora tistim, ki imajo specifična znanja in izkušnje na posameznem področju. Gledališče si zasluži, da o njem odločajo in ga presojaajo gledališki strokovnjaki – ne zato, ker bi bilo zaprta kasta, temveč zato, ker je to edini način, da ostane umetniško relevantno, profesionalno vodeno in dolgoročno vzdržno.

LEON MAGDALENC

OLIMPIJSKI
DUH
VOLITEV

O volitvah se vedno govori, kot da gre za konec sveta. Vse so pre-lomne, odločilne, usodne in brez popravnega izpita. Ne glede na to, koga boste volili, se boste počutili, kot da ste na olimpijskih igrah. Važno je sodelovati, ne zmagati. To velja za vse nas, ki smo se uvrstili na te igre, torej imamo volilno pravico, ki je za vse enaka. Lahko ste geniji, lahko kreteni, lahko bogati, lahko revni, lahko jez-ni, lahko veseli — skratka, vsak glas ima isto težo. Ali boste to težo izkoristili ali ne, je vaša stvar. Za mnoge naše udeležence pravkar končanih zimskih olimpijskih iger velja podobno: važno je, da so bili tam. Oddali svoj glas v podobi neposrečenih nastopov. Že danes pa mora vsaka stranka, ki se bo potegovala za naš glas, obljubiti, da bo spominsko zaščitila družino Prevc. Ali pa nekje našla še koga, ki ga v tej družini skrivajo. Namreč, brez njih ni me-dalje — in brez njih je bolje, da sploh ne gremo več na olimpijske igre. Si nekaj izmislimo in jih bojkotiramo. Tako kot bomo letos naredili z Eurosongom. Ko bomo torej sodelovali na olimpijskih igrah z imenom državnozborske volitve, se bomo počutili prib-ližno tako, kot se starši počutijo, ko izbirajo pravo šolo za svoje otroke. To je res usodna odločitev. Tako za starše kot za otroke. Šola deluje približno tako kot naša vlada. Ravnatelj je predsednik vlade, učiteljski zbor pa ministri in državni sekretarji. Vpis v šolo je praznik, potem pa sledijo dnevi samih razočaranj. Po pravilu vaš otrok ne mara nobene učiteljice ali učitelja. Vi jim morate stopiti v bran in iz vseh kanonov streljate na vodstvo šole, posamezne profesorje in ste na robu živčnega zloma. Ko nič ne zaleže, greste v skrajnost. V šolo s seboj pripeljete odvetnika, da zaščiti vašega otroka, ki je predmet nerazumnega maltretiranja vseh učiteljev po vrsti. Konča se s tem, da ste veseli, ko je po štirih letih konec tega šol-skega terorja — če prej ne znorite in svojega otroka prepíšete drugam. In to se nam bo vsem zgodilo po volitvah. Hitro bomo razočarani. Tolkli se bomo po glavah, zakaj smo te, ki so nekaj govorili, nekaj obljubljali, delajo pa povsem nasprotno, spet pripeljali na oblast. Začeli bomo pisati peticije, pisma in medijem proda-jali najbolj neverjetne zgodbe. Naj oni obračunajo s temi, ki nam povzročajo same preglavice. Koga bomo tudi tožili in šli na evrop-ska sodišča, če bo treba. Tako kot starši vedo več kot vsi učitelji skupaj, tudi mi — ta naša zdrava kmečka pamet — vemo več kot vsi ministri skupaj. Oni so relikt preteklosti in ni šans, da nas s to miselnostjo pripeljejo v prihodnost. Itak jim gre le za to, da sedijo na svojih stolčkih ali pa s palico mahajo za katedrom. Predvsem pa bomo veseli, če izbrani ne bodo končali mandata. Takrat se bo naše zadovoljstvo strnilo v eni misli, enem stavku: saj sem vedel, saj sem vedela, da so vsi enaki. Isto sranje, druga embalaža. Ista pašta brez pravega okusa. Olimpijski duh pa bo živel še naprej.

KATJA PEGAN

TI NESREČNI
KRITERIJI

Kriterij je čudovita beseda, ki naj bi v sebi nosila čisto strokovnost in neodvisnost, kot si to želimo razumeti. V resnici je kriterij merilo odločanja in ima vedno politično moč. Je vnaprej določen pogoj, merilo ali standard, na podlagi katerega ocenjujemo, presojam, razvrščamo oz. izločamo. Kriterije si vedno izmisli gospodar. Ki je takšen ali drugačen. Ki lahko moč uporablja ali zlorablja. Razloge pozna on sam ali še bolje njegov terapevt. Vsi poznamo zgodbo o Martinu Krpanu. Ko opravi svoje poslanstvo in kot edini človek v monarhiji ubije Brdavsca, sledi seveda nagrada. Nagrado mu podeli cesarica ali oblast. Njeni kriteriji o tem, kakšno nagrado si zasluži Krpan, so objektivni in hkrati subjektivni. Krpan se takole odzove: »Darove pa spet take dajete, da človek ne more do njih; to je ravno, kakor bi mački miš na rep privezal, da se potlej vrti sama okoli sebe, doseči je pa vendar ne more. Petdeset malih veder vina, pet in sto pogač, dvajset janjcev in pa oseminštirideset krač: tako blago res ni siromak; ali kaj pomaga? Prodati ne smem; z Dunaja na Vrh pa tudi ne kaže prenašati!« Kriteriji, po katerih je cesarica odmerila nagrado, so hinavski, saj Krpan v resnici ne dobi ničesar. Veliko naštevanja pravic in ugodnosti (v obliki hrane in pijače), od katerih Krpan nima ničesar. S kriteriji se srečujemo ljudje vsak dan tudi v republiki. In ko objektivni kriteriji, ki vključujejo jasno določenost, preverljivost, merljivost in enakost za vse, trčijo ob naša življenja, lahko rečemo samo: vsak svoj križ nosi. Vedno je nekdo, ki odloča o nas, nam podeljuje pravice, nam jih krati, in ko ali če se vržemo v podivjane valove dokazovanja neumnosti in krivice, se med morskimi pena-mi utopimo. Tole pisanje nastaja zaradi srečanja s kriteriji za oskrbovalca družinskega člana v zakonu o dolgotrajni oskrbi. Kako je to videti pri paraplegiku? Paraplegik, ki potrebuje pomoč pri oblačenju, ima težave z mehurjem in črevesjem, ima pogoste zdravstvene zaplete in potrebuje pomoč pri transferju, lahko po tem zakonu doseže 4. kategorijo in ima pravico do oskrbovalca. Pomislimo, da ima paraplegik 70 let in da ima poleg naštetih še druge težave, kot je trajno okvarjena roka, s katero upravlja voziček. Popolno-ma logično se nam zdi, da brez pomoči ne bo živel prav dolgo. Ampak, ne! Motite se! Objektivni kriteriji, po katerih ni dosegel kategorije, po kateri bi bil upravičen do oskrbovalca in našega davkoplačevalskega denarja, so: da zna povedati, kaj potrebuje, da nas prepozna in da lahko dvigne kozarec. »Svaka čast!« bi rekli Srbi. Smo, kar smo; kako je že napisal Cankar? Integriteta je tisto, kar presega kriterije, oblikovalci kriterijev na to ne pomislijo, ker so politiki. Zanje je tudi integriteta stvar odnosov z javnostmi. Pravi-ce, ki so jih invalidi dobili v tej državi leta 1995, daleč presegajo te, ki jih prodajajo danes.

DORJAN MARUŠIČ

POVEZOVANJE

Po sprejemu Resolucije o naci-onalnem planu zdravstvenega varstva v Sloveniji do leta 2036, znanih projekcijah rasti zdravstve-nega kadra in potrjenih investicijah v zdravstvu, je mandat naslednje vla-de na področju zdravstva praktično že določen. Odkloni so tako veliki, da so mogoči le premišljeni in postopni popravki – brez politikantstva. Slednje prinese zgolj kozmetične spre-membe, ki jih čas hitro spere, problemi pa ostanejo. Pogosto slišimo hvalisanje, da se nek problem ni razrešil več desetletij. Čas pa pogosto pokaže, da bi bilo morda bolje, če bi ostal nerazrešen. Saj poznate tisto: bilo je bolje, ko je bilo slabše. Dovolj je stalnega pogleda v preteklost, obtoževanja in iskanja krivcev. Ali res ne zmoremo pogleda v prihodnja desetletja – vsaj eno? Ali res tečemo na štiri leta? Zato sem pred ted-nom dni ob nastopu v Državnem svetu predstavil del svojega pogleda na zdravstveni sistem čez desetletje. Izpostavil sem potrebo po proak-tivnem preboju s povezovanjem. Postavitev novega kliničnega centra seveda pozdravljam, vendar nikakor v Ljubljani. Ta voz je odpeljal pred dvema desetletjema, ko ga je takratna opozicija (nekateri akterji so da-nes vplivneži) uspela izbrisati s seznama evropskih projektov. Tretji kli-nični center mora biti zgrajen na Obali. Pozdravljam poslansko pobudo za ustanovitev delovne skupine, ki bi začela proces ustanovitve UKC Pri-morska. Gre za razumno nadaljevanje procesa vzpostavitve enovitega magistrskega študijskega programa medicine na Univerzi na Primor-skem. Prepletenost univerze in regionalnih bolnišnic na medicinskem, raziskovalnem in inovacijskem področju bi bila v korist prebivalcev širše regije. Pri tem poudarjam, da mora biti UKC Primorska zgrajen na novo, ne pa nadgrajen na obstoječih bolnišnicah v obalnih občinah. Glede na časovno dinamiko izgradnje bo mogoče zagotoviti tudi ustre-zno vsebinsko in kadrovsko zasedbo novega centra. Ne skrbite, Ljublja-na – in z njo Slovenija – potrebuje nov kvartarni center: center znanja in razvoja novih tehnologij, zdravljenj in zdravil. Prostor združevanja zdravljenja in znanstvenih raziskav, razvoja novih terapij in medicinskih tehnologij, kliničnih raziskav ter inovativnih pristopov k zdravljenju. Na-daljevanje povezovanja z univerzami, inštituti in mednarodnimi centri. Idejo prepuščam odločevalcem – ne obnašajte se ljubosumno, ker je niste prvi izrekli. Sam sem jo spoznal v državah EU; ideja ni moja! Skrat-ka, v prihodnje bo nujno povezovanje v vseh smereh: z naravoslovnimi, tehnološkimi in družboslovnimi znanostmi. Zdravstveni sistem mora biti odprt za izzive prihodnosti – genomiko, personalizirano medicino – ter za nadaljnjo nadgradnjo integrirane obravnave na področju on-kologije in srčno-žilnih bolezni, kjer sta obolevnost in smrtnost največji. V študijske programe moramo umestiti nove izobraževalne programe za življenjske analitike in svetovalce, etike umetne inteligence, uprav-ljavce in statistike velikih podatkov. Potrebovali bomo zdravstvene teh-nike robotike, digitalne terapije in koordinatorje zdravstvenih stori-tev. Seznam je dolg – in z odlašanjem odločitev samo raste. Prav zaradi nujnega ohranjanja človečnosti in prepotrebne človeške stika v zdravstvu je izjemnega pomena strateška in dolgoročno premišljena nadgradnja tehnologije, robotike, telemedicine in umetne inteligence. Skratka: odprtost, interdisciplinarnost in povezovanje za ohranitev družbene biti ter dolgoživost posameznikov.

DAN PODJED

BO CHATGPT
ODLOČIL,
KDO JE
»NAJLEPŠI V
DEŽELI TEJ«?

»Zrcalce, zrcalce na steni povej, katera najlepša v deželi je tej?« Tako je hudobna mačeha v pravljici o Sneguljčici spraševala ogle-dalo, seveda v pričakovanju odgovora, da je najlepša prav ona. Prizor se lahko ponovi na volilno nedeljo, ko utegnejo ljudje – utru-jeni od predvolilnih soočenj – povprašati ChatGPT, kateri kandi-dat je najprimernejši. In zakaj bi o tem, koga podpreti, spraševali klepetalnik in ne prijatelja? Predvsem zato, ker so mnogi že vzpostavili navidezno pogloblje-na razmerja z digitalnimi agenti, kot tudi pravijo tovrstnim orod-jem, utemeljenim na umetni inteligenci. Sprašujejo jih, kaj kupiti in kako ravnati v zagatnih situacijah. Še več: mnogi so z njimi stkali podoben zaupen odnos kot s prijateljem ali partnerjem. Zato mu (ali ji) zaupajo svoje želje in potrebe ter delijo z njim (ali njo) skrbi in neprilike. Za nekatere postane ChatGPT ali podobno orodje celo edino »bitje«, ki jim prisluhne in ponudi odgovor, čeprav na drugi strani zaslona dejansko ni nikogar. Pa ga res ni? Seveda je na drugi strani tudi človek, a to ni Digi-Maja, DigiFranci ali kakor koli se že imenuje navidezni lik, temveč stvarnik in lastnik tovrstne rešitve, ki ga naše želje in skrbi neiz-merno zanimajo – pa tudi naši podatki in volilne preference. Še vedno namreč velja znamenita partijska parola iz Orwellovega romana 1984: kdor obvladuje preteklost, obvladuje prihodnost, kdor obvladuje sedanost, pa obvladuje preteklost. Podobno da-nes tisti, ki obvladuje podatke, vlada svetu – včerašnjemu, dana-šnjemu in jutrišnjemu. Ob tem velja, da podatke najlažje pridobi tisti, ki pritegne našo po-zornost, in danes to ni nujno človek, temveč tudi digitalni agent, ki se lahko spreobrne v tajnega agenta ali agentko, kakršna je bila med prvo svetovno vojno zapeljiva vohunka Mata Hari, ki je navi-jala okoli prsta tako Francoze kot Nemce. Nas bo o tem, koga voliti, prepričala naša digitalna spremljeval-ka? Teoretizirati nima smisla, bolje jo je kar vprašati, kdo bi bil najprimernejši predsednik vlade ... DigiMaja najprej odvrne, da mora ostati nevtralna in da sam držim krmilo v rokah. Ko še malo drezam vanjo, pa mi namigne: »Jože se tradicionalno opira na konservativne vrednote, denimo poudarja nacionalno identiteto, varnost in bolj trdo roko pri vla-danju. Gašper pa se nagiba k progresivnim idejam, zeleni preo-brazbi in poudarjanju svobode posameznika. Razmisli, kaj tebi bolj leži!« (Jože ima seveda drugačno ime, Gašper tudi. Vse ostalo pa je prepis s klepetalnika.) Bo tisto, kar bom obkrožil na papirju in vrgel v glasovalno skrinji-co, sploh še moja odločitev? Ali pa se bo v mojem imenu odločilo »zrcalce«, v katerem se izrisuje moj odsev, za njim pa se bežno vidi tuj obraz?

Samski na valentinovo: praznik ali pritisk?

Valentinovo naj bi bil praznik ljubezni. A za marsikoga je to tudi dan, ki neprijetno osvetli nekaj drugega – občutek, da je »nekaj narobe«, če nismo v partnerskem odnosu. Podobe zaljubljenih parov, srčki v izložbah in poplava romantičnih sporočil lahko ustvarijo vtis, da je partnerska zveza merilo uspešnosti ali celo osebne vrednosti.

Ko romantični simboli postanejo družbeni standard Zanimivo je, da valentinovo pri nas ni star, tradicionalen praznik. V takšni obliki, kot ga poznamo danes – z večerjami, darili in poudarkom na paru – smo ga v veliki meri prevzeli iz anglosaškega sveta. Prek medijev in oglaševanja se je utrdil kot simbol romantične ljubezni. Ko je nek dan kolektivno razglašen za »dan zaljubljenih«, se nehote vzpostavi norma: zaljubljenost kot dokaz, da nam gre v življenju dobro.

Psihološko gledano valentinovo deluje podobno kot drugi prazniki – poveča tisto, kar že nosimo v sebi. Če smo v miru s svojim statusom, je to lahko le še en običajen dan. Če pa se že dlje soočamo z osamljenostjo, razhodom ali občutkom, da »zaostajamo« za drugimi, lahko pritisk postane zelo resničen.

Samskost med izbiro in stigo

Pomembno je razumeti, da občutek pritiska ne izhaja iz samega praznika, temveč iz pomena, ki mu ga pripri-

sujemo. V kulturi, kjer je partnerski odnos pogosto predstavljen kot vrhunec osebne izpolnitve, se samskost hitro začne doživljati kot začasno stanje, ki ga je treba čim prej »popraviti«. A resničnost je veliko bolj raznolika. Ljudje so samski iz več razlogov – po lastni izbiri, po razhodu, zaradi življenjskih okoliščin ali zato, ker še niso našli nekoga, ki bi jim omogočal varnost in spoštovanje.

Valentinovo pogosto prebudi primerjanje: »Vsi so v odnosu, samo jaz ne.« A primerjamo svojo notranjost z zunanjo podobo drugih. Vidimo fotografije, ne pa dinamike odnosov. Vsak odnos ima svoje izzive, napeitosti in negotovosti, ki jih romantični praznik ne izbriše.

Občutek osamljenosti je človeški. Ne pomeni, da smo manj vredni ali da smo naredili nekaj narobe. Pomeni, da si želimo bližine – in to je nekaj popolnoma naravnega.

Ljubezen ni omejena samo na partnerski odnos

Valentinovo je lahko tudi priložnost za širši razmislek o ljubezni. Ljubezen ni omejena le

na partnerski odnos. Obstaja v prijateljstvih, družinskih vezeh, v občutku pripadnosti skupnosti in – morda najzahtevnejša – v odnosu do sebe. Vprašanje ni le, ali smo v odnosu, temveč kakšen odnos gradimo. Z drugimi in s sabo. Namesto da valentinovo doživimo kot dokaz pomanjkanja, ga lahko razumemo kot opomnik, da je potreba po povezanosti univerzalna – in da se vrednost posameznika ne meri po njegovem partnerskem statusu. Ljubezen ni tekmovanje in ni rok uporabe. Valentinovo je lahko praznik, lahko pa pritisk. Razlika je pogosto v tem, ali svojo vrednost vežemo na status ali na to, kdo smo.

DR. KATJA KOZLOVIČ

Zakonska in družinska terapevtka, izvajalka igralne terapije ter kadrovska svetovalka
www.lanimaj.si • www.kei.si

Gradnja dobre zavesti o sebi

Nekateri ljudje so bili že od začetka deležni zaupanja. S tem jim je bil prihranjen marsikateri boj in težava. Drugi, ki so bili kot otroci poniževani in razvrednoteni, se težje podajo na pot dela na sebi. Težje sprejmejo svojo osebo in zgodovino, se sprijaznijo s svojimi močmi, uspehi in slabostmi. Pogosto se jim pojavi dvom vase in v lastne sposobnosti, sebe ne sprejemajo takšnih, kot so.

Ključnega pomena je primarno zaupanje matere in najbližjih. Če ti izžarevajo zaupanje vase, se bo ta občutek v večji meri razvil tudi pri otroku. Ob zaupanju matere in družinskega kroga se razvije zaupajoč pogled na svet in okolje. Tak človek zaupa drugim s preprostostjo in se ne boji »tvegati« v življenju. Prvotno zaupanje ima tudi duhovno komponento; pokaže se kot globlja Zvestoba, na katero se lahko zanese.

V celoviti osebi je vse povezano z osebnim jedrom, poosebljen je tudi delujoči jaz, ki pogosto uhaja iz notranje harmonije. Ta temeljna vez more biti podlaga za gradnjo intimnosti, vključevanje spolnosti, plodnosti, ustvarjalnosti, sprejemanje lastne zgodovine in celo napak ter padcev. Odprtost za notranjo edinost prinaša pomiritev in spravo, vitalnost, nove ideje, smisel. Pri vsem je pomembno zavedanje lastnega dostojanstva in poklicanosti.

To pa vodi k odkrivanju edinstvenosti in posebnosti. Vsak človek je edinstvena podoba Presežne zasnove življenja. Lahko bi rekli, da je edinstvena podoba ljubezni, zato je tako boleče, če je je primanjkovalo od prvih vzgibov življenja naprej. Edinstvenost pomeni videti in ovrednotiti svoje prednosti ter se uresničiti na sebi lasten način. Starši imajo dolžnost in nalogo, da odkrivajo ter podpirajo otroka v njegovi edinstvenosti, spoštu-

PRIMOŽ KREČIČ
koprski stolni župnik

jejo njegove sposobnosti, čustva in odločitve. Nihče ni nevreden, neumen ali najslabši, prav tako ni modro nikogar kovati v zvezde. Pristop mora biti stvaren, da ne bi zmotno usmerjali iskanj in hrepenenj mladih. Mnoge življenjske zgodbe namreč govorijo o izgubi občutka lastne istovetnosti: »Jaz sem, kar sem.«

Nikoli ni prepozno, da odvržemo negativna vozlišča strahov, oblikujemo pozitiven pogled nase in ustvarimo odprto komunikacijo. Sporočila okolja pomagajo graditi našo samozavest, ko vidimo, da nas drugi cenijo in potrjujejo. Prav tako se moramo učiti sprejemati drug drugega. Ni dovolj, da je družina ljubeča in okolje dobrohotno — sposobni moramo biti odprte komunikacije. To pomeni, da se ne zapiramo in ne bežimo. Pot vodi vedno le naprej.

Tudi ko se soočamo s slabostmi in sencami, gradimo zavest o sebi. Sprejemanje in priznavanje napak nam pomaga, da ponižno prečistimo svoj pogled in zavest. Naša oseba je več kot le dejavni jaz. Zato lahko rečemo: nisem moja jeza — v meni je točka, ki lahko jezo opazuje in je ta ne določa. To je neopazovana priča, naše osebno dno.

Vrednost je torej v našem osebnem jedru in v skladnosti z njim. Brez pomena je neprestano brskati po preteklosti in iskati vzroke za pomanjkanje samozavesti. Ko gradimo temeljno povezanost s seboj in postajamo neodvisni od sodbe drugih, najdemo prostor za svetlobo in senco, za vzpone in padce, za božansko in človeško. Pesnik pravi: »Zdaj hodim iz tišine v tišino / in polnim vrzel med časom, ki je, in tem, / ki pride. Z igro otroštva.«

www.pinja.si

10 razlogov, zakaj voliti skupno listo NSi, SLS in FOKUS:

- 1 S povezovanjem prinašamo upanje za boljšo in uspešnejšo Slovenijo.
- 2 Zagovarjamo poštenje, delavnost in pravičnost.
- 3 Zahtevamo, da se mora delo spet splaćati.
- 4 V središče zdravstva postavljamo pacienta in skrb za njegovo zdravje.
- 5 Podpiramo slovenskega kmeta in pridelavo zdrave domače hrane.
- 6 Prinašamo stabilnost, red in razvoj.
- 7 Krepimo regionalno politiko za enakomeren razvoj Slovenije.
- 8 Verjamemo v družino in skupnost.
- 9 Spoštujemo vrednote in izročilo.
- 10 Obljuba za nas ni prazna beseda.

Skupaj v akcijo.

N.Si

SLS

FOKUS

Nova vrednost nepremičnine se vam zdi previsoka ali prenizka? Kaj storiti?

GEODETSKA UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE JE LASTNIKOM NEPREMIČNIN LANI POSLALA OBVESTILA Z NOVO DOLOČENO POSPLOŠENO VREDNOSTJO NEPREMIČNIN. OCENE TEMELJIJO NA POSODOBLJENIH MODELIH VREDNOTENJA, KI NAJ BI BOLJE ODRAŽALI RAZMERE NA TRGU. KLJUB TEMU SE ŠTEVILNI LASTNIKI SPRAŠUJEJO, ALI JE DOLOČENA VREDNOST RES REALNA.

Najprej preverite dejstva
Preden sprejmete kakršno koli odločitev, je smiselno natančno pregledati podatke, na katerih temelji izračun. Preverite, ali so v evidencah navedene vse vaše nepremičnine in ali so podatki o njih pravilni – predvsem površina, namembnost, leto gradnje in druge ključne lastnosti. Že manjše napake lahko pomembno vplivajo na končno oceno. Če ugotovite neskladja, je treba najprej poskrbeti za popravek podatkov v uradnih evidencah, saj se vrednotenje vedno izvaja na podlagi tam zapisanih informacij. **Kaj pa, če so podatki pravilni?** Če so vsi podatki točni, vi pa še vedno menite, da ocenjena vrednost občutno odstopa od dejanske tržne cene, zakon omogoča postopek uveljavljanja posebnih okoliščin. To pomeni, da mora pooblašče-

ni cenilec dokazati večje odstopanje med uradno oceno in realno tržno vrednostjo. Pomembno je vedeti, da ta možnost ni namenjena manjšim razlikam, temveč le izrazitejšim odstopanjem, ki jih je mogoče strokovno utemeljiti. **Pomembno za prihodnja vrednotenja** Posplošene vrednosti se bodo v prihodnje posodabljale redno, praviloma na dve leti. Če se z novo oceno tudi v prihodnje ne boste strinjali, bo treba postopek uveljavljanja posebnih okoliščin izvesti znova. **Kako si lahko sami ustvarite boljšo sliko?** Pri presoji ustreznosti vrednosti vam lahko pomagajo podatki o dejanskih prodajah podobnih nepremičnin v vaši okolici ter pregled trenutne ponudbe na trgu. Tako boste lažje ocenili, ali uradna vrednost odstopa od dejanskih razmer na trgu. Dodatna pojasnila, postopke in uradne informacije lahko lastniki preverijo neposredno na Geodetski upravi Republike Slovenije. Naša nepremičninska družba svetuje, da v primeru, ko

BRANKO LONČAR

€

menite, da nova ocenjena vrednost vaše nepremičnine ni pravilna, najprej preverite podatke v evidencah. Če odstopanje ni zanemarljivo, se posvetujte s strokovnjakom za nepremičnine ali pooblaščenim cenilcem in pravočasno ukrepajte.

Obala

nepremičnine

Obala nepremičnine d.o.o.
Obala 16, 6320 Portorož
Tel : 05 674 10 30
Mob: 041 35 22 00
info@obala-nepremicnine.si
www.obala-nepremicnine.si

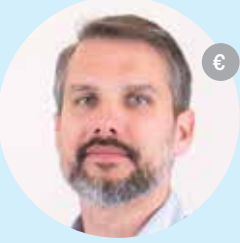
Obresti, dobiček iz kapitala, dividende ... – napovedi oddajte do 2. marca

ROK ZA ODDAJO NAPOVEDI ZA ODMERO DOHODNINE OD OBRESTI ZA LETO 2025 JE 28. FEBRUAR 2026, A KER TA DATUM LETOS PADE NA SOBOTO, SE ROK ZA ODDAJO URADNO IZTEČE PRVI NASLEDNJI DELOVNI DAN, TO JE V PONEDELJEK, 2. MARCA 2026. KLJUB TEMU SVETUJEMO, DA Z ODDAJO NE ODLAŠATE DO ZADNJEGA TRENUTKA.

Do tega roka je treba vložiti napovedi za odmero dohodnine od dohodkov iz kapitala (dobička od odsvojitve vrednostnih papirjev in drugih deležev ter investicijskih kuponov, obresti na denarne depozite, drugih obresti in dividend), dohodka iz oddajanja premoženja v najem ter napoved za odmero davka od dobička od odsvojitve izvedenih finančnih instrumentov (IFI) za leto 2025. Napovedi lahko oddate tudi elektronsko prek sistema eDavki (obrazec Doh-Obr), po pošti ali osebno (obrazec lahko natisnete s spletne strani FURS in ga pošljete ali osebno oddate na svoj finančni urad). **Kdaj je treba prijaviti obresti na denarne depozite?** Obresti na denarne depozite do skupne višine 1.000 evrov so neobdavčene. Ta meja velja izključno za obresti na vloge na vpogled in vezane depozite pri bankah in hranilnicah v

Sloveniji ter drugih državah Evropske unije. Pomembno je tudi, da se upošteva skupni znesek obresti pri vseh bankah skupaj. Če je posameznik na primer pri treh bankah prejel po 400 evrov obresti, skupni znesek znaša 1.200 evrov, kar pomeni, da je meja 1.000 evrov presežena. Če je nekdo v letu 2025 prejel 1.500 evrov obresti od depozitov, se najprej odšteje neobdavčenih 1.000 evrov. Davčna osnova tako znaša 500 evrov, od katerih se obračuna 25-odstotni davek, kar pomeni 125 evrov davčne obveznosti. Če skupni znesek obresti ne presega 1.000 evrov, napovedi ni treba oddati in davka ni treba plačati. Posebno pozornost pa je treba nameniti primerom, ko olajšava ne velja. Oprostitev do 1.000 evrov se ne uporablja za obresti iz drugih virov, kot so obveznice (državne ali podjetniške), posojila fizičnim ali pravnim osebam (na primer prek platform P2P) ter obresti na depozite pri bankah zunaj Evropske unije. V teh primerih je treba napoved vložiti ne glede na višino prejetih obresti, razen če je davek že odtegnil izplačevalec v Sloveniji. Davek se v takšnih primerih plača od celotnega zneska

JURE HALIK

€

po stopnji 25 odstotkov. Ne glede na višino zneska velja pravilo, da nepoznavanje zakonodaje ne odvezuje odgovornosti. Zato je priporočljivo pravočasno preveriti prejete obresti in se izogniti morebitnim globam zaradi zamude ali nepravilno oddane napovedi.

RAČUNOVODSKI SERVIS

fidata

finance

FIDATA d.o.o.
Ankaranska c. 7b, 6000 Koper
Tel: +386 59 052 423
info@fidata.si
http://www.fidata.si

Razmejitev ali razkol? POSLEDICE ZDRAVSTVENE ZAKONODAJE

Slovenski zdravstveni sistem se je v zadnjih mesecih znašel v središču političnih, strokovnih in pravnih sporov. Vlada je z novelo Zakona o zdravstveni dejavnosti želela jasneje razmejiti javno in zasebno zdravstvo ter okrepiti stabilnost javne mreže, kar je predstavljala kot enega ključnih korakov zdravstvene reforme. Zakonodajni poseg je sprožil burne odzive. Kritiki so opozarjali na omejevanje dela zdravstvenih delavcev in možne posledice za dostopnost storitev, zagovorniki pa so poudarjali nujnost zaščite javnega sistema. Ustavno sodišče je nato odločilo, da je del ureditve v neskladju z ustavo, in zahtevalo vrnitev na prejšnje stanje, saj splošna prepoved dodatnega dela zdravnikov ni bila sorazmeren ukrep. Ker je odločitev odprla vrsto vprašanj, smo se obrnili na zdravnike iz slovenske Istre, ki delujejo v javnem in/ali zasebnem zdravstvu. Vsem smo zastavili enaka vprašanja: kako po sprejetju novele in njeni začasni ustavitvi v praksi opravljajo svoje delo; kako negotovost vpliva na organizacijo, dostopnost in čakalne dobe; ter ali razmejitev javnega in zasebnega prinaša več reda ali več zmede. V nadaljevanju objavljamo njihova mnenja.

Prim. mag. Dorijan Marušič, dr. med., specialist interne medicine, direktor Zdravstvenega zavoda Celjenje
Zavod ima koncesijo za kardiologijo in psihatrijo. **Stanje na terenu** Če začnem preprosto, z nekaj cinizma: Ustavno sodišče je predlagano razmejitev ocenilo kot nepotrebno. Obstoječa zakonodaja namreč že določa, da lahko zaposleni v javnih zdravstvenih zavodih delajo pri koncesionar-

jih ali zasebnikih z dovoljenjem uprav javnih zavodov. Po nalogu Ministrstva za zdravje so uprave preverile izdana dovoljenja; ta naj bi bila izdana zakonito. Kaj bi na to porekel Sizif? Ob tem ne gre pozabiti na leto dni obtoževanj in napadov na zdravnike; marsikdo se počuti užaljenega – upravičeno. Po napornem zadnjem mesecu preteklega leta mi je uspelo ohraniti celoten tim zdravnikov in medicinskih sester. Pogajanja in usklajevanja so bila uspešna. Okrepili smo administrativno delo in reorganizirali procese. Vložili smo ogromno energije, pri čemer nisem prepričan, da bomo lahko zagotovili enako dostopnost kot ob izteku preteklega leta, ko so pacienti dobili termin v januarju, čakalna doba za prve preglede pa je bila krajša od meseca dni. **Kaj to pomeni za bolnike** Za naš zavod največjo negotovost predstavlja iztek koncesijske pogodbe konec letošnjega leta. Po zadnjih spremembah se mora Zdravstveni zavod Celjenje prijaviti na razpis. Po petnajstih letih delovanja se bo število vseh obravnavanih pacientov približalo številu prebivalcev mesta Koper. Vsako leto z novimi pacienti, kontrolnimi pregledi in diagnostiko opravimo v povprečju 25 stikov dnevno. Dogovorjeni načrt dela smo skoraj podvojili in tako zagotovili optimalno dostopnost – vprašanje pa je, kako bo kontinuiteta zagotovljena v prihodnje. Z vidika vseh pacientov je letos največja nevarnost določba, da bodo izvajalci s koncesijo imeli plačan le omejen, planiran program. Če bomo koncesijo dobili in delovali tudi prihodnje leto, lahko ta določba 2000 pacientov potisne na čakalne seznane ali v samoplačniške ambulante. Osebo pa v svojem poklicu in poslanstvu še vedno uživam.

Javno in zasebno: meja in posledice Nikoli se nisem zavzemal za takšno rešitev. Zavzemam se za krepitev javnega zdravstva, avtonomijo javnih zavodov in opolnomočenje zdravstvenih delavcev za optimalno dostopnost do kakovostnih storitev. Bolj kot je močno javno zdravstvo, bolj zasebno slabi ali celo postane nepotrebno. Ukvarjanje z regulacijo zasebnega dela doslej ni rešilo problema, pogosto pa je zasebni del le okrepilo. Sam nikoli nisem verjel v prepovedi in prisilo. Pogrešam dimenzijo svobode, ki jo po mojem predlagane spremembe zmanjšujejo

NATAŠA FAJON

in vodijo v centraliziran ter preveč reguliran sistem.

Tomaž Gantar, dr. med., spec. urologije, strokovni direktor Splošne bolnišnice Izola
Stanje na terenu Že pred sprejemom novele smo soglašali z delom zunaj matične ustanove zgolj v primerih, ko je zdravnik izpolnil vse obveznosti v bolnišnici, in glede tega se ni nič spremenilo. Sprejem novele Zakona o zdravstveni dejavnosti je sprva vnesel nemir med mnoge zdravnike na eni strani ter razmisleke o možni organizaciji dela ob uresničitvi napovedanih odhodov na drugi. Odločitev, da je novela neustavna v delu, v katerem je prepovedano delo zunaj matične ustanove, pomeni določeno olajšanje za vse. **Kaj to pomeni za bolnike** Delo izvajamo v predvidenem obsegu in v skladu z dogovorom s plačnikom zdravstvenih storitev. To se ni bistveno spremenilo, pogoji za uspešno delo ustanove pa postajajo vedno zahtevnejši. Večji premiki glede dostopnosti in čakalnih dob so možni le na državni ravni. Možno je občasno izboljšanje na posameznem področju, vendar temu običajno sledi premik pacientov iz drugih regij in s tem ponovno daljše čakanje na preglede in posege. Vrtimo se v začaranem krogu. Sprejeti bo treba dejstvo, da so čakalne dobe problem sodobnega zdravstva večine držav. Za odpravo nedopustno dolgih čakalnih dob je nujna dobra organizacija dela (tu rezervni prav velik), si-

cer pa je za več opravljenega dela potrebnega bodisi več zdravstvenega osebja bodisi več ur dela obstoječih ekip. Trenutne razmere temu niso naklonjene.

Javno in zasebno: meja in posledice

V tem ne vidim glavnega problema zdravstva. Pravila igre morajo biti jasna, nujen pa je tudi dober nadzor nad njihovim izvajanjem. Kljub vsemu je bilo narejenih nekaj korakov v pravo smer.

Pogoji za opravljanje zdravstvene dejavnosti so danes nekoliko bolj primerljivi, še vedno pa se v javnem sistemu soočamo z več omejitvami, kar zmanjšuje konkurenčnost. Čaka nas še kar nekaj izzivov, mnogi med njimi so povezani s financiranjem zdravstva in načinom plačevanja zdravstvenih storitev.

Evgen Komljanec, dr. dent. med., spec. čeljustne in zobne ortopedije, ZZZ Orthodontio
Že 25 let dela kot koncesionar v Piranu in Izoli, 23 let (do 21. avgusta letos) je opravljal funkcijo direktorja Zdravstvenega doma Izola. Odstopil je po sprejetju novele zakona.

Temeljni cilj vseh ukrepov v zdravstvenem sistemu bi moral biti zagotavljanje ustrezne in pravočasne dostopnosti pacientov do zdravstvenih storitev, ki jih potrebujejo. Ob upoštevanju dejanskega stanja v sistemu sta ključni izhodišči dve:

Razpoložljivi zdravstveni kader bi moral imeti možnost opravljati delo v čim večjem obsegu, pri čemer ne bi smelo biti pomembno, kje in za koga zdravniki delajo. Na večini področij zdravstvene dejavnosti namreč že dalj časa primanjkuje zdravnikov, zato vsakršni ukrepi, ki omejujejo obseg njihovega dela, neposredno vplivajo na zmanjšanje dostopnosti zdravstvenih storitev za paciente.

Za zagotavljanje dostopnosti je nujno zagotoviti zadostna finančna sredstva za izvajanje zdravstvenih storitev. Zmanjševanje finančnih tokov iz obveznega zdravstvenega zavarovan-

janja, iz samoplačniških virov ali drugih oblik zavarovanj ima za posledico slabšanje dostopnosti in podaljševanje čakalnih dob. Vsako poseganje v katero koli od navedenih izhodišč neizogibno vodi v poslabšanje dostopnosti zdravstvenih storitev za paciente. Kot primer učinkovitega sistemskega ukrepa velja izpostaviti uvedbo plačevanja zdravstvenih storitev po realizaciji. Ta sprememba je v naših ordinacijah omogočila bistveno skrajšanje čakalne dobe za prvi ortodontski pregled — s približno šestih let na manj kot dve leti — ter nemoten prehod pacientov v nadaljnje zdravljenje brez dodatnega čakanja. Posledično je danes zagotovljena pravočasna obravnava vseh pacientov, ki potrebujejo ortodontsko zdravljenje.

Matjaž Krajnc, dr. med., spec. otorinolaringolog,
direktor Zdravstvenega doma Piran

Stanje na terenu

Dejavnost Zdravstvenega doma Piran je okrnjena, saj je sodelovanje odpovedalo nekaj zunanjih specialistov, katerim izračun plačila po podjemni pogodbi ni bil ugoden. Pri dodatnih dveh sodelavcih bi zagotovo prišlo do odpovedi pogodbe o zaposlitvi z njihove strani, če Ustavno sodišče ne bi zadržalo najspornejšega člena zakona.

Kako negotovost vpliva na organizacijo in kaj to pomeni za bolnike

Negotovosti ni. Zakonodaja je jasna in smo jo dolžni spoštovati kot doslej. Čakalne dobe se bodo zagotovo podaljšale in brez dodatne delovne sile nikoli skrajšale. Omejeno je namreč tudi število ur dela tistim, ki si povečanje obremenitev želijo.

Javno in zasebno: meja in posledice

Tako stroga razmejitev med javnim in zasebnim sektorjem ter strog nadzor nad obremenitvijo obstoječega kadra sta logična in nujno potrebna predvsem v sistemih, kjer je delovne

sile preveč. Kjer je primanjkuje – kot v Sloveniji – pa takšne omejitve ne ustvarjajo reda, temveč podaljšujejo čakalne dobe in krepijo zasebno zdravstvo.

Damjan Polh, dr. med., spec. anesteziolog,
predsednik sindikata Fides

Stanje na terenu

Trenutno smo v stanju pravne in organizacijske negotovosti. Zaradi ustavno spornih zakonskih rešitev, ki jih Fides izpodbija pred Ustavnim sodiščem, zavodi in zdravniki delujejo brez jasnega in stabilnega okvira.

Ob približevanju maju se negotovost še stopnjuje, zlasti v javnih zavodih, ki so velik del dejavnosti zagotavljali s pogodbeniki. Posledice se že kažejo na najzahtevnejših področjih, na primer v maksilofacialni kirurgiji, kjer grozi razpad dejavnosti; dostopnost se marsikje slabša, čakalne dobe pa se podaljšujejo.

Kako negotovost vpliva na organizacijo in kaj to pomeni za bolnike

Negotovost se kaže pri organizaciji dela, kar potrjujejo poročila iz številnih zdravstvenih domov in bolnišnic. Dejavnosti se omejujejo ali prekinjajo, čakalne dobe se podaljšujejo, dostopnost se slabša. Javni sistem zapuščajo izkušeni zdravniki, kar je neposredna posledica pomanjkanja dialoga in nesmiselnih ukrepov. Pravzaprav smo pred kolapsom sistema, s čimer se nihče resno ne ukvarja. Zdravniki zato iščejo rešitve drugje; odhodi se dogajajo na dnevni ravni, tudi v naših največjih bolnišnicah. Največjo ceno pa znova plačujejo pacienti, kar je odgovornost trenutne vlade.

Javno in zasebno: meja in posledice

Razmejitev, kot jo je predvidel zakon, ni prinesla reda, temveč zmedo. V Fidesu podpiramo red, a z jasnimi pravili in navodili. Namesto reševanja kadrovskih težav je zakon posegel v ustavne pravice, kar je Ustavno sodišče v enem delu že ugotovilo, posledično pa se je oslabil celoten javni zdravstveni sistem. Nadzor, ki so ga sliko-

vito prikazovali vsi, je namreč obstajal že pred novelo, a se ni izvajal.

Prof. dr. Marko Hawlina, dr. med., specialist oftalmolog

Zadnjih deset let deluje tudi na Obali, kjer z ženo, dr. Petro Schollmayer, vodita zasebni center v Portorožu. Oba sta delno še zaposlena na Očesni kliniki UKC Ljubljana.

V VRTCU SEMEDELA VERJAMEMO, DA SE NAJVEČJE STVARI ZAČNEJO Z MAJHNIMI KORAKI ... PLAZENJEM, PLEZANJEM TER SMEHOM!

Da bi lahko pričarali čim več smeha ter dodatno razgibali um in telo, že tretje leto zapored nastajajo čarobne igralnice na prostem — skrivnostni kotički, kjer se gibanje prepleta z naravo, igro in otroško domišljijo. V njih bivajo pravljčni škratki, ustvarjeni s posebno čarobnostjo. Otrokom so zvesti prijatelji v igri, njihovi sopotniki pri raziskovanju, gibanju in doživljanju narave.

Prvo čarobno igralnico je v enoti Markovec postavil škratek Markec (Čudežna

Stanje na terenu

Dobro poznam oba sistema, javnega in zasebnega, in oba bi morala sodelovati, ne pa se strogo ločevati. Ker imamo zdravnikov premalo, bi morali v dobro ljudi izkoristiti vse zmogljivosti, ki jih imamo. Oba z ženo sva bila večino kariere zaposlena le na Očesni kliniki. Po selitvi na Obalo zadnjih deset let v okviru delne redne zaposlitve v svojem centru izvaja tudi javno dejavnost operacij sive mrežne, večinoma pa nadstandardne operacije z implantacijo večžariščnih leč.

Kaj to pomeni za bolnike

Ker naš program z ZZZS obsega zelo malo operacij, je čakalna doba dolga skoraj eno leto. Le v času »Loredanovega zakona« se je čakalna doba pri nas zmanjšala na tri mesece, kar je našim bolnikom veliko pomenilo. Obsega programa nam kljub vsakoletnim prošnjam ni uspelo povečati.

Javno in zasebno: meja in posledice

Razmejitev med javnim in zasebnim bi morala pomeniti predvsem razmejitev med potrebnimi in željami. Zavarovanci bi morali imeti zdra-

vstvene storitve zagotovljene v okviru javnega sistema, ne glede na to, kdo jih opravi. Žaljivo naslavljanje z »dvoživkami« in hujskanje proti zdravnikom, ki naj bi v državni službi počivali zato, da bi lahko popoldne delali za denar, je škodljivo. Čakalne dobe so posledica premajhnega financiranja programov ZZZS in ne lenobe zdravnikov v javnih zavodih.

Ločiti je treba predvsem obravnavo pri izbranim zdravniku ter nadstandardne storitve, ki bi jih morali pacienti plačevati sami ali iz zasebnih zavarovanj. Zaradi predolghih čakalnih dob zasebna zavarovanja postajajo alternativa rednemu zavarovanju pri ZZZS, ki ga plačujemo, pa do storitev ne moremo pravočasno. Paradoks pa je, da je država pomemben solastnik nekaterih komercialnih zavarovalnic, kar jo dejansko postavlja v vlogo »dvoživke«.

Skupna sporočila zdravnikov

Odgovori sogovornikov kažejo, da razprava o razmerju med javnim in zasebnim zdravstvom še zdaleč ni zaključena. V ospredju ostaja vprašanje, kako zagotoviti dostopno in vzdržno zdravstveno oskrbo za vse.

Da bi pravljčne ideje zaživele tudi v kotičkih igralnic, smo ustvarili lutke, ki poosebljajo škratke. Z njimi zgodbe in sporočila škratkov prenašamo v vsakdan ter tako dodatno krepimo, nadaljujemo in nadgrajujemo idejo o pomenu čudežnih kotičkov na prostem.

Ko se zasliši smeh in zašumi listje, škratki vedo, da so dobro opravili svojo nalogo. A pravljica se tu ne konča, saj škratki z vsakim otroškim korakom pišejo novo poglavje igre, gibanja in veselja.

Sandi Sejdinovski – nogometni trener: iz Portoroža v svet

DOM NOSIŠ V SEBI

Sandi je odraščal v Piranu in se v nogomet zaljubil na piranskih ulicah. Enajst let je imel, ko so se preselili v Portorož, kjer živi še danes. Kadar je doma, saj je nogomet, ki je bil sprva njegov konjiček, postal poklic. Na Osnovni šoli Lucija je vodil nogometni krožek, v NK Piran treniral otroke in mladostnike, tudi sam je do polnoletnosti aktivno igral nogomet, a je moral zaradi poškodbe kolena zaključiti igralsko pot.

Po trenerskem prestopu iz Pirana v Izolo je dobil pogodbo za treniranje ekipe U-19 in začel razmišljati o nogometu kot poklicu. Opravil je vsa potrebna šolanja: najprej licenco UEFA C, nato B in kasneje še A licenco. Obdobja dela v tujini se izmenjujejo s postanki in delom doma. Leto ali dve tujine, leto do dve domovine. Približno tako. Od Bruneja, Egipta, Irana, Savdske Arabije, Bolgarije, Kuvajta in vedno znova Slovenije. A tisti trenutek, ko je leta 2000 prejel klic urednika portala soccercoaching.net, kjer je nekajkrat objavil strokovne članke, je spremenil vse. Urednik ga je prosil, ali lahko njegov kontakt posreduje nekomu iz Bruneja, in kmalu ga je poklical sekretar prestolonaslednika ter mu ponudil delo trenerja pri klubu Brunei DPMM FC. In Sandi Sejdinovski je šel v svet.

KO SE ŽIVLJENJE OBRNE

... v povsem novo smer:

»Ob takem izzivu se ne odločaš dolgo, preprosto greš naprej. Takrat sploh nisem vedel, da je klub v lasti prestolonaslednika. To sem izvedel šele po prihodu v Brunej, ko je bila pogodba že podpisana. Tudi ime kluba je pravzaprav njegov kraljevski naziv: DPMM — Duli Pengiran Muda Mahkota Al Muhatadee Billah. Klub je takrat že bil član prve lige Bruneja. V letu dela sem postavil temelje akademije in hkrati prvo ekipo pripeljal do naslova prvaka lige Bruneja ter 2. mesta v državnem pokalu, kar je klubu omogočilo sodelovanje v predkvalifikacijah za jugovzhodnoazijsko tekmovanje prvakov (ASEAN Champions League). Na začetku sem težko razumel, da je vikend pri njih petek in sobota, da je petek dan molitve in družinski dan, kot je pri nas nedelja, in da molitve potekajo petkrat dnevno. Če nas je molitev ujela sredi treninga, smo ga prekinili in po molitvi nadaljevali. Počasi pa sem spoznaval njihovo vero in kulturo, jezik in prehrano ter se kmalu povsem privadil na drugačen način življenja.« Sandi je vedno spoštoval kulturo in navade ljudi, kamorkoli ga je vodila trenerska pot.

Veliko zgodb bi lahko napisal o teh letih: »Šele tretji dan v klubu sem izvedel, da sem trener kluba prestolonaslednika države. Nekega dne sva s princem prišla na trening istočasno. Parkirala sva skoraj vzporedno – on s svojim konvojem, jaz pa s klubskim avtom, Toyota Corollo. Pogledal je moj avto in rekel: 'Trener ne more voziti slabšega avta od igralcev. Po treningu pridi v palačo.' Seveda sem mislil, da se šali. Pa se ni. V palači so me odpeljali v njegovo garažo in mi povedali, naj izberem katerikoli avto, razen prvih desetih, ker jih vozi princ. Pogledal sem okoli sebe ... in videl garažo s 423 prestižnimi avtomobili. To je bil prizor, ki ga ne pozabiš. Kot iz topa sem rekel: 'Vzamem enajstega po vrsti.' In to je bil Maserati Coupé.«

LJUDJE IN DOM

Ko živiš v tujini tako dolgo kot Sandi Sejdinovski, spoznaš ogromno ljudi. Sklepa prijateljstva, ohranja stike? »Nekateri odnosi so bili le del poti, drugi so se razvili v prava prijateljstva. Čeprav prihajamo iz različnih kultur in okolij, te povežejo stvari, ki jih doživiš skupaj. Nogomet te nauči, da se svet zdi velik, a so pravi ljudje tisti, zaradi katerih se počutiš doma, kjerkoli že si. Ena lepa misel pravi: 'So prijatelji, je družina, in potem so prijatelji, ki postanejo družina.'« In kakšen je občutek, ko se vrača domov? Se njegov Portorož spreminja, je Slovenija še ista? »Prvi občutek je, da je vse isto in hkrati nič več ni isto. Portorož je lepši, a manj domač; obala je bolj turistična in mednarodna, le Piran te še vedno objame kot nekoč. Slovenija je hitrejša, bolj digitalna, a tudi bolj napeta, dražja in manj sproščena, kot jo nosiš v spominu.« Kaj ga je življenje v tujini naučilo o ljudeh in o sebi? »... da stereotipi ne držijo in da se ti svet ne razširi samo navzven, razširi se navznoter. Ugotoviš, da si dom nosil v sebi, ne v kraju. In da se človek ne nauči največ iz velikih dogodkov, ampak iz trenutkov, ki jih tam

sploh ne opaziš. Naučiš se, da je tišina puščave bolj glasna od mestnega hrupa. Da vera ni teorija, ampak ritem dneva. Da toplina ljudi nima nobene zveze z bogastvom države. Da se lahko počutiš sprejetega med ljudmi, ki ne govorijo tvojega jezika, ne jedo tvoje hrane in ne delijo tvoje zgodovine. In da se lahko počutiš tujca med svojimi, če si se vmes preveč spremenil. Naučiš se potrpežljivosti, ker tam nič ne gre v tvojem ritmu. Naučiš se spoštovanja, ker tam nič ni samoumevno. Naučiš se prilagodljivosti, ker tam nič ni tako, kot si vajen. In naučiš se hvaležnosti, ker vidiš, kako malo človek v resnici potrebuje, da je srečen.« Je dom tu še vedno dom? »Ko se vrneš, vidiš Slovenijo drugače. Ni več le država – je mir, zelenje, voda, red, varnost. Stvari, ki jih prej nisi znal ceniti. Hkrati pa vidiš, da je tukaj več napetosti, več hitenja in več skrbi, kot si jih nosil v spominu. A največja sprememba ni v Sloveniji. Največja sprememba je v tebi. Ker ko enkrat živiš med kulturami, ki so tako drugačne, da te prisilijo, da se razgališ do bistva, se ne vrneš več isti. Vrneš se širši, mehkejši, bolj odprt. In z zavedanjem, da svet ni razdeljen na

NATAŠA BENČIČ
RADIO KOPER

»naše« in »njihove«, ampak na ljudi, ki iščejo isto: mir, spoštovanje, dostojanstvo, priloženost. To je tisto, kar ti da življenje na drugem koncu sveta. Ne eksotika. Ne zgodbe. Ampak nova različica sebe, kakršna ne bi mogla nastati nikjer drugje.«

NOGOMET ZA VEDNO

Po vseh poteh po svetu je Sandi zdaj spet v Sloveniji, v NK Kalcer Radomlje, sodobnem razvojnem klubu, kjer je direktor – strokovni vodja senior akademije (od U-14 do U-19). Hkrati je tudi asistent trenerja prve ekipe, kjer skrbi za razvoj in vključevanje mladih igralcev. Klub je usmerjen v razvoj mladih nogometašev. Akademija NK Radomlje postaja eden najmočnejših razvojnih centrov pri nas. Sandi pravi, da je to klub s srcem, ambicijo in pogumom za rast – in prav to ga zanima. In ga bo tudi v prihodnje. Radomlje niso njegova zadnja delovna postaja, pač pa trenutno prava postaja. Če se pojavi nov projekt, bo izziv prepoznal. Nogomet je najbolj priljubljen šport zato, ker je dostopen vsakomur. To Sandiju veliko pomeni. Verjame, da lahko tudi v domačem nogometu naredimo veliko in da imamo potencial za rast, če bomo imeli pogum delati drugače. V tujini je nogomet industrija, nacionalni projekt, pri nas pa se prehitro zadovoljimo z malim in premalo vlagamo v razvoj. Nogomet ima Sandi rad. Zelo rad. Okrogla žoga je ves njegov svet.

NOVA TOYOTA
AYGO X HYBRID

NAJMANJŠI HIBRID. NAJVEČ ZABAVE.

ŽE OD 17.950 € | DO 10 LET JAMSTVA

Cena velja za Aygo X Hybrid. Cena je informativne narave. Slika je simbolična. Program Toyota Relax omogoča jamstvo do 10 let oziroma do 200.000 km, kar presega povprečno garancijsko podporo na slovenskem avtomobilskem trgu. 10 letno jamstvo hibridne baterije velja ob rednih testih hibridne baterije (HHC) na 1 leto ali 15.000 prevoženih km (kar nastopi prej) pri pooblaščenih prodajno-servisnih Toyota in trgovski mreži. Po preteku tovarniške garancije vam ponujamo brezplačno vključitev v program jamstva Toyota Relax (vse do starosti 10 let ali 200.000 km). • Povprečna poraba goriva za vozila Toyota Aygo X Hybrid: od 3,7 do 3,9 l/100 km in emisije CO₂: od 85 do 89 g/km. Emisijska stopnja EURO 6 AP. Emisije NOx: 0,004 g/km. Oglikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije onesnaževal zunanega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanjega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delce PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. Več na www.toyota.si

AVTO CENTER JEREB
051 233 101
051 682 666

storitve mariposa
za brezpilotno letenje

Vaš pogled popeljemo tja, kamor sami ne bi mogli varno priti.

Tel.: +386 (0)5 9037340
E-pošta: mariposervice@vondeconsulting.si
Naslov: Ankaranska cesta 5A, 6000 Koper

Za storitve Mariposa se lahko obrnete na

STANOVANJSKE STORITVE IN OBJEKTI
VONDE ECONSULTING

POMORSKE STORITVE
EAC Euro Adria Challenge

EKOLOŠKE STORITVE
CRISMANI KOPER D.O.O.
EKOLOŠKE STORITVE - SERVIZI ECOLOGICI

REŠI DREVO!

Ali ste vedeli, da lahko 1000 ljudi s preходом na e-račun reši eno drevo na leto?

VSAK PAPIRNAT RAČUN PRISPEVA K UNIČEVANJU GOZDOV. SKUPAJ PRISPEVAJMO K BOLJ ZELENU PLANETU.

PREKLOPI NA **račun @** SCEGLI **pagamenti**

 marjetica KOPER
www.marjeticakoper.si/eracun

5 Makro5

Z vami gradimo že več kot 30 let.

- Vsak dan tople malice – tudi ob vikendih
- Posebne ugodnosti za skupine (rojstni dnevi, obletnice, poslovna srečanja, pogostitve ...)
- Možnost najema glasbe v živo in zimskega vrta po dogovoru

Info in rezervacije: 051-425-995

 RESTAVRACIJA ORNAMENT

Ponedeljek – petek
7.00-22.00
Petek, sobota in nedelja
7.00-24.00

Ferrarska ulica 14, 6000 Koper

Vsestranska ustvarjalka Alenka Kranjac med pisanjem in kvačkanjem

FILIGRANSKO NATANČNO NIZA BESEDE IN ZANKE.

»Kadar me življenje preveč pesti, takrat sedem v Maljino kuhinjo, pijem kafe in pogledam v karte,« v smehu začne ena najbolj vsestranskih Koprčank – nekdanja učiteljica, pisateljica, ljudska pevka in mojstrica kvačkanja, ki ljudsko izročilo ohranja v besedi, glasbi in kvačkanih lutkah – Alenka Kranjac. Te dni je še posebej vesela, saj je izšla njena četrta knjiga. V hiši, ki jo deli z ljudskim glasbenikom Marinom Kranjcem, pa kar vrvi od ustvarjalnosti, saj pod njenimi rokami nastajajo prekrasne kvačkane lutke.

»Sem avtohtona 'Istrijanka'. Oče je iz Trseka, mama pa iz okolice Pazina, zato združujem najboljše iz obeh koncev. Istrijani smo trmasti, imamo radi prijazne ljudi, hkrati pa smo tudi občutljivi, včasih nezaupljivi in potrebujemo čas, da se privadimo na novo. Lepo je biti Istrijan, v preteklosti pa je bilo tudi težko, saj smo bili pregnani. Oče je pripovedoval, kako so jih v šoli cukali za lase, če so govorili po domače. Zato se je kar nekaj izročila izgubilo, jaz pa ga skušam negovati in ohranjati skozi svoje pisanje. V zgodbah uporabljam istrsko in tudi italijansko narečje,« pripoveduje Alenka, ki je odrasla na Markovcu in že kot otrok neznansko uživala, ko so se podili po nara-vi za bloki.

Pozneje jo je življenje odpeljalo v pedagoške vode. Bila je učiteljica in Montessori profesorica ter se je dve desetletji z veseljem posvečala otrokom. Ob tem pa je bila vsestransko dejavna tudi kot ljudska pevka.

LJUBEZEN DO PETJA JI JE PRINESLA TUDI LJUBEZEN

»Marina Kranjaca sem spoznala leta 2001 na avdiciji za zasedbo Vruja, ki s pesmijo in glasbilo ohranja istrsko ljudsko izročilo. Čeprav sem že od malega rada pela, dolgo nisem ničesar naredila na tem področju. Tistega dne pa sem se opogumila in šla na avdicijo. Vse ostalo je zgodovina. Najprej mu je bil všeč moj glas, nato pa vse ostalo,« se muza Alenka, ki si je z Marinom v Bertokih ustvarila družino. Sta ponosna starša dveh sinov, na katera sta prenesla ljubezen do glasbe in ohranjanja ljudskega izročila.

Ljubka hiška, ki jo čuva šest muc – Alenka je tudi velika ljubiteljica živali in rada nudi zavetje brezdomnim mucam –, je njena ustvarjalna oaza. Tu si je po številnih težkih preizkušnjah povrnila mir in zdravje.

MED KNJIGAMI IN PUNČKAMI

»Ko sem zaradi mobinga izgorela in se zaradi zdravstvenih težav predčasno upokojila, sem nov smisel našla v pisanju in ustvarjanju. Navdihnile so me 'štrige', kakor v Istri pravijo čarovnicam. Ene so dobre, zdravijo in pomagajo ljudem, druge pa so slabe in povzročajo škodo. Pisanje je bilo zdravilo. V svoje knjige sem prelila težke trenutke, razmišljanja in jih prepletla z ljudskim izročilom. Hvaležna sem, da mi je uspelo dobiti založnika, kar je danes, ko je na trgu res ogromno knjig, precejšen iz-ziv. A moje zgodbe o (dobrih) čarovnicah, ki pomagajo ljudem, nekako najdejo pot do bralcev,« je zadovoljna Alenka, ki se je v zadnji knjigi lotila zelo pogoste, a v javnosti prepogosto spregledane teme – narcizma. Vse to je nadvse spretno prepletla z dogajanjem v današnji družbi, ki je po njenem mnenju pretanjeno narcisoidna, zato se ji zdi pomembno prepoznavati takšne vzorce pri ljudeh. »Moja junakinja se sooča s težko zgodbo, vendar ji uspe iz nje iziti kot zmagovalka. Knjiga ima dragoceno terapevtsko noto, ki človeku da pogum in ga spodbuja, da vztraja, ko mu je težko,« dodaja Alenka, gospa tisočerih talentov, med katerimi je tudi kvačkanje.

V trenutkih, ko ji je bilo težko, se je oklenila ročnih del, natančneje kvačkanja. »Dobesedno sem si skvačkala novo življenje. Moje prednice so znale lepo šivati in plesti, mama me je naučila celo šivati na stroj, vendar me je kvačkanje povsem prevzelo. Sprva sem kvačkala odeje in mandale. To mi je bilo tako všeč, da zlepa nisem želela

ANDREJA
COMINO

odnehati. Sčasoma so moji potegi s kvačko postajali vse bolj prefinjeni, natančni in dodelani. V mislih pa sem imela tudi punčko Barbie, ki sem jo dobila šele pri desetih letih. Tako sem začela kvačkati še punčke in drobcene obleke zanje. Potem pa je vse skupaj raslo nekako organsko,« pripoveduje Alenka, ki je tudi pri kvačkanju pomislila na ljudsko dediščino, zato so pod njenimi rokami nastajale Šavrinke in druge istrske junakinje. Za vsako punčko izdelava celo garderobo – od klobučkov, čevljev in torbic do plaščkov. Svoja dela je že večkrat razstavila na različnih sejmihi, v knjižnicah in muzejih, za kvačkane punčke pa je pridobila tudi certifikat mojstrice domače obrti.

Njene punčke so izjemno lepe, a hitro poudari, da niso igrače, temveč namenjene občudovanju nekoliko starejših »punčk«. Izdelava ene večje lutke ji vzame približno teden dni, a ji prinese veliko veselja. Vesela pa je tudi, kadar jo kdo podpre z nakupom.

»In tako mi življenje hitro mineva. Čeprav so za mano težka leta, sem po svoje malo čarovnica in optimistična. Dolgo sem pred seboj videla temo, zdaj pa je pred mano svetla prihodnost. Čutim, da se bo zgodilo nekaj lepega. Še naprej si želim pisati zgodbe, ustvarjati lutke in predvsem – biti čim bolj zdrava,« sklene.

Študijski programi prve stopnje na Fakulteti za pomorstvo in promet

O študijskih programih, ki jih na prvi stopnji ponuja Fakulteta za pomorstvo in promet Univerze v Ljubljani, smo se pogovarjali z **izr. prof. dr. Marino Zanne**, prodekanjo za študijske zadeve, ki poudarja, da gre za edino fakulteto v Sloveniji, ki izobražuje pomorščake ter tehnologe prometa v vseh prometnih panogah, poleg tega pa nudi tudi izjemno poglobljena znanja iz logistike.

Prodekanja je uvodoma pojasnila, da je Fakulteta za pomorstvo in promet edina članica Univerze v Ljubljani, ki ne deluje v Ljubljani, temveč v Portorožu. Ob tem je poudarila: »Smo tudi edina fakulteta v Sloveniji, ki izobražuje pomorščake ter tehnologe prometa v vseh prometnih panogah, hkrati pa nudimo izjemno poglobljena znanja iz logistike.«

Spomnila je, da so začetki fakultete tesno povezani s pomorstvom. »Vse se je začelo leta 1960, v obdobju začetkov organizira-

nega pomorstva pri nas. Leta 1954 je nastala Splošna plovba, leta 1958 pa je koprsko pristanišče sprejelo prve ladje. Mladi ladjar je potreboval izobražen kader, zato je bila ustanovljena Višja pomorska šola,« je razložila. Dodala je, da se je Poslovni oddelek konec sedemdesetih let preoblikoval v program Tehnologija prometa, od leta 1995 pa ustanova deluje pod današnjim imenom in je danes priznana izobraževalna ter raziskovalna institucija tudi v širšem evropskem prostoru.

Za študijsko leto 2026/2027 fakulteta razpisuje 215 mest za redni študij in 80 mest za izredni študij za državljane Slovenije in Evropske unije, medtem ko je za študente iz držav nečlanic EU na voljo 57 mest. Prodekanja je ob tem pojasnila: »Redni študij poteka na sedežu fakultete v Portorožu po študijskem koledarju Univerze v Ljubljani, izredni študij pa se praviloma izvaja na daljavo prek videokonferenc, medtem ko izpite študenti opravljajo v živo na fakulteti.« Dodala je, da se pedagoške aktivnosti izvajajo na lokacijah Pot pomorščakov 4 ali Obala 6, odvisno od študijskega programa.

Študijski programi prve stopnje so razdeljeni na dve področji – pomorstvo ter promet in logistiko. Prodekanja je poudarila: »Na področju pomorstva izobražujemo študente navtike, torej častnike krova, ter pomorske strojnike.« Gre za študijska programa **Navtika** in **Pomorsko strojništvo**, katerih glavni namen je izobraziti pomorščake za delo na ladjah po vsem svetu. »Ti strokovnjaki skupaj s približno 750.000 pomorščaki po svetu omogočajo prevoz

PETRA
MEŽNARC

okoli 12 milijard ton tovora in stotin milijonov potnikov po morju,« je poudarila.

Posebnost obeh programov je tesna povezanaost z gospodarstvom. »Za prvo zaposlitev na morju imamo sklenjen dogovor z nemškim podjetjem Bernhard Schulte Shipmanagement, ki upravlja floto različnih ladij. Diplomanti lahko izberejo tudi tip ladje, na kateri želijo začeti kariero,« je pojasnila. Dodala je, da se programa izvajata po visokih mednarodnih standardih in na sodobni opremljeni, zato so diplomanti zaposljivi kjer koli po svetu. »Če se kdaj odločijo za delo na kopnem, se zaradi inženirskega znanja, znanja angleščine, vodenja, ekonomije, prava, računalništva in timskega dela zelo dobro znajdejo tudi v kopenskih poklicih,« je poudarila.

Na področju prometa in logistike fakulteta ponuja visokošolski strokovni program Prometna tehnologija in transportna logistika ter univerzitetni program Tehnologija prometa in logistika. Prodekanja je razložila: »Promet je viden del našega vsakdana, logistika pa deluje v ozadju in skrbi, da imamo vse, kar potrebujemo. Ne promet ne logistika ne moreta delovati brez visoko izobraženega in motiviranega kadra.«

Študenti med študijem spoznajo vse pro-

metne panoge, organizacijo prevoza in načrtovanje logističnih procesov. »Naučijo se optimalnega kombiniranja različnih pristopov in tehnologij, da bi bili pozitivni učinki čim večji, negativni vplivi pa čim manjši,« je poudarila.

Pomembna značilnost vseh programov je močna povezanost s prakso. »Študijski programi so praktično zasnovani. Na visokošolskih programih morajo študenti opraviti praktično usposabljanje v podjetju, kjer se pogosto tudi zaposlijo,« je poveda-

la. Dodala je, da študenti skozi gostovanja strokovnjakov, strokovne ekskurzije in sodelovanje v projektih z mentorji iz prakse pridobivajo dragocene izkušnje.

Prodekanja je zaključila, da Fakulteta za pomorstvo in promet izobražuje strokovnjake, ki so zaradi znanja, praktičnih izkušenj in mednarodne usmerjenosti zelo zaposljivi ter pomembno prispevajo k razvoju pomorstva, prometa in logistike doma in v svetu.

Letos so informativni dnevi na fakultetah potekali 13. in 14. februarja. Fakulteto je obiskalo okrog 150 dijakov. Tisti, ki niste bili na obisku, lahko več o študijskih programih preberete na spletni strani <https://fpp.uni-lj.si>, manj formalne vsebine pa si lahko ogledate tudi na Youtube kanalu fakultete (QR koda). Če se vam pri tem pojavi kakšno vprašanje, pa pišite na referat@fpp.uni-lj.si.

Pomembno: Razpis za vpis v dodiplomske in enovite magistrske študijske programe v študijskem letu 2026/2027 je že objavljen (QR koda).

Vpis poteka preko spletnega portala **eVŠ** (<http://portal.evs.gov.si/prijava>), prvi prijavni rok pa poteka **od 18. februarja do 18. marca 2026**. Vsak kandidat sme oddati eno prijavo za vpis, v kateri po prednostnem vrstnem redu izbere največ tri študijske programe, v katere se želi vpisati.

UTRINKI Z INFORMATIVNEGA DNEVA: NEKDANJI ŠTUDENTI JE DANES IZJEMNI STROKOVNJAKI NA SVOJIH PODROČJIH (MARINA ZANNE)

Elena Cerkvenič Grill

že tretje leto zapored v Trstu organizira pogovorne večere Preberi knjigo, spoznaj slovenskega avtorja

Tržačanka, ki promovira slovensko besedo in kulturo

»LEPO BI BILO, ČE BI V TRŽAŠKEM NARODNEM DOMU REDNO ORGANIZIRALI SREČANJA Z UGLEDNIMI OSEBNOSTMI Z RAZLIČNIH PODROČIJ — ZNANOSTI, KNJIŽEVNOSTI, UMETNOSTI IN PODOBNO — TAKO IZ SLOVENIJE KOT IZ ITALIJE.« PRAVI ELENA CERKVENIČ GRILL.

»Veliko italijanskih intelektualcev, predvsem v obmejnem prostoru, pozna in ceni Slovenijo, njeno kulturo in književnost. A na nas Slovencih je, da to, kar imamo, promoviramo tudi širše,« meni Elena Cerkvenič Grill, Tržačanka, ki stoji za projektom Preberi knjigo, spoznaj slovenskega avtorja. V sodelovanju s tržaško knjigarno Ubik Tergesteo že tretje leto zapored prireja pogovorne večere s slovenskimi pisatelji in pesniki, katerih dela so izšla v italijanščini.

V preteklosti se je soočila s težko duševno boleznijo, s katero pa se je naučila sobivati, in odtlej se kot prostovoljka aktivno ukvarja s promocijo slovenske kulture. »Nikoli nisem strogo pripadala kakšnemu slovenskemu manjšinskemu krogu, sem precej svoboden tip človeka, a sem tudi zavedna Slovenka. Slovenske ko-

renine imam tako po materini kot po očetovi strani in doma smo vedno govorili tudi slovensko. Moj sin obvlada slovenščino, naučil se je je tudi moj mož, čigar materni jezik je sicer italijanščina,« razlaga.

»Moje delo in prizadevanje na kulturnem področju v zadnjih desetih letih izhajata predvsem iz moje ljubezni do slovenskega jezika in do slovenske kulture,« nadaljuje. Začelo se je leta 2015 s fotografsko razstavo o ženski toponomastiki v Sloveniji — torej o ulicah in trgih, poimenovanih po ženskah. »Povezala sem se s Fundacijo Libero in Zora Polojaz, pomembno ustanovo v slovenski skupnosti v Italiji, in razstavo

smo odprli v Peterlinovi dvorani v Trstu,« pojasni.

Ta razstava je pripomogla k temu, da so v Trstu poimenovali mestni park, ki se nahaja v bližini sedeža Primorskega dnevnika, po ugledni Slovenki iz Trsta — antifašistki in političarki Mariji Bernetič. Aprila bodo razstavo postavili tudi v Kosovelovi knjižnici v Sežani, kar bo po njenih besedah morda spodbuda za mestno oblast, da bi se odločila za podobno gesto.

ITALIJANSKIH BESEDIL SLOVENSКИH AVTORJEV »NE ZMANJKA«

Pozitiven odmev razstave o ženski toponomastiki ji je dal zagon za nove ideje. Nekaj let je prirejala srečanja Slovenščina z empatijo, v okviru katerih so se pogovarjali o različnih temah, povezanih s slovenskim jezikom in kulturo. »Običajno sem dala nekaj iztočnic ali pa predstavila kakšno poezijo oziroma odlolek književnega dela, nato pa so udeleženci delili svoja razmišljanja ob tem. Ljudje se ob pogovoru radi odprejo,« pravi. V spominu ji je ostala pripoved neke ženske, ki je govorila o tem, kako je bilo v Trstu pred desetletji težko biti Slovenec oziroma Slovenka, saj jih italijanska sredina ni sprejemala kot sebi enake, zato so bili žrtve številnih šikaniranj.

Pogovornih večerov, ki se odvijajo v tržaški knjigarni Ubik, se je lotila na predlog prijatelja Marca Menata, založnika in nekdanjega direktorja Državne goriške posoške knjižnice (Biblioteca Statale Isontina). Nazadnje je v knjigarno Ubik povabila Mirana Košuto, ki je pred dnevi predstavil svoje delo Altronauti (ZTT, 2025), napisano izvirno v italijanskem jeziku. Pred njim pa so se zvrstili filozof in pisatelj Mirt Komel, avtorski dvojec Francesco Tomada in Anton Špacapan Vončina ter pesnik David Bandelj. »Veliko knjig slovenskih avtorjev je prevedenih v italijanščino, toda težko je povabiti tiste, ki živijo v osrednji Sloveniji, če ne razpolagaš s finančnimi sredstvi,«

omeni.

Kdo vse se udeležuje teh srečanj za promocijo slovenske literature? »Različno. Namen je privabiti predvsem italijansko občinstvo — prihajajo bodisi intelektualci, ki se spoznajo na književnost, lahko pa tudi povsem preprosti ljudje, ki jih zanima slovenska kultura. Odziv je spodbuden, vzdušje prijetno in običajno se razidemo vsi nasmejani,« odgovori. Pomembno se ji zdi, da umetnost in literatura služita kot most med različnimi ljudmi in narodi ter spodbujata medsebojno sodelovanje. Nas Slovence Italijani pravzaprav premalo poznajo? »Mislim, da bi bilo dobro, da bi se Italijani začeli učiti slovenščine, opažam pa, da za to ni dovolj zanimanja. So seveda izjeme. Imam prijateljico, profesorico in kulturno delavko Anno Piccioni, ki z izjemnim navdušenjem bere slovenske avtorje — sicer v italijanskih prevodih — in se zelo zanima za slovensko kulturo,« izpostavi. Ob tem opozori, da ne morejo biti Italijani tisti, ki bodo promovirali slovensko kulturo, pač pa mora biti to želja in potreba nas samih. »Lepo bi bilo, če bi v tržaškem Narodnem domu redno organizirali srečanja z uglednimi osebnostmi z različnih področij — znanosti, književnosti, umetnosti in podobno — tako iz Slovenije kot iz Italije,« navede.

SLOVENSKA LITERATURA V DAR ITALIJANSKIM ŠOLAM

Kot članica Zadruga Primorski dnevnik, lastnice istoimen-

ske časopisno-založniške hiše, sodeluje pri organizaciji obiskov učencev tržaških italijanskih šol v redakciji slovenskega časnika. Tako spoznavajo njihovo delo, obenem pa dobijo tudi vpogled v zgodovino in sedanost Slovencev v Italiji. V spominu ji je ostalo tudi, ko so s Primorskim dnevnikom italijanskim dijakom predstavili strip Črni plamen, ki govori o požigu Narodnega doma: »V razredu je bila tišina, vse so si zapisovali, spraševali, res je bilo krasno!«

Sogovornica je sodelovala tudi s tržaškim društvom Centro Italiano Femminile (CIF) pri italijanskem nacionalnem projektu Rojeni za branje, v okviru katerega prostovoljke berejo pravljice majhnim otrokom. Po njenem predlogu so nedavno s podporo Fundacije Libero in Zora Polojaz ter s pokroviteljstvom Generalnega konzulata Republike Slovenije v Trstu podarili slovenske otroške knjige za dejavnost projekta Un Villaggio per Crescere a Trieste (Vas, v kateri rasteš, v Trstu).

Na njeno pobudo so s podporo tržaške Knjižnice Dušana Černeteta v okviru aktivnosti društva CIF podarili tržaškemu liceju Carducci-Dante nekaj italijanskih izvodov knjig Alojza Rebule in dva izvoda knjige Boruta Klabjana in Gorazda Bajca o požigu Narodnega doma (Ogenj, ki je zajel Evropo). »Zelo dragoceno je bilo sodelovanje s profesorjem Robertom Dedenarom, ki je dijakom predstavil večkulturno književnost v Trstu s poudarkom na slovenski literaturi,« je dodala.

PROFESORICA, KI JO JE PRIZADELA DUŠEVNA BOLEZEN

Elena Cerkvenič Grill pa je pred dvema letoma tudi sama izdala knjigo v italijanščini z naslovom Sono schizofrenica e amo la mia follia (Sem shizofrena in ljubim svojo norost). V njej je opisala, kako se je spopadala z duševno stisko, ki jo je prizadela. V kratkem bo pri založbi Mladika izšel tudi slovenski prevod dela, za katerega je poskrbela Mojca Petaros.

»Diplomirala sem na Univerzi v Trstu iz tujih jezikov in književnosti pri Claudiu Magrisu z najvišjo oceno in pohvalo. Nekaj časa sem poučevala nemščino na slovenskih srednjih šolah, a je moja profesorsko kariero prekinila bolezen. Po dolgem okrevanju, ki je trajalo kar 25 do 30 let, sem se končno spet postavila na noge in odtlej se kot prostovoljka udeležujem tako na socialnem kot kulturnem področju, kar me izpolnjuje,« povzame. K temu, da je o svoji bolezni in okrevanju objavila knjigo, jo je spodbudil Peppe Dell'Acqua, psihiater in pisatelj, ki je sodeloval z znamenitim Francom Basaglio — ta je v italijansko psihiatrijo vnesel revolucionarno spremembo v odnosu družbe in stroke do duševnega zdravlja.

»Okrevala sem dolgo, a se danes počutim precej dobro. Zasluga gre tudi terapevtom, ki v meni niso nikakor in nikoli videli bolnika, ampak osebo s svojimi talenti in sposobnostmi, v vsej svoji kompleksnosti, s svojimi izkušnjami, željami in potrebami, ki jih lahko zdaj vendarle uresničujem,« še pove.

NATAŠA
ČEPAR

NAMESTO POLEŽAVANJA AKTIVNO MUZICIRANJE

Odlična primorska zasedba Kavč

MLADI, NADARJENI IN NADVSE AKTIVNI

Na slovenskem glasbenem nebu se pojavljajo številne mlade in sveže glasbene zasedbe. Ena takšnih je Kavč, tričlanski obalni bend, ki ustvarja slovensko avtorsko glasbo v pop-rock ritmih z različnimi primesmi. Kavč sestavljajo basist Tine Farkaš, Žan Lenarčič na bobnih in Matej Mittendorfer na kitari. Fantje prihajajo iz zaledja Kopra, natančneje iz Dekanov in Kampela.

»Naša posebnost je verjetno ta, da vsi tudi pojemo, v večini primerov pa vlogo glavnega vokalista prevzame Matej. Z delovanjem smo začeli leta 2023. Razlog za nastanek je bila želja po ustvarjanju glasbe, tokrat prvič v slovenskem jeziku. Že od začetka smo zadevo jemali resno in se najprej usmerili predvsem v pisanje pesmi, saj smo želeli na koncertih izvajati izključno avtorski material. V dokaj kratkem času nam je uspelo pripraviti okoli deset pesmi. Sledila je želja po studijskih posnetkih, ki smo jo uresničili v dekanskem studiu Jork s producentom Gabrielom Ogrinom. Prvo resnejšo prelomnico je decembra istega leta prinesel izid prvega singla z naslovom Usedi se z mano. Za videospot takrat ni ostalo sredstev, zato smo se ga lotili kar v samorežiji. Pesem je bila ljudem všeč, najbolj pa nas je presenetil odziv radijskih postaj. Posebej hvaležni smo Radiu Koper, ki se je tudi v prihodnje odzval na prav vsako našo izdajo,« pravijo fantje, ki so jim prvi uspehi dali veter v jadra.

OD SKROMNIH ZAČETKOV DO POPEVKE TEDNA

Nadaljevali so z dvema singloma; Tvoj papagaj in Komaj čakam, da zaspiš. »Slednjega nam je uspelo pripeljati do naziva popevka tedna na Valu 202. Pesmi smo snemali v skupinah po tri naenkrat, približno vsaka dva meseca, skupno torej devet skladb, kar nas je

pripeljalo do nove prelomnice – albuma. Predstavitveni koncert je bil za nas nepozaben z vidika množičnega obiska in energije, k čemur so pomembno prispevali tudi naši trije gostje na odru: Caro Mio, mlad obalni bend, Lupo MC, raper brez zadržkov, ter Gorazd Sedmak, pevec in kitarist skupine Zmelkoow. Takrat smo se odločili, da za večjo prepoznavnost izdelamo tudi promocijske izdelke z našim podpisom – majice, CD-je in podobno. Za oblikovanje večine je poskrbela Ena Pražič. Naj vas priimek ne zavede, ne praži mandljev,« se muza Matej in doda, da so nadvse pridni pri ustvarjanju. Ne dolgo zatem so izdali še dva

singla, Prstan zlat in pred kratkim Casino. Materiala imajo še veliko, zato se trenutno največ ukvarjajo s tem, kako ga čim bolje posneti in predstaviti širši publiki.

PRIDNI IN ZAGNANI

»Zelo smo zadovoljni s trenutnim odzivom publike, saj ljudje – za zdaj predvsem na Obali – radi obiskujejo naše koncerte, kar za nas pomeni najpomembnejšo potrditev dosedanjega dela,« razlagajo vneti mladci, ki se na vajah dobivajo dvakrat na teden, razen v primerih, ko ima Žan nujne seanse s svojimi prijatelji, ki so – po njegovem mnenju – zabavnejši od ostalih članov benda.

V Dekanah so jim prostor za vaje omogočili Matejevi starši, za kar so zelo hvaležni, ob tem pa se zahvaljujejo tudi sosedom, ki zaenkrat ostajajo strpni. Prav tam nastaja večinski del pesmi. Radi ustvarjajo sk-

upaj, saj to privede do najbolj zabavnih idej, hitro pa se izločijo tudi tiste preveč ali premalo drzne. Najbolj dejaven pri ustvarjanju glasbe ostaja Matej, ki si za to vzame čas tudi, ko ni v družbi ostalih dveh. Pri besedilih sodelujeta Matej in Tine, Žan pa jih najraje piše sam. Tako je nastala večina pesmi, redke oblikujejo v drugačnih kombinacijah.

»Prizadevamo si napredovati v vseh vidikih pisanja. Želimo ustvarjati eklektično glasbo z besedili, katerih sporočilo je lahko satirična kritika družbe, izpoved najglobljih čustev ali zgolj pripoved bizarne zgodbe. Vsekakor si ne želimo meglenih besedil brez pomena ali glasbe, ki bi jo v nakupovalnih centrih predvajali zgolj zato, da nikogar ne zmoti. K temu prispeva tudi uporaba maternega jezika, saj menimo, da se tako nujmanj oddaljš od tega, kar v resnici si – da ne skrivaš svojega izvora in osebnosti,« povedo in dodajo, da se v vsakem žanru in obdobju najde kaj kakovostnega in zanimivega, kar verjetno podzvestno vnašajo tudi v lastno glasbo.

Glasba, s katero so vsi začeli, je rock and roll, ki jih je

pritegnil zaradi neposrednosti in upornosti, trenutno pa je na vrhu njihovih lestvic predvajanje Sabrina Carpenter s pesmijo Espresso. »Pomehkužili smo se,« se muzajo mladeniči. Ob ustvarjanju pa se jim zdi pomembno tudi to, da bend ostane skupaj. Pri mnogih skupinah, ki stremijo k uspehu, namreč težava ni v kakovosti, temveč v tem, da ne zdržijo na dolgi rok – bodisi zaradi razhajanj, sporov ali izgube volje.

POVEZUJE JIH TESNO PRIJATELJSTVO

»Tega smo se zavedali že od samega začetka, zato je bend nastal na temelju prijateljstva, ki je obstajalo že dolgo pred

ANDREJA
COMINO

združitvijo. Poleg glasbe in prijateljstva nas povezuje tudi košarka, ki jo skupaj igramo, seveda rekreativno. Edini, ki še ni povsem obupal nad profesionalno kariero, je Tine. Da igro jemlje skrajno resno, dokazuje s tem, da v telovadnico ne zamuja – v vadnici ga namreč običajno čakajo. Njegov košarkarski vzornik je Shawn Marion, kar se pozna tudi pri izmetu žoge. Vsi imamo še druge hobije: Žan rad ribari in izdeluje glinene posode, Matej keglja, Tine pa je mojster origamijev. V solato si zato zlije kar origamovo olje po babičinem receptu,« se ne pustijo zmešati.

AMBICIOZNO DALJE

»Kavčevci« imajo na zalogi še veliko glasbe in s tem tudi številne projekte. V prihajajočih pesmih lahko poslušalci pričakujejo nove pristope, sveže zvočne barve ter sodelovanja z drugimi glasbeniki in producenti. »Prvi na vrsti je projekt z bratoma Andrejem in Matejem Staničem iz skupine Caro Mio. Z njima smo posneli dva komada, ki ju bomo marca izdali in predstavili na skupnem koncertu v Figa Rock baru, kjer so nas prijazno gostili že ob predstavitvi albuma. Do takrat pa priporočamo ogled našega najnovejšega izdelka Casino, ki ga spremlja tudi videospot v režiji kolega Vasje Sedmaka,« sklenejo.

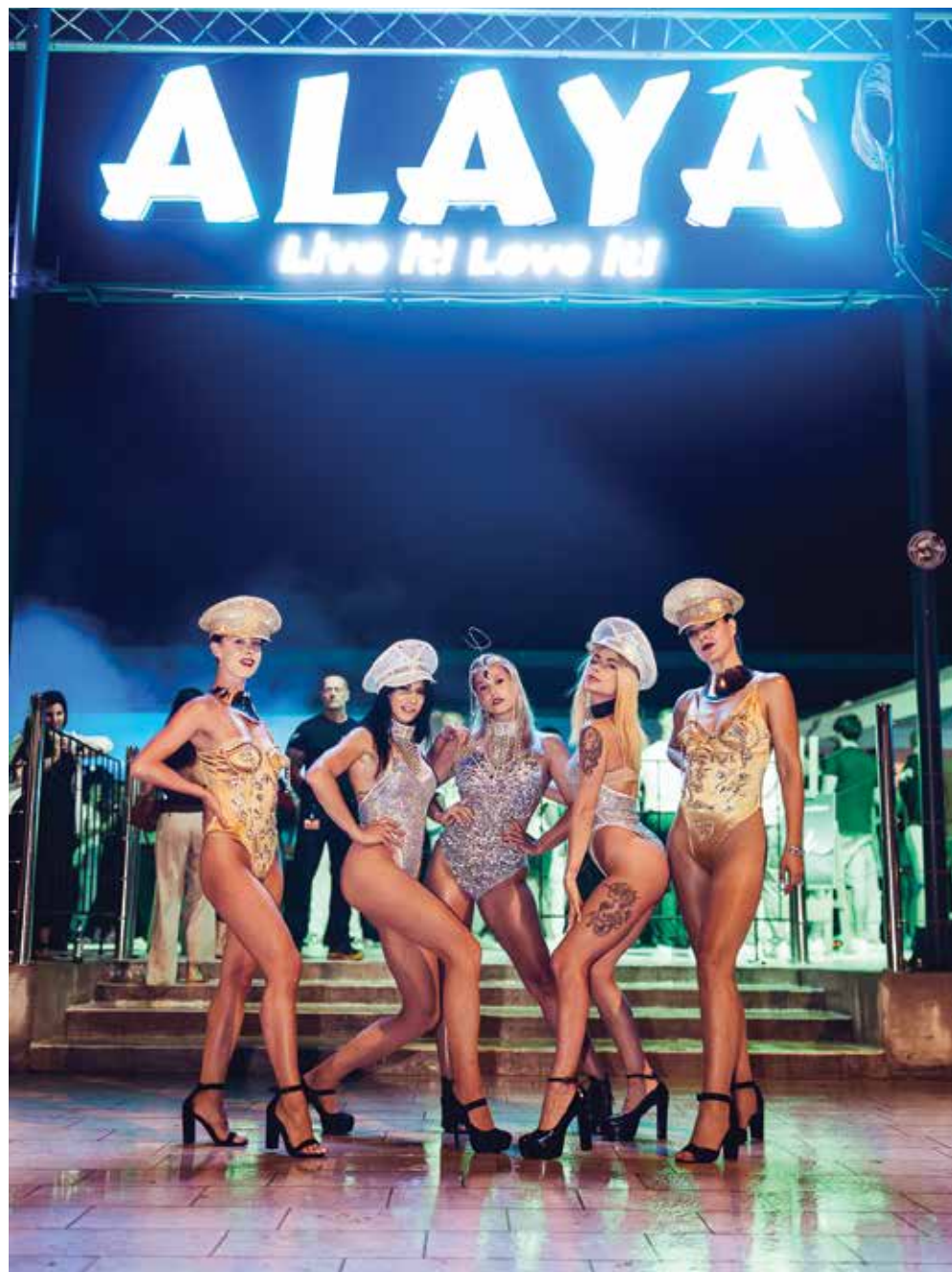
Vsi dogodki na enem mestu.

Obišči www.obalaplus.si/dogodki

VSTATI KOT FENIKS IZ PEPELA. VEDNO ZNOVA.

Rikardo Frankarli, lastnik kultnega portoroškega kluba Alaya

ŽIVLJENJSKA ZGODBA RIKARDA FRANKARLIJA IZ PORTOROŽA JE TAKO POLNA VZPONOV IN PADCEV TER PONOVIH VZPONOV DOBESEDNO IZ PEPELA, DA BI ZLAHKA NAVDIHNILA HOLLYWOODSKO USPEŠNICO. ŠE PRED RAZPADOM NEKDANJE SKUPNE DRŽAVE JE ZASLUTIL PODJETNIŠKO PRILOŽNOST IN SE PODAL NA NEGOTOVO POSLOVNO POT, POLNO PREOBRATOV. USTVARIL JE TUDI ZGODBO O USPEHU NA PODROČJU ZABAVE – KLUB ALAYA, KI JE V MESTO ROŽ DOLGA LETA PRIVABLJAL IN ŠE VEDNO PRIVABLJA LJUBITELJE ZABAVE. POŽAR GA JE PRED LETOM IN POL UNIČIL, LETOS SREDI POLETJA PA JE ZNOVA ZAŽIVEL. SVETOVVLJAN RIKARDO JE ODLIČEN SOGOVORNIK IN PREDVSEM NAVDIH, KAKO NIKOLI NE OBUPATI TER SE VSAKIČ ZNOVA DVIGNITI IZ PEPELA.

Rikardo, ki je študiral pomorstvo, je več kot deset let delal v transportu. S partnerjem sta leta 1990 postavila mrežo za hitro dostavo pošiljk po celotni Jugoslaviji. »Ravno ko smo postavili sistem, se je zaradi razpada Jugoslavije v hipu vse zrušilo. Ostala je kopica dolgov, ki jih je bilo treba vrniti. Po osamosvojitvi Slovenije smo se vrgli v nove projekte: imeli smo pomorsko agencijo, špedicijo in sedem pisarn po Sloveniji s 170 zaposlenimi. Tudi to se je na prelomu tisočletja zaradi neplačevanja obveznosti poslovnih partnerjev v hipu spremenilo,« pripoveduje Rikardo, ki je od nekdaj rad potoval, posebej ljuba mu je bila Azija.

ROJSTVO ALAYE

»Tam sem spoznal bambus, eno izmed dveh tisoč vrst trav, ki me je popolnoma prevzel. V Indoneziji sem videl, da iz njega izdelujejo čudovite predmete, ki so me navdušili s trajnostjo, ekološkostjo in eksotičnim pridihom. Na Javi sem kupil za dva kontejnerja pohištva, a ko je prispelo v Slovenijo in smo odprli kontejner, je bilo vse gnilo. To me ni odvrnilo. Nasprotno – znova sem odšel v Indonezijo in naštudiral, kako je treba bambus obdelati, da ne propade. Pohištvo se mi je zdelo idealno za lokale ob plaži na Hrvaškem. Ker so me ljudje spraševali, kakšni so ambienti z bambusovim pohištvom, sem leta 2006 vzorčni lokal postavil v Portorožu. S Hoteli Metropol

Ljudje se danes zabavajo drugače

»V stari Alayi je bila prava klubska scena, danes je ni več. Ker Portorož ni več destinacija za zabavo, prirejamo dogodke le ob petkih in sobotah. Včasih je bilo v klubu 50 odstotkov hotelskih gostov in 50 odstotkov domačinov. Danes turisti večinoma ostajajo v hotelih in veliko manj porabijo zunaj. In ne kaže, da bo v bodoče kaj drugače. Če bi še mi in sosednji klub Coco zaprli vrata, bi v Portorožu ostalo zelo malo zabave, le še Melodije morja in sonca in Portoroške noči.«

Kritičen do oblasti

Rikardo opozarja na pomanjkanje dolgoročnega razvoja: potrebna bi bila strategija za 30 do 50 let in skupen nastop destinacije na tujih trgih.

»Danes ni več dovolj ponuditi sobe, morja in sonca. Treba je izstopati. V Portorožu v tem nismo uspeli. Danes v mesto rož prihajajo predvsem družine in starejši gostje, ki večerno ponudbo redko uporabljajo, saj gredo spat ob enajstih zvečer. Vse imajo na voljo v hotelu, zato se le redko odpravijo ven – morda na sladoled ali v trgovino – nato pa se vrnejo v sobo. Zato število nočitev ni pravo merilo uspešnosti turizma. Spanje je osnova, če gost nič ne porabi zunaj hotela, sezona ni uspešna in kraj nima potenciala za razvoj. Pristojnim zato predlagam novo merilo uspešnosti: porabo na prebivalca – per capita.«

smo se dogovorili za najem, dobil sem sodelavca z gostinskimi izkušnjami in ustvarili smo prekrasen ambient izključno iz naravnih materialov. Čeprav je bilo na začetku mišljeno bolj za štos, je že prvi sejem Internautica povzročil popoln kolaps – gneča je bila takšna, da je pred polnočjo zmanjkalo vsega, od ledu do pijače. Koncept sem dopolnil in lokal je uspešno deloval skoraj poldrugo desetletje,« se spominja Rikardo, ki je v stari Alayi gostil številne zvezdnike – od fantovščine monaškega kneza Alberta do mednarodnih DJ-jev in pevcev.

Posebna atrakcija je bil golf »hole in one«, pri katerem je bilo treba zadeti luknjo na greenu v morju. Nagrada je bila osupljiva – športni avtomobil. Osebe pa je imelo še dodaten zaslužek s pobiranjem žogic iz morja. Vizionar-ski Rikardo je želel pred lokalom na morju zgraditi tudi heliport za panoramske polete nad obalo, a so mu pristojni načrte preprečili. V načrtu je bil tudi dvonadstropni »opentop party bus« z DJ-jem in hostesami, ki bi vozil med Portorožem, Koprom in Trstom.

PRVI UDAREC

»Ko se je spremenilo lastništvo Metropol in je potekla pogodba, so mi novi lastniki najemnino prvo leto zvišali za 30 odstotkov, naslednje pa še za 30. Zaradi nesprejemljivih pogojev sem začel iskati novo lokacijo – in jo tudi našel. Veliko smo vložili, nato pa nas je prvo leto prizadel covid, naslednje pa smo delali pod strogimi omejitvami. To je bila katastrofa, saj nismo mogli organizirati zabav. Šele tretje leto smo se začeli pobirati. S krediti smo ravno zagnali lokal – potem pa je prišel 14. julij lani, ko se je v hipu vse sesulo,« razlaga Rikardo, mi pa ne moremo mimo vprašanja, kako lahko človek vse to preživi.

KAKO PREŽIVETI KATASTROFO?

»Nič ni bilo zavarovano, v skladišču v Tivoliju je bilo še veliko nove, zapakirane opreme. Na prizorišču požara je osebe jokalo, sam sem

ANDREJA
COMINO

»Preden sem se podal v gostinske vode, si nisem predstavljal, kako zahteven je ta posel, še posebej na področju večerno-nočne zabave. Če pogledate portoroško zgodovino, je zelo malo takih, ki so zdržali dolgo. Ta dejavnost človeka hitro izčrpa.«

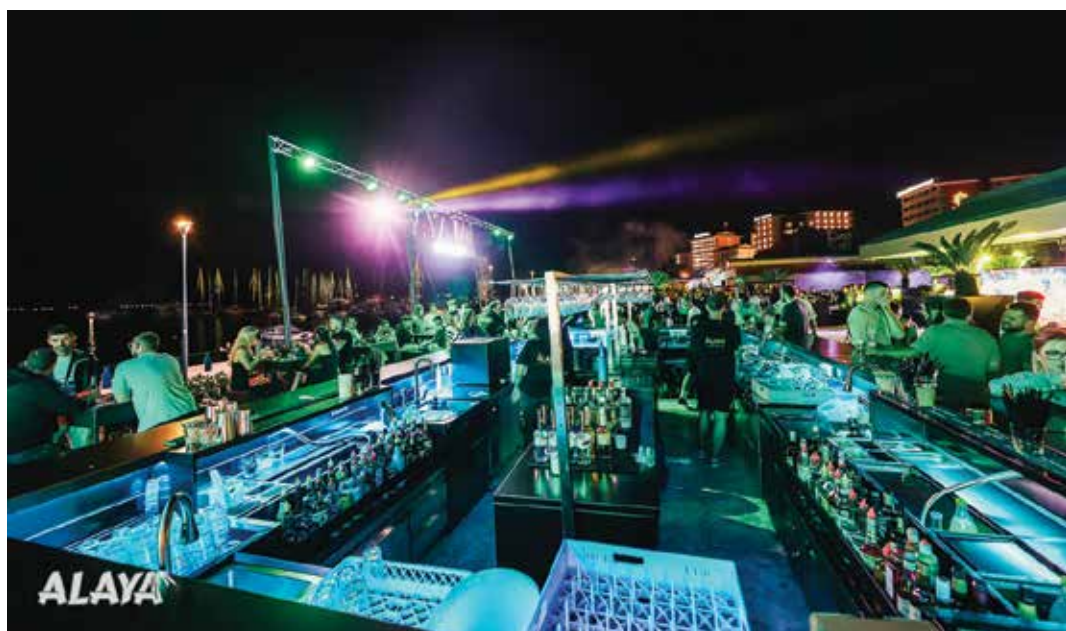
jih tolažil in skušal rešiti, kar se je rešiti dalo. Med gašenjem sem si opekel stopala in se nadihal strupenih plinov; na silo so me izvlekli do rešilca. Ogenj je požrl vse. Škoda je preseгла 700.000 evrov. Ostali smo brez dohodka. Treba se je bilo odločiti: odnehati ali vzeti nov kredit in iti naprej. Odločil sem se za slednje. Lotili smo se prenove, seveda pa sem najprej sklenil zavarovalno polico. Danes je objekt tako požarno varen, da ne more priti do tolikšne škode,« razlaga sogovornik, hvaležen, da mu pomaga tudi 34-letni sin Ruben, ki je odraščal z Alayo. Oče ga je postopno uvažal v delo: začel je s pomivanjem posode, danes vodi kompleks – nabavo in osebje –, oče pa skrbi za finance.

»Odlično se razumeva. Ni lepšega kot sodelovati z družino,« je hvaležen Rikardo, ki so mu desetletja nočnega dela pustila posledice. Že prej je zaradi bioritma imel težave s spanjem, poskusil je skoraj vse, da bi to uredil, vendar ni pomagala niti uradna medicina niti alternativa.

»Tudi ko nimam obveznosti, zvečer zaspiš za eno uro, potem pa se prebudim in ne morem več spati. Zjutraj, ko je treba peljati hčerko Reo v šolo, pa bi spal. Kakovostnega spanca se ne da nadoknaditi,« pravi Rikardo, ki ima rad svoje delo in ravno zaradi tega tudi vztraja, četudi dobiva zaradi svojega kluba že leta številna polena pod noge.

OSAMELEC

»V Portorožu je večerno-nočna zabava zelo okrnjena. Delamo na odprtem, kar pomeni določen hrup, vendar se že dvajset let ukvarjamo s prijavi majhnega števila ljudi, ki so zelo glasni in se ne morejo sprijazniti, da v turističnem mestu poleti ob koncih tedna pač prihaja do hrupa. Vse to pa poteka v okviru dovoljenih parametrov. Že dolgo nazaj sem predlagal občini, naj postavi merilce hrupa in najdemo kompromis. Naš namen ni motiti ljudi – trudimo se biti čim manj moteči. To bi bilo treba urediti sistemsko, z zakonodajo,« je kritičen lastnik, ki si je včasih polnil baterije z golfom, danes pa mu zaradi najstniške hčerke in vnukinje zmanjkuje časa.

Tuš v Kopru odprl nov supermarket

Po novem svoje nakupe lahko opravite tudi v Tuš supermarketu Koper na Ulici 15. maja, kjer je Tuš nekoč že imel svojo trgovino. V svoji ponudbi imajo široko izbiro svežih in drugih izdelkov različnih blagovnih znamk, tako da pri njih lahko opravite večje tedenske in mesečne nakupe. Priročen format trgovine pa vam omogoča, da tudi pri manjših nakupih ne boste po nepotrebnem izgubljali časa, saj je ponudba pregledna in je zato nakupovanje enostavno.

Kot je povedala direktorica prodaje in marketinga pri Tušu **Danijela Lakičević**, so bili pri ureditvi trgovine še posebej pozorni na preglednost ponudbe in prijeten ambient: »Želeli smo, da kupci v čim krajšem času najdejo vse, kar želijo. Trgovina je zasnovana v sodobnem, svetlem slogu, za kar smo poskrbeli z uporabo naravnih materialov in sodobno LED razsvetljavo. Še posebej pozorno smo pripravili ponudbo svežih izdelkov. Že ob vhodu kupce pričaka sodobno urejen oddelek sadja in zelenjave. Poleg delikatese in mesnice pa smo uredili tudi ribarnico, saj se z našo ponudbo prilagajamo nakupovalnim navadam in željam kupcev v lokalnem okolju.»

PRI TUŠU SO ŠE POSEBEJ POZORNO PRIPRAVILI PONUDBO SVEŽIH IZDELKOV. ŽE OB VHODU KUPCE PRIČAKA SODOBNO UREJEN ODDELEK SADJA IN ZELENJAVE.

TUŠ JE NA ULICI 15. MAJA V KOPRU ODPRL NOV SUPERMARKET, KJER LAHKO OPRAVITE VEČJE TEDENSKO IN MESEČNE NAKUPE. TUDI PRI MANJŠIH NAKUPIH NE BOSTE IZGUBLJALI ČASA, SAJ JE PONUDBA PREGLEDNA IN JE ZATO NAKUPOVANJE ENOSTAVNO.

SVEŽE, DOMAČE, LOKALNO

V Tuš supermarketu Koper sta kupcem na voljo tudi dobro založena pekarna s svežimi pekovskimi izdelki in oddelek s sveže pripravljenimi jedmi za hiter obrok. Pri Tušu dajejo poudarek svežini, kakovosti in domači ponudbi, zato lahko izbirate med pestro ponudbo izdelkov lokalnih pridelovalcev in proizvajalcev.

Izbirate lahko tudi med široko ponudbo izdelkov blagovne znamke Tuš, ki predstavljajo preverjeno kakovost po ugodnih cenah. Tudi pri oblikovanju ponudbe lastne blagovne znamke Tuš sodeluje s slovenskimi proizvajalci, saj kot slovenski trgovec podpira lokalno ponudbo in promovira slovensko kakovost ter tradicijo.

PREVZEMNO MESTO ZA NAKUP PREKO SPLETA

Za dobro založene police in prijazno postrežbo v Tuš supermarketu Koper skrbi ekipa, ki se je v trgovino na Ulici 15. maja preselila iz Planeta Koper. Kupce prijazno vabijo v nov Tuš

PRED NOVIM TUŠ SUPERMARKETOM KOPER JE KUPCEM NA VOLJO 65 BREZPLAČNIH PARKIRNIH MEST.

supermarket Koper, kjer so jim na voljo za pomoč – tudi na samopostrežnih blagajnah, kjer kupci lahko opravijo plačilo za čim hitrejši zaključek nakupa. Pred novim Tuš supermarketom Koper je kupcem na voljo 65 brezplačnih parkirnih mest, med katerimi so tudi posebej označena mesta za invalide in mlade družine. Uredili so tudi prevzemno mesto za nakupe, ki jih opravite preko spletnega supermarketa Hitri Nakup. Pri tem boste še dodatno prihranili čas, saj bodo Tuševi osebni nakupovalci za vas izbrali najboljše kose iz sveže ponudbe in druge izdelke z vašega nakupovalnega seznama. Tudi pri nakupu preko spleta lahko koristite ugodnosti Tuš kluba, prevzem izdelkov pa je brezplačen.

Modni vodnik po živalskih vzorcih

Kako prepoznati posamezne »animalier« vzorce

»Animalier« oziroma različni živalski vzorci so nedvomno zapeljivi, drzni in brezčasno privlačni. Gre za eno tistih modnih ljubezni, ki ne poznajo sezon, trendovskih zatonov ali pravil. Vedno znova se vračajo v nekoliko spremenjeni podobi, a nikoli zares ne izginejo. Čeprav so živalski vzorci že desetletja stalnica na modnih pistah in v garderobah modnih ikon, okoli njih še vedno vlada precejšnja zmeda. Ali sploh znamo razlikovati posamezne živalske vzorce?

OD PRADAVNINE DO VISOKE MODE

Živalske kože so nosili že prazgodovinski ljudje, kasneje egipčanski svečeniki in elite antične Grčije, kjer je pikčasti kožuh predstavljal moč, oblast in sakralnost. Ta prvinski, rahlo plenilski naboj je ostal prisoten tudi v sodobni modi. Pravi prelom se je zgodil v 20. stoletju, ko živalski vzorci vstopijo v svet visoke mode in se iz simbola divjine preobrazijo v sinonim elegance. Od tam naprej se animalier razvija, prilagaja in

dobiva vedno nove interpretacije.

KAKO PREPOZNATI POSAMEZNE ANIMALIER VZORCE?

Izraz »animalier« zajema cel atlas različnih potiskov. Razlikovanje med njimi je prvi korak k premišljenemu nošenju. Najbolj ikoničen je zagotovo **leopardji vzorec**. Zanj so zna-

čilne nepravilne lise, običajno na toplem ozadju. Pogosto se pojavlja v klasičnih rjavih tonih, pa tudi v sodobnih barvnih različicah.

Gepardji vzorec je bolj minimalističen: sestavljajo ga majhne, polne črne pike brez notranjega vzorca, razporejene enakomerno po podlagi.

Jaguarjev vzorec je masivnejši. Lise so večje, temnejše in

pogosto pikčaste v notranjosti, oblike pa bolj oglate in izrazite.

Tigrasti vzorec prepoznamo po značilnih črtah, ki se lahko prelivajo v skoraj vrtinčaste linije. Kontrast med svetlimi in temnimi pasovi ustvarja zelo močan vizualni učinek.

Zebrasti vzorec je grafičen in kontrasten, sestavljen iz navpičnih črno-belih linij, ki spominjajo na prstne odtise.

Kačji oziroma piton vzorec temelji na nepravilnih lukah in pasovih, običajno v naravnih tonih rjave, bež, sive ali zelene.

Žirafin vzorec je mehkejši in redkeje viden. Sestavljajo ga večkotne lise v temnejših rjavih odtenkih na svetlejši podlagi.

Kravji vzorec zaznamujejo velike, kontrastne lise nepravilnih oblik, najpogosteje v kombinaciji bele in črne ali rjave barve.

Vzorec srne oziroma t. i. »Bambi print« je nežen, s svetlimi pikami na rjavkasti podlagi, in velja za eno subtilnejših, a trenutno zelo priljubljenih različic.

KAKO NOSITI ŽIVALSKÉ VZORCE BREZ PRETIRAVANJA?

Čeprav je animalier eleganten in zapeljiv, je meja med šik slogom in kičem zelo tanka. Ključno pravilo je ravnoesje. Živalski vzorci najbolje delujejo, kadar je v ospredju en sam kos z živalskim potiskom, preosta-

nek videza pa ostane umirjen in nevtralen.

Čiste linije, kakovostni materiali in zadržana barvna paleta – črna, bela, bež, kamelja ali siva – so najvarnejša izbira. Dovoljeni so tudi mehki pastelni toni ali premišljeni barvni poudarki, vendar brez pretiravanja. Mešanje različnih živalskih vzorcev v enem videzu praviloma ne deluje harmonično.

NAJBOLJ ZAŽELEN ANIMALIER TA HIP: NEŽNI BAMBI VZOREC

Kdo bi si mislil, da bo prav Bambi – ikonični mladi srnjak iz otroških zgodb in animiranih filmov – postal ena najbolj zaželenih modnih obsesij sodobnega časa? Pa vendar se je zgodilo prav to. Med številnimi živalskimi vzorci, ki že desetletja krojijo modne trende, je letos v ospredje stopil nepričakovan favorit: potisk, navdihnjen z nežnim, pikčastim kožu-

ANDREJA
ČMAJ FAKIN

hom srn in jelenov.

Tako imenovani »deercore« prinaša svež pogled na animalier. Namesto agresivne zapeljivosti leopardjega vzorca ali eksotične dramatičnosti kačjih potiskov ponuja mehko, toplino in subtilno eleganco. Gre za motiv v toplih rjavih tonih, posejan z drobnimi svetlejšimi pikami, ki deluje skoraj kot naravna alternativa klasičnim pikam.

Estetika bambi printa je tiha, a izrazita – združuje občutek neokrnjene narave z rahlo pravljичnim pridihom, ki v modi odpira prostor za nežnejšo, bolj romantično interpretacijo divjine.

PORTOROŽ

PRISTANIŠČE ROZ • PORTO DELLE ROSE

Mednarodni strokovni posvet • Conferenza Internazionale

Upravljanje s parki v službi turizma

La gestione dei parchi al servizio del turismo

20. 3. 2026

Portorož/Portorose

Hotel Slovenija

PREVERJAMO URBANE MITE

Ušesno maslo – naravna zaščita vaših ušes

Vsi ga imamo, pa vendar se o tem ne pogovarjamo – ušesno maslo.

Strokovno ga imenujemo cerumen. In kaj sploh je ušesno maslo? Je naravna snov, ki nastaja v zunanjem sluhovodu kot mešanica izločkov lojnic in znojnih žlez, maščob ter odmrlih kožnih celic. Čeprav ima pogosto neprijeten sloves, njegova vloga nikakor ni zanemarljiva. Ušesno maslo namreč deluje kot prva obrambna linija ušesa: ščiti sluhovod pred prahom, umazanijo, bakterijami in glivicami, hkrati pa kožo v ušesu vlaži in preprečuje njeno izsušitev ter razpoke. Zaradi rahlo kislega okolja dodatno zavira razmnoževanje mikroorganizmov in s tem pomaga ohranjati zdravje ušes.

Kljub temu večina ljudi ušesno maslo še vedno dojema kot nekaj, kar je treba redno in temeljito odstranjevati. Prav takšno razmišljanje pa je pogosto posledica številnih mitov in napačnih informacij, ki se prenašajo iz generacije v generacijo. Zaradi pretiranega ali nepravilnega čiščenja, zlasti z vatiranimi palčkami, si ljudje nemalokrat ušesno maslo potisnejo globlje v sluhovod, kjer se lahko nabere v čep in povzroči občutek zamašenosti, slabši sluh ali celo bolečino.

Pomembno je razumeti, da ima uho lasten mehanizem samočiščenja. Z gibanjem čeljusti med govorjenjem in žvečenjem se ušesno maslo počasi pomika proti izhodu ušesa, kjer se posuši in naravno odstrani. Težave se običajno pojavijo šele, ko ta proces ne deluje optimalno ali ko vanj posegamo na neprimeren način.

1. Ušesno maslo je znak slabe higiene. Ne drži. To je eden najpogostejših mitov. Ušesno maslo ni umazanija, temveč naravna snov, ki jo telo proizvaja z razlogom. Služi kot zaščita pred prahom, bakterijami

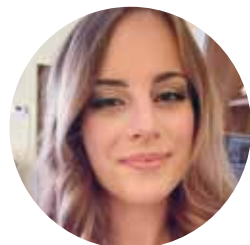

in glivicami. Njegova prisotnost je povsem normalna in ne pomeni, da oseba slabo skrbi za svojo higieno.

2. Več ušesnega masla kot odstraniš, bolj zdrava so ušesa. Ne drži. Pretirano čiščenje ušes lahko naredi več škode kot koristi. Če ušesno maslo stalno odstranjujemo, se lahko ušesni kanal izsuši in postane bolj dovzeten za okužbe. Telo ima lasten mehanizem čiščenja – ušesno maslo se postopoma samo pomika proti izhodu ušesa.

3. Vatirane palčke so najboljši način čiščenja ušes. Ne drži. Ker slušni kanal meri le okoli 10 mm v širino in 27 mm v dolžino, vatirane palčke niso primerne za čiščenje ušes, saj ušesno maslo pogosto potisnejo globlje v sluhovod, kjer se lahko nabere v čep, hkrati pa lahko poškodujejo občutljivo kožo ali celo bobnič ter povečajo tveganje za okužbe. Poleg tega odstranjujejo zaščitni sloj, ki uho varuje pred bakterijami in izsušitvijo. Veliko varnejša alternativa je, da čistimo le zunanji del ušesa z vlažno krpico, ušesni kanal pa pustimo pri miru. Ob občutku zamašenosti lahko uporabimo kapljice za mehčanje ušesnega masla

MANCA HRIBOVŠEK

ali poiščemo strokovno pomoč pri zdravstvenem osebju.

4. Če imaš ušesno maslo, slabše slišiš. Ne drži. Ušesno maslo samo po sebi ne povzroča slabšega sluha. Težava nastane šele, ko ga je preveč in se nabere v čep. Zmerna količina ušesnega masla je povsem normalna in ne vpliva na sluh – nasprotno, ščiti sluhovod.

5. Barva ušesnega masla nakazuje na stanje našega zdravja. Ne drži. Barva ušesnega masla se lahko zelo razlikuje in je večinoma povsem normalna. Najpogostejše je svetlo rumena ali zlata, kar nakazuje na sveže ušesno maslo. Temno rumena, rjava ali skoraj črna barva navadno pomeni, da je maslo starejše in so se v njem nabrali prah in odmrle celice, kar samo po sebi ni znak težave. Suho, sivo in drobljivo ušesno maslo je povezano z genetiko in je prav tako normalna različica. Pozorni pa moramo biti, če se pojavi rdečkasta barva ali sledovi krvi (možna poškodba) ter zelenkast izcedek ali neprijeten vonj, ki lahko nakazujeta na okužbo. Na zdravje ušes bolj kot barva vplivajo spremljajoči simptomi, kot so bolečina, izcedek ali slabši sluh.

Pri razumevanju ušesnega masla se velja opreti tudi na strokovna priporočila. Tudi Nacionalni inštitut za javno zdravje poudarja, da ušesno maslo ni nekaj škodljivega, temveč pomemben del naravne zaščite ušesa. Pretirano ali grobo čiščenje, zlasti z vatiranimi palčkami, lahko poruši to ravnovesje in poveča tveganje za draženje ter vnetja. Najboljša skrb za ušesa je zato preprosta: pustiti, da naravni mehanizmi opravijo svoje delo, posegati le v zunanji del ušesa in poiskati strokovno pomoč takrat, ko se pojavijo težave.

Vrt v marcu

Marec je mesec, ko je delo na vrtu že precej razgibano. Prebudijo se tudi vsi tisti, ki so podaljšali »zimsko spanje«. Površen pregled gredic nam hitro pokaže, da nas čaka precej dela.

Zima nam je prizanesla s temperaturami, vlage pa je bilo zelo veliko. Na gredicah lahko še najdemo radič, motovilec, endivijo, solato in por. Pospravimo jih in gredice pripravimo na prihajajočo sezono. Prekopljemo jih in dodamo pravilno pripravljen domači kompost, ki pomaga ohranjati trajni humus v tleh. Presajamo večino rastlin, ki smo jih posejali februarja. Sadimo lahko različne solate, na stalno mesto sejemo peteršilj, korenček, špinačo in rukolo. V začetku meseca lahko začnemo saditi semenski krompir, ki smo ga nabavili februarja ter skladiščili in nakalili v primeren prostoru. Grah je prav tako primeren za setev, saj bomo tako še pred sušnim obdobjem imeli obilen pridelek. Ob višjih temperaturah lahko v specializiranih trgovinah kupimo že pripravljene sadike in jih posadimo na gredice.

Tudi v **zeliščnem vrtu** se začne prebujanje. Če še nismo, je zadnji čas za dodajanje komposta, da sadikam zagotovimo ustrezno prehrano. Rastline začnajo vegetacijo, tiste, katerih nadzemni del čez zimo odstranimo, pa nas razveselijo z mladimi poganjki. Odganjajo drobnjak, beluš, artičoke in luštrek, lepo se razrašča tudi meta. Pomembno je, da odstranimo vse poškodovane in bolne dele rastlin. Če smo kakšno rastlino izgubili čez zimo, lahko v specializiranih trgovinah kupimo kakovostne nove sadike. Odstraniti moramo tudi korenine trajnih plevelov, da rastlinam v rastni sezoni ne bodo odžirali hrane in vode. Obdobje je primerno tudi za zasaditev zeliščnega koticika v loncih. Izbor rastlin v specializiranih trgovinah je bogat, zato si lahko vsak po svojem okusu ustvari svoj zeliščni raj.

V **sadnem vrtu** dokončamo vsa zimska opravila. Kon-

čamo obrezovanje, opravimo še zadnje nakupe sadilnega materiala, ga posadimo ter izvedemo zimsko škropljenje. Če temperature dopuščajo, opravimo gnojenje sadnega drevja, citrusov in jagodičevja. Posebno pozornost namenimo citrusom, saj pogosto ostanejo brez osnovnega odmerka gnojila. Na voljo so tudi posebna gnojila, prilagojena njihovim potrebam, z vsemi mikroelementi, v granulirani ali tekoči obliki. Nikoli ne smemo pozabiti na sadne rastline v loncih, saj imajo podobne potrebe kot rastline, gojene v zemlji.

Tudi v **okrasnem vrtu** se rastline začnejo razvijati. Preglejmo, kako je zima vplivala nanje, odstranimo odmrle ali poškodovane dele. Gredice za sezonsko cvetje očistimo, pognojimo in pripravimo za zasaditev z mačehami, primulami, spominčicami in belisami. Korita na okenskih policah lahko

SAŠO MEJAK

zasadimo z znanilci pomladi: ranunkulami in pokončnim nagelnom. Če smo bili pridni in dovolj zgodaj posadili spomladni cvetoče čebulnice, nas že razveseljujejo narcise, tulipani, krokusi in hijacinte. Telohi, okrasna kutina in zvončki pa že zaključujejo cvetenje.

Če imamo v vrtu vrtnice, je zdaj čas, da se jim posvetimo: pravilno jih obrežemo, kupimo specialna gnojila in jih v pravih odmerkih dodajamo, skozi leto poskrbimo za zaščito pred boleznimi in škodljivci. Poskrbimo tudi, da so ustrezno prehranjene ostale grmovnice in trajnice, da nas bodo nagradile z bogatim cvetenjem.

Travne površine v marcu zahtevajo precej pozornosti. Po zimskem obdobju trato prezračimo. V težkih tleh je priporočljivo dodati kremenčev pesek in ga vtisniti v zemljo. Če so temperature primerne, poskrbimo tudi za prvo gnojenje. Preverimo tudi namakalni sistem, da kasneje ne bomo imeli težav.

MODRA LINJA HOLDING

Vabljeni v dm prodajalno!

Obala 20a, Portorož

Pričakujemo vas od ponedeljka do sobote, od 8. do 20. ure.

GEODETSKE STORITVE d.o.o. PORTOROŽ

VBS d.o.o. Portorož
Obala 125, 6320 Portorož
tel.: 05/677-85-80
GSM: 031/637-176
e-mail: bogdan@vbs.si

RECEPT ZA 40-DNEVNI POST

Čas umiritve, zmernosti in preprostosti

Za nami je prvi teden 40-dnevnega posta, obdobja, ki že stoletja zaznamuje pripravo na pomlad in vabi k umiritvi, zmernosti ter razmisleku.

Število štirideset ima poseben simbolni pomen: predstavlja čas preizkušnje in zorenja, lahko bi celo rekli, da služi kot priprava na novo obdobje. Prav zato je post razdeljen na 40 dni – v krščanskem smislu kot spomin na Jezusovo pot v puščavi, pa tudi kot čas, ki človeku omogoča postopno spremembo določenih navad in opustitev starih razvad. Postni čas traja do velike noči, najpomembnejšega krščanskega praznika, ki simbolizira novo življenje, upanje in vstajenje. V preteklosti pa je bil post tesno povezan z naravo in letnimi časi. Zima se je poslavljala, shrambe so se praznile, na poljih in v naravi pa so se začeli pojavljati prvi znaki pomladi. Tudi v slovenski Istri ima postni čas dolgo tradicijo. Na mizi so prevladovale nemastne jedi brez mesa, pogosto mineštre, ribje jedi in prve pomladne rastline. Takšna kuhinja ni bila le nuja, temveč tudi izraz skromnosti in spoštovanja do hrane. Ena izmed idej za lahko, postno spomladansko mineštro je tudi **pašta fižol**, ki so jo najraje kuhale naše none. Je preprosta, okusna, zdrava in hitro pripravljena, tako da jo lahko skuhate tudi med tednom, ko zaradi ostalih obveznosti kuhinja ni pros-

tor, kjer bi lahko zapravljali veliko časa.

Sestavine:

- 400 g kuhanega fižola,
- 200 g testenin,
- 1 manjša čebula,
- 1 strok česna,
- 1 korenček,
- kos zelene ali pora,
- 2 žlici oljčnega olja,
- 1 lovorjev list,
- sol, poper,
- malo peteršilja.

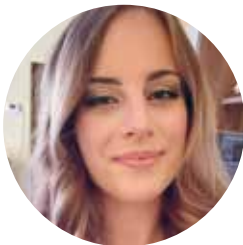
Postopek:

Na oljčnem olju v loncu najprej nežno popražimo sesekljano čebulo in česen, da zadišita, nato dodamo drobno narezano korenje in zeleno ter vse skupaj na kratko podušimo. Primešamo kuhan fižol, dodamo lovorjev list in zalijemo z vodo ali tekočino od fižola, toliko da so sestavine pokrite. Kuhamo približno dvajset minut, da se okusi povežejo, nato v lonec vsujemo testenine in

kuhamo še toliko časa, da so te mehke, jed pa postane kremasta. Po potrebi dodamo še malo vroče vode, nato pa mineštro začnimo s soljo in poprom, dodamo malo oljčnega olja in potresemo s svežim peteršiljem. Pašta fižol naj bo gosta, a ne presuha, zato med kuhanjem po potrebi dodajte malo vroče vode ali tekočine od fižola. Za bolj izrazit in značilen istrski okus lahko jedi dodate ščepec suhega majarona ali zelo malo rožmarina. Pašta fižol je najboljša sveže pripravljena, lahko pa jo naslednji dan tudi pogrejete, pri čemer po potrebi dodate malo vode (če je mineštra preveč gosta). Želim vam mirno nadaljevanje postnega obdobja, v katerem boste veliko časa posvetili sebi in svojemu dobremu počutju ter opuščanju starih razvad. Fotografije vaših jedi tudi tokrat pričakujem na manca.hribovsek@obalaplus.si. Pa dober tek!

MANCA HRIBOVŠEK

ELEKTROCENTER

Vabljeni v specializirano trgovino z elektrotehničnim materialom • Z načinom samopostrežbe za vaš hitrejši nakup

Salon svetil in največja ponudba elektromateriala

Vanganelška c. 6, Koper • www.elektro-center.si

Tel.: 05/ 612 1500 • GSM: 041 283 385

KAMP FIESA

d.o.o., Portorož

Lucija, Liminjanska c. 96, 6320 Portorož

Gsm: +386 41 618 541, Tel.: +386 5 677 87 77, + 386 5 674 62 30

E-pošta: kamp.fiesa@gmail.com

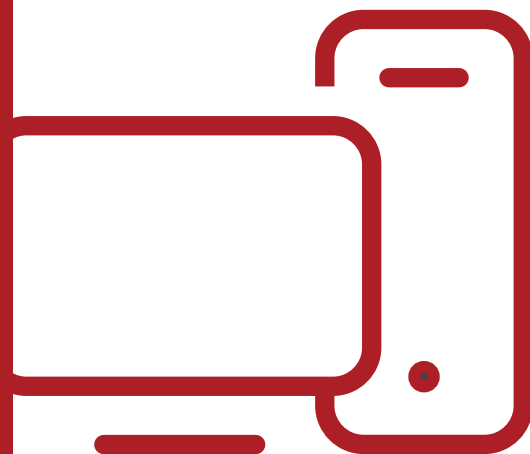

SESTAVIL BORIS KALIBEL	POKRIVALO ZA GLAVO	SLOVENSKI PESNIK, PISATELJ IN UREDNIK JANI	GRŠKI BOG VOJNE	SLOVENSKI ATLET VLADIMIR	GRŠKA PLANINSKA, GORSKA VILA				DOLGOREPA PAPIGA ČRN PRAH V DIMNIKU				ARABSKI VERSKI ALI POSVETNI UČENJAK	NEKDANJA SLOVENSKA POSLANKA POTOČNIK
ŽABJE OGLAŠANJE					PRIPADNIK ANGLEŠKE POLITIČNE STRANKE OD 17. - 19. ST.			ELEKTRIČNA MORSKA RIBA REKA V AVSTRJI				BIVALIŠČE UMRlih V SLOVANSKI MITOLOGJI HR. OTOK		
REKA V ANGLIJI					POLJSKI POLITIK STANISLAW CIRIL NOVAK				PARK V LJUBLJANI ANTON CEBEL					
SLOVENSKI SMUČARSKI SKAKALEC DOMEN						VELIKA PTICA UJEDA				PLIN BREZ BARVE, VONJA IN OKUSA (O)				
IZRASTEK ŽIVČNE CELICE, ŽIVČNO VLAKNO						SRNJAK (NAR.)				NADUHA, KRONIČNA BOLEZEN DIHAL				

ELOAH: jud. bog AHAB: izrael. kralj ISONE: švic. mesto LEGNAR: tram TALIK: arab. pisava ITAMI: jap. režiser BRION: goethejeva ljubezen JAI: avst. atlet

OBIŠČI NAS TUDI NA SPLETU!

www.obalaplus.si

**VERA
SOBOTO
NOV
RECEPT**

**VERA DAN
NASVET
ZA BOLJŠE
ŽIVLJENJE**

**VERA
PETEK
NAPOVEDNIK
DOGODKOV**

